

Biuletyn Informacyjny

Międzynarodowy Kongres
Działkowców w Krakowie

Krajowe Dni Działkowca
Jelenia Góra 2008

Krajowe konkursy ogrodów i działek
rozstrzygnięte!

Jubileusze ROD i Dni Działkowca

**614 tys. podpisów działkowców
w obronie ustawy o ROD**

Krajowa Rada Polskiego Związku Działkowców

I. XXXV MIĘDZYNARODOWY KONGRES OGRODÓW RODZINNYCH I DZIAŁKOWYCH . 1

1. Informacja. 1
- Listy gratulacyjne do Kongresu. 3**
2. Referat Prezesa Polskiego Związku Działkowców
Eugeniusza Kondrackiego – „*Rola i znaczenie
narodowych związków dla przyszłości ogrodów*” . . . 5
3. Referat Prezesa Słowackiego Związku
Działkowców prof. Ivana Hrycowskiego
– „*Następne pokolenia działkowców-komu
będą służyć ogrody przyszłości*” 10
4. Referat prof. Geraldine Krause – Niemiecki
Związek Działkowców – „*Dostosowywanie funkcji
ogrodów działkowych do zmieniających się potrzeb
społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem
zdrowia*” 15
5. Rezolucja XXXV Międzynarodowego Kongresu
Ogrodów Działkowych i Rodzinnych
z dnia 30 sierpnia 2008r. w sprawie przyszłości
ogrodów działkowych w Europie. 21

II. KRAJOWE DNI DZIAŁKOWCA JELENIA GÓRA 2008 23

1. Informacja. 23
2. Listy z gratulacjami z okazji
Krajowych Dni Działkowca. 23
3. WYSTĄPIENIE PREZESA ZWIĄZKU
EUGENIUSZA KONDRACKIEGO. 30

III. KONKURSY 34

1. Uchwały 34
  - UCHWAŁA NR 114/2008 PREZYDIUM KR PZD
z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie rozstrzygnięcia
krajowego konkursu „*Rodziny Ogród Działkowy
Roku 2008*” 34
  - UCHWAŁA NR 115/2008 PREZYDIUM KR PZD
z dnia 24 lipca 2008 r.
w sprawie rozstrzygnięcia krajowego konkursu
„*Wzorowa Działka Roku 2008*” 35

IV. Z KART HISTORII 37

1. Rys historyczny ROD „OWOC NASZEJ PRACY”
w Pszczynie 37
2. Informacja o ROD „Pod Gruszą” w Kruszwicy . . . 39
3. ROD „Elżbieta” w Chorzowie 40
4. Zarząd ROD „Horyzont” w Bydgoszczy 40
5. Ogrody Warszawskie w czasie wojny, okupacji
i Powstania Warszawskiego lata 1939-1945 41

V. JUBILEUSZE I DNI DZIAŁKOWCA 43

JUBILEUSZE ROD 43

1. 25 lecie ROD „Rybojedzko” k/Stęszewa 44
2. 55-lecie ROD „Kopernik” w Grudziądzu 44
3. ROD im. Prof. Stanisława Żalińskiego
w Żernikach w Poznaniu 45
4. Informacja o odbytej uroczystości – 85 rocznicy
założenia Ogrodu Działkowego im. Tadeusza
Kościuszki w Poznaniu 45
5. 25-lecie Ogrodu „Pod Kasztanami”
w Żurczynie 46
6. Jubileusz Nowotomyskich Ogrodów: ROD
im. K. Świerczewskiego i „Złote Piaski” 46
7. 80-lecie ruchu działkowego w Pszczynie 47
8. Tygodnik „Przemiany” z dnia 18 lipca 2008 r.
– „Świętowali ćwierćwiecze” 47
9. 80-lecie ROD „Zorza” w Gubinie. 47
10. Głos Milicza z dnia 1 września 2008 r.
– „Świętowali 30-lecie” 48
11. Jubileusz 50-lecia działalności ROD
„Handlowiec” w Rzeszowie 48
12. Dożynki ROD „Jedność” w Nieklonicach 2008. . 50

DNI DZIAŁKOWCA 51

1. Okręgowy Dzień Działkowca w Poznaniu 51
2. Zarząd ROD im. Mikołaja Kopernika
w Krotoszynie 53
3. Głos Milicza z dnia 1 września 2008 r.
– „Święto działkowców” 53
4. Święto działkowców szczecińskich 54
5. Dzień Działkowca w ROD „Leśne Oczko” 55
6. Gazeta Lubuska z dnia 11 września 2008 r.
– „Na działkowych dożynkach były wieńce
i grochówka” 55

I. XXXV Międzynarodowy Kongres Ogrodów Rodzinnych i Działkowych

1. Informacja

W dniach 28-30 sierpnia w Krakowie pod hasłem „Przyszłość ogrodów działkowych w Europie” obradował XXXV Międzynarodowy Kongres Ogrodów Rodzinnych i Działkowych.

W Kongresie uczestniczyli przedstawiciele prawie 3 milionowej organizacji działkowców europejskich zrzeszonych w 15 związkach narodowych: polskim, belgijskim, duńskim, niemieckim, angielskim, fińskim, francuskim, holenderskim, luksemburskim, norweskim, austriackim, szwedzkim, szwajcarskim, słowackim i czeskim, a także kilkunastoosobowa grupa działkowców z Japonii.

Obrady uroczystie otworzył Prezydent Międzynarodowego Biura Ogrodów Rodzinnych i Działkowych i jednocześnie Prezes PZD Eugeniusz Kondracki. Serdecznie powitał on wszystkich uczestników oraz przybyłych gości: wicemarszałka Sejmu RP Jerzego Szmajdzińskiego, wiceministra rolnictwa Mariana Zalewskiego, posłów RP Krzysztofa Matyjaszczyka i Wiesława Wodę, wiceprezidenta Częstochowy Jacka Betnarskiego, przewodniczącą Rady Miasta Krakowa Małgorzatę Radwan-Balladę. Następnie odczytał przesłania nadesłane dla uczestników Kongresu. Jako pierwsze odczytano przesłanie od premiera RP Donalda Tuska, w którym serdecznie pozdrowiał on wszystkich przedstawicieli narodowych związków, wyrażał nadzieję, że Kongres będzie forum wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy działkowcami.

Następnie odczytano list od Marszałka Sejmu RP Bronisława Komorowskiego, który życzył zebranych dalszego zacieśniania dobrej współpracy pomiędzy narodowymi związkami oraz gratulował trzyletniej polskiej prezydenturze w międzynarodowej organizacji działkowców.

Zebrani wysłuchali także przesłania od Marszałka Urzędu Województwa Małopolskiego Marka Nawary.

Pani Malou Weirich – Sekretarz Generalny Międzynarodowego Biura zaprezentowała współpracę Biura na przestrzeni lat z polskimi działkowcami. Przypomniała, że polscy działkowcy przystąpili do Międzynarodowego Biura Ogrodów Rodzinnych i Działkowych już w 1927 r., a ich Związek rozwijał się podobnie jak w innych krajach Europy. „Kongres za każdym razem zajmuje się innymi problemami – mówiła dalej M. Weirich – w tym roku będziemy mówić o przyszłości, integracji, istnieniu ogrodów w planach zagospodarowania przestrzennego.” Problem uwzględniania ogrodów działkowych w planach zagospodarowania

przestrzennego miast jest niezwykle istotny zwłaszcza teraz, w dobie silnego rozwoju urbanistycznego. „My działkowcy – mówiła Weirich – musimy działać skutecznie, współpracować z władzami, aby ogrody istniały i służyły wszystkim”.

Pan Jerzy Szmajdziński – Wicemarszałek Sejmu – stwierdził: „Uczestniczę w Kongresie w głębokim przekonaniu o sensie ruchu ogrodnictwa działkowego. Przyszłość ogrodów to bardzo aktualny temat. W ostatnich latach działkowcy polscy i ich Związek borykają się z wieloma problemami. Kontekst polityczny jest w Polsce dominujący.” Wyraził też nadzieję, że Polski Związek Działkowców wzmocni swą wiodącą rolę w międzynarodowej organizacji działkowców.

Pan Marian Zalewski, podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa podkreślił rolę ogrodów działkowych w społeczeństwie, nawiązał do własnych doświadczeń z posiadania działki: „Przez blisko 20 lat miałem działkę w ROD. Będąc wśród działkowców poznałem ich dobrze, zobaczyłem jak fantastycznie pracują. To znakomici ogrodnicy, świetni ekolodzy i gospodarze. W ogrodach panuje wspaniała atmosfera, tworzą się więzi między sąsiedzkie oraz między pokoleniowe”. Wyraził swoje obawy dotyczące przyszłości ogrodów. Zwrócił uwagę na konieczność współpracy narodowych związków z władzami, samorządami oraz potrzebę budowania pozytywnego wizerunku działkowców i ich Związków w mediach. Zapewnił także, że „naszym celem jest, aby ogrody rozwijały się na użytek nasz i przyszłych pokoleń”. Na zakończenie odczytał list od Ministra Rozwoju Wsi i Rolnictwa – Marka Sawickiego, w którym podkreślał on zasługi PZD na rzecz wzmocnienia ruchu ogrodnictwa działkowego oraz kształtowania proekologicznych postaw. „Działalność PZD jest niezwykle cenna i pożyteczna. To przykład dojrzałej i doświadczonej organizacji”.

Poseł RP Wiesław Woda podkreślił jak złudna jest obietnica kryjąca się w kolejnych projektach uwłaszczenia działkowców. „Uwłaszczenie – mówił – brzmi ładnie, ale... kryje zamysł likwidacji Związku, a zatem likwidacji ogrodów działkowych. Ogrody powstały na nieużytkach, w miejscach mało atrakcyjnych, a dziś są one atrakcyjne dla deweloperów. PSL tego projektu nie poprze”.

Pani Małgorzata Radwan-Ballada – Przewodnicząca Rady Miasta Krakowa – wyraziła uznanie i poparcie dla

ogrodów działkowych. „Dziś miasta intensywnie rozwijają się, a ogródki działkowe są w nich oazami zieleni” – mówiła. „Ogródki to sposób na spędzenie wolnego czasu w rodzinnym gronie, na własnej ziemi. Mam nadzieję, że ogrody przetrwają”.

Ważnym wydarzeniem pierwszego dnia Kongresu było wręczenie „Złotych Róż” – wyróżnień Międzynarodowego Biura za szczególną działalność na rzecz ogrodów działkowych. „Złote Różę” odebrali: wiceprezydent Jacek Betnarski, w imieniu miasta Częstochowy, za bardzo dobrą współpracę miasta z ogrodami; przedstawiciel burmistrza francuskiego miasta Caen – Jean Notari, za silny zrównoważony rozwój ogrodów w tym mieście.

Następnie głos zabrała Helene Foucher z miasta Caen, która szerzej zaprezentowała projekt zagospodarowania i zrównoważonego rozwoju ogrodów działkowych w tym mieście. Przedstawiła także etapy umieszczania ogrodów w planach zagospodarowania z uwzględnieniem potrzeb miasta oraz konieczność uzgadniania podejmowanych decyzji z mieszkańcami. Podkreśliła rolę ogrodów działkowych w mieście jako strefy przyrody, miejsc rozwoju bioróżnorodności, kształtowania postaw ekologicznych, zielonych „płuc” miast.

W dalszej części wysłuchano trzech referatów. Prezes PZD E. Kondracki wystąpił z referatem „Rola i znaczenie narodowych związków dla przyszłości ogrodów działkowych”, prof. Ivan Hrycowski, prezydent Słowackiego Związku Działkowców „Przyszłe pokolenia działkowców – komu powinny służyć ogrody jutra” i prof. Geraldine Krause z niemieckiego Związku Działkowców „Dostosowanie funkcji ogrodów działkowych do zmieniających się potrzeb społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia”.

Drugi dzień Kongresu zdominowały obrady w 3 grupach. Uczestnicy obradowali w kilkudziesięcioposobowych zespołach nad tematami wywołanymi w dniu poprzednim. Obradom przewodniczyły osoby prezentujące odpowiednie tematy. Po obradach uczestnicy Kongresu zwiedzili krakowskie ogrody: ROD „Dębniki”, który w tym roku obchodzi jubileusz 75-lecia, im. J. Rydla oraz „PKP-Prokocim”, gdzie zostali serdecznie powitani przez działkowców i zarządy ogrodów. Działkowcy z ogrodów chętnie odpowiadali na pytania, chwalili się swoimi plonami, mówili o problemach dalszego istnienia ogrodów działkowych w Polsce.

W ostatnim dniu Kongresu Sekretarz Generalny Międzynarodowego Biura Malou Weirich przedstawiła sprawozdanie z działalności Biura za mijającą 3-letnią kadencję. „Staraliśmy się – mówiła M. Weirich – wypełnić zobowiązania postawione na Kongresie w Lyonie, takie jak wykonywanie wspólnej działalności, otrzymywanie dotacji z UE, lepsza widoczność na arenie międzynarodowej, tworzenie i wzmacnianie

poczucia integracji związków narodowych”. Stwierdziła, że zbyt wolno były realizowane przez związki narodowe ustalenia Kongresu w Lyonie. Dużo zostało także do zrobienia w kwestii uwzględniania ogrodów w planach zagospodarowania miast. Powinna istnieć lepsza współpraca narodowych związków z Międzynarodowym Biurem. Wnikliwiej trzeba zająć się tematem zdrowotnym, funkcja prozdrowotna ogrodów powinna być szerzej omawiana na forum publicznym. Na uwagę zasługują także tematy ochrony zasobów wodnych i ochrona bioróżnorodności gatunkowej na działce. Trzeba podkreślać konieczność istnienia Związków narodowych i Biura na arenie międzynarodowej. Biuro zwróciło się z prośbą do UE aby uwzględniono interesy ogrodów działkowych.

„Razem współpracując – kończyła p. Weirich – jesteśmy mocni, możemy osiągnąć swoje cele. Są różne płaszczyzny działania, trzeba ze sobą współpracować, zarówno w obrębie państw, jak i na arenie międzynarodowej. Praca dla przyszłości to nasz cel”. Zaapelowała także do związków narodowych, aby problemy będące ich udziałem przenosiły do biura Międzynarodowego i aby tam wspólnie pracować nad ich rozwiązaniem.

Następnie podsumowano prace w grupach. Wszyscy referujący podkreślali duże zaangażowanie dyskusantów w prace grup. Prezes E. Kondracki powiedział, że dla funkcjonowania ogrodów działkowych najważniejsze są podstawy prawne. W Polsce jest ustawa z 2005 r. dotycząca tylko Związku i ogrodów działkowych, przedstawia prawa i obowiązki Związku, jest podstawą prawną istnienia ogrodów. Podobne ustawy istnieją w wielu krajach. Związki powinny dążyć do uchwalania takich ustaw oraz mieć swój aktywny wkład w ich powstawanie. Trzeba też pamiętać, że nawet najlepsza ustawa nie zabezpieczy istnienia ogrodów. Ważna jest integracja działkowców wokół ich Związku i wykorzystanie tej siły do obrony Związku. Im więcej problemów, tym bardziej potrzebna jest integracja środowiska działkowców i bardziej potrzebny jest sprawnie działający Związek.

Przedmiotem dyskusji w grupie była także współpraca z samorządami. E. Kondracki stwierdził, że zakładać i rozwijać już istniejące ogrody jest łatwiej gdy istnieje aktywna współpraca z samorządami. Dlatego należy zabiegać i rozwijać współpracę z samorządami, prezentować im tematykę związaną z ogrodami, a tam gdzie trzeba bronić ogrodów. Takim pozytywnym przykładem współpracy z samorządami jest Gdańsk, gdzie pod budowę stadionu zlikwidowano ogród. Miasto odtworzyło ogród w innym miejscu. Interesy miasta i działkowców zostały uwzględnione.

Poruszano także kwestię promocji ogrodów działkowych w społeczeństwie poprzez media. Uznano, że jest to jeno z najważniejszych wyzwań stojących przed narodowymi związkami.

Doceniono także rolę i potrzebę istnienia Międzynarodowego Biura oraz dostrzeżono konieczność wzmocnienia jego działań, zwłaszcza w dotarciu do UE i wywołaniu publicznej debaty na arenie międzynarodowej dotyczącej roli i znaczenia ogrodów. Zaproponowano także nawiązanie współpracy z europarlamentarzystami z poszczególnych krajów i przedstawienie im problemów ogrodów działkowych.

Prof. I. Hrycowski podsumowując prace grupy słowackiej dotyczące tematu „Przyszłe pokolenia działkowców – komu powinny służyć ogrody jutra” stwierdził, że problem następców w ogrodach działkowych jest aktualny we wszystkich krajach. Dlatego istnieje konieczność budowania dziecięcych szkółek i placów zabaw w ogrodach działkowych. Zachęcania dzieci i młodzieży do spędzania czasu w ogrodzie, pokazywania i uczenia przyrody, pracy w ogrodzie, współdziałania.

Prof. G. Krause podsumowała prace grupy niemieckiej dotyczące tematu dostosowania funkcji ogrodów działkowych do zmieniających się potrzeb społeczeństwa. Na wstępie stwierdziła, że głównym problemem ogrodów są pogłębiające się zmiany demograficzne i wzrost liczby ludności powyżej 65 roku życia. Konieczne jest zachowanie ciągłości w użytkowaniu działki, zachowanie równowagi i równego traktowania pomiędzy różnymi generacjami działkowców. Osobom starszym trzeba zapewnić wsparcie, tworzyć warunki dla ich działalności, korzystać z ich wiedzy i doświadczenia. Trzeba brać pod uwagę także interesy młodych tak, aby nie czuli się odsunięci, pouczeni. Należy prowadzić działania mające na celu przyciągnięcie młodych do ogrodów. Starsi i młodzi są różni, mają różne oczekiwania, trzeba uwzględniać te różnice i promować to co wspólne. Praca w ogrodzie jest tym, co łączy, daje zdrowie fizyczne i psychiczne, sprawia że ludzie są zadowoleni. Niezwykle ważne dla poczucia bezpieczeństwa jest zapewnienie trwałości istnienia ogrodu, dlatego tak ważne są podstawy prawne ich funkcjonowania. Działalność ogrodów działkowych ma pozytywny wpływ na środowisko, działkowcy działają więc na rzecz społeczeństwa i co ważne robią to za darmo. „Należy pamiętać, że jesteśmy częścią

łańcucha – dostaliśmy działki i przekazemy je swoim następcom – zakończyła swe wystąpienie”.

Następnie Sekretarz Generalny Biura – M. Weirich – odczytała tekst Rezolucji XXXV Międzynarodowego Kongresu Ogrodów Rodzinnych i Działkowych w sprawie przyszłości ogrodów działkowych w Europie. Projekt Rezolucji został przyjęty przez zgromadzonych przez aklamację i uroczyste podpisanie przez Prezydenta Eugeniusza Kondrackiego, Przewodniczącego Zarządu Wilhelma Wohatschka i Sekretarza Generalnego Malou Weirich.

Przewodniczący Zarządu Wilhelm Wohatschek zaapelował do zgromadzonych, aby wypracowane na Kongresie wnioski przedyskutowano i wprowadzono w życie w poszczególnych związkach narodowych. „Takie spotkania w międzynarodowym gronie służą wymianie doświadczeń i trzeba z tego korzystać” – mówił W. Wohatschek. Podziękował za aktywną pracę w grupach i liczne ciekawe sugestie merytoryczne, które z pewnością zostaną wykorzystane w pracy Biura. Podziękował także organizatorom – Krajowej Radzie Polskiego Związku Działkowców – za tak dobrą organizację Kongresu.

W dalszej części nastąpiło przekazanie prezydentury Międzynarodowego Biura przez dotychczasowego Prezydenta „Office International” Eugeniusza Kondrackiego. Nowym Prezydentem został Preben Jacobsen – Prezydent Duńskiego Związku Działkowców. Polski prezydent serdecznie podziękował za 3-letnią kadencję, za wyrozumiałość i życzliwą współpracę. „Rozpoczyna się nowa kadencja – mówił – nowa prezydentura, podnosimy „poprzeczkę” w stosunku do Biura. To co niezrealizowane dziś, jutro zrealizujemy, niemożliwe dziś, jutro będzie możliwe”. Na zakończenie podziękował wszystkim za przyjazd, aktywne uczestnictwo w Kongresie, a referentom za ciekawe wykłady.

Po krótkim wystąpieniu nowego prezydenta P. Jacobsona, prezes E. Kondracki oficjalnie zakończył obrady Kongresu.

W programie Kongresu, oprócz obrad, znalazły się także atrakcje turystyczne, takie jak zabytkowa Kopalnia Soli w Wieliczce oraz piękne zabytki Krakowa z Wawelem na czele, które wywarły na uczestnikach niezapomniane wrażenie.

*Małgorzata Majkowska
Red. działkowca*

Listy gratulacyjne do Kongresu

Posel na Sejm RP
Kryszyna Ljbacka

Poznań, dnia 6 września 2008 r.

Szanowny Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes
Polskiego Związku Działkowców

Szanowny Panie Preznie,

Każdy człowiek poszukuje własnego azylu, miejsca w którym może spokojnie odpocząć lub poświęcić się swoim zainteresowaniom. Działkowcy są tą wyjątkową grupą osób, której dane jest jednocześnie realizować obydwie te pragnienia.

Obchodzony co roku Krajowy Dzień Działkowca jest szczególnym wydarzeniem dla całej społeczności działkowców. Jest to święto osób, które własną pracą upiększają otaczający nas świat. Przyjemność obcowania z naturą i możliwość spędzania wolnego czasu w otoczeniu zieleni są bowiem nagrodą za trud włożony w utrzymanie ogrodów działkowych.

Życzę Państwu, by atmosfera dzisiejszego uroczystego dnia promieniowała swym pięknem na każdy nadchodzący dzień stanowiąc jednocześnie natchnienie i siłę do dalszej wspaniałej i cennej pracy działkowca.

Proszę również o przyjęcie serdecznych życzeń zdrowia oraz wszelkiej nieustającej pomyślności.

Łucja Bąkiewicz nacelnik
Kryszyna Ljbacka

Biuro Poselskie: 61-823 Poznań ul. Piłsudskiego 17 tel/fax (61) 852-48-21

Warszawa, 26 sierpnia 2008 r.

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes
Polskiego Związku Działkowców

Szanowny Panie Preznie,

z uwagą i zainteresowaniem odebrałem wiadomość o XXXIV Międzynarodowym Kongresie Ogrodów Działkowych i Rodzinnych. Nie mogąc być w tych dniach w Krakowie, tą drogą pragnę podziękować wszystkim zgromadzonym. Serdecznie również witam tak licznie przybyłych na krakowski Kongres gości z zagranicy.

Wiem, że dla wielu naszych rodaków ogrody działkowe stały się ważnym i lubianym hobby, któremu poświęcają swój czas i zaangażowanie. Są także doskonałym miejscem odpoczynku, zwłaszcza dla mieszkańców dużych aglomeracji, chętnie szukających tam wytchnienia.

Cieszę się, że współpracę Polskiego Związku Działkowców w ramach międzynarodowych stowarzyszeń i organizacji układa się pomyślnie i wciąż jest zacieśnia. Jestem przekonany, że tak owocny dialog i współdziałanie będzie z korzyścią dla naszych działkowców. Chciałbym więc przy tej okazji pogratulować trzydziestoletniej prezydencji w Międzynarodowym Birze Ogrodów Działkowych i Rodzinnych.

Życzę udanej debaty i ciekawych dyskusji, raz jeszcze pozdrawiam.

Beata Szydło
Beata Szydło

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

SEKRETARIAT PREZESA RADY MINISTRÓW

Urządka Beatrix-Brazowska
ZASTĘPCA DIREKTORA

Warszawa, 26 sierpnia 2008 r.

SDT-447-550/08/AK

Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes
Polskiego Związku Działkowców

szanowny Panie Preznie,

w imieniu Prezesa Rady Ministrów Pana Donalda Tuska, uprzejmie dziękuję za zaproszenie do udziału w XXXIV Międzynarodowym Kongresie Ogrodów Działkowych i Rodzinnych, który odbędzie się w dniach 28-30 sierpnia 2008 r. w Krakowie.

Niestety z przyczyną musimy poinformować, iż z uwagi na wcześniejsze podjęte zobowiązania, Pan Prezes nie będzie mógł osobiście uczestniczyć w organizowanym przez Państwa Zjeździe.

W imieniu Prezesa Rady Ministrów gratuluję Jubileksu, przekazuję na ręce Pana Prezesa serdeczne podziękowania organizatorom oraz przedstawicielom wszystkich narodowych związków uczestniczących w Kongresie i życzę, by spotkanie przyniosło oczekiwane efekty, stając się cennym forum wymiany wiedzy i doświadczeń.

z pozdrowieniami
Ł. Beatrix-Brazowska

RZĄD MARSZAŁKOWSKI
KJLNWOTSTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków, 26 sierpnia 2008 r.
KZ.L.1.0127-150/08

Szanowny Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes Polskiego Związku Działkowców

Szanowny Panie Preznie,

W imieniu Marszałka Województwa Małopolskiego Pana Marka Nawary serdecznie dziękuję za zaproszenie na XXXIV Międzynarodowy Kongres Ogrodów Działkowych i Rodzinnych, który rozpocznie się 28 sierpnia 2008 roku.

Wybór tematu Kongresu - poświęconego przyszłości ogrodów działkowych w Europie - zachęca do uznania. W imieniu Pana Marszałka życzę uczestnikom spotkania, aby przedsięwzięcie przyczyniło się do wymiany cennych doświadczeń na temat działalności związków działkowców jako organizacji pracujących na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz poprawy standardu życia obywateli.

Raz jeszcze dziękując za zaproszenie, proszę w imieniu Pana Marszałka o przekazanie stowarych podziękowań osobom zaangażowanym w organizację Kongresu.

2
Janina
Janina
Zastępca Dyrektora
Kancelarii Marszałka
Cieliecka

2. Referat Prezesa Polskiego Związku Działkowców Eugeniusza Kondrackiego

„Rola i znaczenie narodowych związków dla przyszłości ogrodów”

Szanowni Przedstawiciele

Narodowych Związków Działkowców w Europie,

Drodzy Goście,

Próbując odpowiedzieć, jaka będzie przyszłość ogrodów działkowych w Europie, w poszczególnych krajach reprezentowanych przez narodowe związki, należy określić, jaka była i jest rola i znaczenie tych związków dla rozwoju i istnienia ogrodów działkowych.

Odpowiedzi należy szukać w przeszłości, w teraźniejszości, w tradycjach, w doświadczeniach, ale również w dorobku każdego ruchu ogrodnictwa działkowego oraz w problemach, które występowały od zarania jego dziejów i występujących nadal.

Ogrodnictwo działkowe w Europie ma długą tradycję sięgającą połowy XIX wieku. W Polsce początek ruchu dało powstanie ogrodu „Kąpiele Słoneczne” w Grudziądzu w 1897 r., który istnieje do dzisiaj.

Gdybym chciał odnieść się tylko do samej idei pomocy ludziom potrzebującym i szukania sposobów udzielania tej pomocy, idei, która legła u podstaw rozwoju ruchu ogrodnictwa działkowego w naszych krajach europejskich, to powinienem jednak przywołać inicjatywę miasta Koźmin Wielkopolski w Polsce, które już w roku 1824 przeznaczyło grunty miejskie pod uprawy dla najbiedniejszych mieszkańców. Nie byłoby w tym nic dziwnego, gdyż takie inicjatywy miały miejsce w XIX wieku, a pewnie i wcześniej, gdyby nie fakt, że od tego czasu na tym terenie istnieje do dnia dzisiejszego ogród działkowy, obecnie zrzeszony w naszym Związku, pod nazwą ROD im. Powstańców Wielkopolskich. Nie wiążemy z tym faktem tradycji zorganizowanego ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce, ale jednak nie sposób nie zauważyć, że już wtedy kiełkowała idea ogrodnictwa działkowego, której celem było przyjsie z pomocą, przede wszystkim materialną, ubogim mieszkańcom miast.

W miarę rozwoju ogrodnictwa działkowego ruch ten wykształcił nowe funkcje, które były wynikiem społecznego zapotrzebowania działkowych rodzin, a później i społeczeństwa.

Ruchy ogrodnictwa działkowego we wszystkich krajach europejskich wcześniej, czy później prowadziły do wykształcenia struktur, a więc związków, które były w stanie rozwiązywać powstające problemy, reprezentować działkowców przed władzami samorządowymi i państwowymi, a także zarządzać ogrodami rodzinnymi. Tak było również w Polsce.

Dlatego też przedstawiając rolę i działanie narodowych związków, ich znaczenie dla ogrodnictwa działkowego,

będę przede wszystkim bazował na doświadczeniach polskich, chociaż mam świadomość, że drogi rozwoju, jak również doświadczenia i problemy w naszych krajach były i są podobne. Nie brak jednak i znaczących różnic wynikających nie tyle z rozwoju ogrodnictwa działkowego, co z rozwoju społecznego, gospodarczego, a także wydarzeń historycznych w naszych krajach.

W Polsce wraz z rozwojem ogrodów działkowych, działkowcy organizowali się w towarzystwa i związki. W latach 20-tych ubiegłego wieku zorganizowani już byli w jednym narodowym związku obejmującym swym zasięgiem cały kraj i posiadającym wykształcone struktury.

Mówię o tym dlatego, że realizując idee ogrodnictwa działkowego Związek ten całą mocą dążył do samodzielności, wykształcenia samorządności, ale również do budowania podstaw prawnych gwarantujących rozwój ogrodów, a także prawa działkowców i związku. Niestety w okresie przedwojennym zdołano doprowadzić tylko do opracowania projektu ustawy o ogrodach działkowych.

W okresie powojennym podstawy prawne w postaci ustaw regulowały rozwój ogrodów działkowych poczynając od dekretu w 1946 r., ustawy w 1981 r. i wreszcie obecnie obowiązującej ustawy z 2005 r.

Niezależnie od formy organizacyjnej w naszym kraju, dążeniem tego ruchu było posiadanie własnej dobrej ustawy i samodzielnej organizacji. W 1949 r., w wyniku uchwalonej wówczas ustawy, ograniczono samodzielność ruchu podporządkowując ogrody związkom zawodowym. Odbiło się to natychmiast na rozwoju ogrodów i ich jakości. Od 1956 r. ruch miał własną organizację, ale nie do końca samodzielną i samorządną. Stąd stałym dążeniem była i nowa ustawa i własna organizacja. Było to możliwe dopiero w 1981 r. na fali wydarzeń politycznych i społecznych związanych z powstaniem w Polsce „Solidarności” – wielkiego ruchu społecznego i związkowego, który w efekcie doprowadził w naszym kraju do zmian politycznych, społecznych i gospodarczych.

W 1981 r. w wyniku społecznego nacisku działkowców i poparcia „Solidarności”, Sejm uchwalił nową ustawę o ogrodach działkowych. Powstał wtedy Polski Związek Działkowców, jako samorządna, samodzielna, demokratyczna organizacja społeczna. Od tego czasu Związek mówił własnym głosem o swoich problemach, reprezentował interesy ogrodów i działkowców, a przede wszystkim walczył o ich rozwój. I to mu się udało. W okresie 6 lat Związek założył ponad 14 tysięcy hektarów nowych ogrodów, w których działki otrzymało ponad 360 tysięcy rodzin.

W miarę rozwoju ogrodów ustawa stawała się niewystarczająca dla rozwiązywania rodzących się problemów, dlatego w 2005 r. Związek opracował własny projekt ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych, w którym zawarł wszystkie doświadczenia z okresu całego wieku, ale również mechanizmy pozwalające na rozwiązywanie aktualnych problemów i zapewniające dalsze istnienie i rozwój ogrodów działkowych.

Nad projektem ustawy Związek pracował w sposób otwarty włączając do współpracy działkowców oraz parlamentarzystów. Narodził się wówczas spontaniczny odruch poparcia dla projektu ustawy – działkowcy zebrali 235 tysięcy podpisów. Społeczne poparcie, jakiego udzielili działkowcy, miało i ma nadal znaczenie, przede wszystkim dla wdrażania i realizacji ustawy we wszystkich ogrodach działkowych. I to nam się udało.

Podstawy prawne, a zwłaszcza ustawy parlamentarne mają największe znaczenie dla przyszłości i istnienia ogrodów działkowych. Ustawy i wynikające z nich rozporządzenia i zarządzenia mają znaczenie nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach europejskich, np. w Niemczech, Anglii i Danii.

W Polsce dla ogrodów działkowych mają znaczenie także inne ustawy: prawo budowlane, podatkowe, prawo ochrony środowiska, ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, o gospodarce nieruchomościami. To są oczywiście rozwiązania polskie, ale mówię o tym dlatego, że nie sposób wszystkich problemów związanych z rozwojem i funkcjonowaniem ogrodów działkowych zmieścić w jednej ustawie szczególnej, jaką jest ustawa o rodzinnych ogrodach działkowych, która traktowana jest w prawie polskim jako „lex specialis”.

Z doświadczeń narodowych związków widać wyraźnie, że podstawy prawne w postaci ustawy, a także innych przepisach dotyczących ogrodów, są stałą troską tych związków, a także warunkiem dla przyszłości ogrodów działkowych. Jest to podstawa ruchu, a każdy kraj rozwiązuje te sprawy w oparciu o własne doświadczenia, możliwości, czy poglądy na rolę i znaczenie ogrodów działkowych dla miast, społeczeństwa i działkowców.

Polska ustawa gwarantuje Związkowi bezpłatne użytkowanie gruntów będących własnością Państwa bądź własnością komunalną, pod warunkiem, że na tych gruntach zorganizowane zostały ogrody rodzinne. Ogrody działkowe mają status urządzeń użyteczności publicznej, a więc są pod szczególną ochroną. Związek ma prawo wyrażania, bądź nie zgody na likwidację każdego ogrodu. Likwidacja ogrodu jest możliwa na warunkach określonych w ustawie, a więc musi on być odbudowany na nowym terenie, a działkowcy muszą otrzymać odszkodowanie za swoją własność. Ustawa gwarantuje każdemu działkowcowi prawo wpisania swojej działki do Księgi wieczystej. Ten problem jest bardzo skomplikowany ze względu na stan prawny gruntów ogrodów działkowych w Polsce.

W warunkach polskich do wielu terenów ogrodów, zakładanych w różnych warunkach politycznych i społecznych, są dzisiaj zgłaszane roszczenia osób fizycznych i prawnych. Dla Związku jest to ogromny problem. Dlatego w ustawie jest przepis, który mówi, że roszczenia powinny być rozwiązywane przez samorządy poprzez zaspokajanie ich terenami zamiennymi bądź odszkodowaniami finansowymi przy zachowaniu istniejącego ogrodu. I wreszcie PZD określony został w ustawie jako samodzielna, samorządna organizacja społeczna działkowców w rodzinnych ogrodach działkowych.

Funkcjonowanie Związku na podstawie ustawy o ROD daje możliwość pełnego i sprawnego wykonywania obowiązków wynikających z jego roli w stosunku do ogrodów i działkowców, ale także obowiązków w stosunku do samorządów.

Ustawa jest obszernym i szczegółowym dokumentem, jednak warto przytoczyć w całości jej artykuł 3 mający szczególne znaczenie dla roli, funkcji i znaczenia ogrodów działkowych w miastach i społeczeństwie, a w konsekwencji dla przyszłości tych ogrodów. Cyt:

„Spełniając pozytywną rolę w urbanistyce i ekosystemie miast i gmin, rodzinne ogrody działkowe stanowią tereny zielone w rozumieniu innych ustaw, których funkcja polega w szczególności na przywracaniu społeczności i przyrodzie terenów zdegradowanych, ochronie środowiska przyrodniczego, kształtowaniu zdrowego otoczenia człowieka, pozytywnym wpływie na warunki ekologiczne w miastach, ochronie składników przyrody oraz poprawie warunków bytowych społeczności miejskich.”

Omawiając ustawę wyraźnie widzimy rolę i znaczenie narodowego związku dla przyszłości ogrodów działkowych w Polsce. Dla działkowców ustawa jest wartością nadrzędną, a dla ogrodów, w wielu przypadkach, jest gwarantem ich istnienia, bądź prawa do zachowania interesów w przypadku ich likwidacji.

W tym miejscu nasuwa się pytanie:

Czy możliwa byłaby do opracowania i uchwalenia ustawa o ROD w obecnym kształcie bez istnienia i pełnej integracji społecznej organizacji, jaką jest PZD?

Odpowiedź jest oczywista. Można wyprowadzić i konkretny wniosek – im lepsza pozycja narodowego związku, sprawniejsze działanie na rzecz swoich członków, miast i społeczeństwa, tym większy wpływ na zachowanie dla przyszłości ogrodów działkowych.

Mniej w tym referacie mówię o rozwoju, dlatego że w Polsce osiągnięty został pewien poziom ilościowy ogrodów działkowych i działania Związku sprowadzają się obecnie do zachowania istniejącego potencjału ogrodów. Natomiast rozwój odbywa się na miarę likwidowanych ogrodów i pojawiających się lokalnych potrzeb.

Należy wobec tego zapytać – czy PZD jest przeciwko każdej likwidacji ogrodu działkowego w Polsce? Otóż nie. Mamy pełną świadomość, że ogrody działkowe tworzone

były w różnych warunkach gospodarczych i politycznych, w różnym też czasie, dlatego Związek opracował i przyjął szczególny dokument pt: „Polityka Polskiego Związku Działkowców w sprawie rozwoju miast”, w którym deklarujemy pełną współpracę z samorządami w sprawie rozwoju miast oraz możliwość likwidacji ogrodów pod rozwój tych miast. Wyrażamy natomiast sprzeciw wobec komercyjnego traktowania gruntów ogrodów. Stanowisko to spotkało się, w większości przypadków, z pozytywnym przyjęciem przez samorzady. Nie ma jednego przypadku, żeby Związek stanął na drodze rozwoju jakiegokolwiek miasta. Są przypadki, że Związek odmawia zgody na likwidację ogrodu na cele komercyjne.

W przypadku każdej likwidacji chronione są interesy działkowców i Związku. Taka praktyka wynika z ustawy, ale również z roli Związku i w naszych warunkach się sprawdziła. Akceptują ją również samorzady. Szczególnie widoczne jest to obecnie, w okresie intensywnych przygotowań Polski do EURO 2012. Na terenach ogrodów powstają nowoczesne obiekty sportowe, np. w Gdańsku, trasy komunikacyjne, a równocześnie na przekazanych Związkowi nowych terenach powstają nowoczesne ogrody działkowe. Jest to dowód również na potrzebę istnienia i sprawnego funkcjonowania narodowego związku działkowców.

Szanowni Zebrani

Szczególne znaczenie dla trwałości i przyszłości ogrodów działkowych w Polsce, a jak wynika z doświadczeń innych związków, również w Waszych krajach, ma stan prawny gruntów.

W Polsce jest to problem niezwykle trudny ze względu na to, że ogrody działkowe powstawały w różnych czasach, w różnych ustrojach i występujących różnych stosunkach własnościowych. Dlatego na wstępie jeszcze raz warto przypomnieć ustawę o ROD, która niezależnie od stanu prawnego gruntów daje ochronę prawną każdemu ogrodowi zarejestrowanemu w PZD.

Związek, zwłaszcza po transformacji ustrojowej, prowadzi intensywne prace związane z uregulowaniem stanu prawnego każdego ogrodu. Najnowsze podsumowanie działań Związku w tym zakresie wskazuje, że uregulowany stan prawny ma 2610 ogrodów, w których działki użytkuje 527 tysięcy rodzin. Uregulowany stan prawny oznacza, że każdy z tych ogrodów posiada pełną dokumentację prawną, że tereny te ujęte są w planach zagospodarowania przestrzennego, natomiast prawo Związku do gruntu wykazane jest w Księdze Wieczystej. Przy ustalaniu stanu prawnego ogrodów, Związek zastosował bardzo ostrą selekcję kryteriów badania tego stanu. W praktyce na 43 tysiące ha ogrodów działkowych w Polsce 27.035 ha jest w planach zagospodarowania przestrzennego.

W naszych warunkach ilość terenów i hektarów ujętych w planach zagospodarowania oceniamy jako wynik po-

zytywny, ponieważ w 2003 r. straciły ważność wszystkie plany zagospodarowania w kraju. Powstają nowe plany, każdy poprzedzany jest studium zagospodarowania. Rolą Związku i wszystkich jego struktur, jest dopilnowanie, nieraz walka o to, aby istniejące ogrody znalazły się w tworzonym planie zagospodarowania. To działanie jest o tyle trudne, że spotykamy się z tendencją przeznaczania w planach, nieraz terenów bardzo starych ogrodów, pod inne cele, w tym komercyjne. Wiele terenów, na których są ogrody działkowe, takich planów jeszcze nie ma, a więc to zadanie musi być kontynuowane przez Związek w każdym przypadku, gdy gmina przystępuje do jego tworzenia.

Innym zagadnieniem, które absorbuje siły i środki Związku, są roszczenia osób fizycznych i prawnych do gruntów ogrodów działkowych. Obecnie tymi roszczeniami objęte jest 1300 ha. Zjawisko jest płynne i ma tendencję wzrostową. Rolą Związku jest obrona tych ogrodów. Związek uczestniczy w setkach procesów sądowych i postępowaniach administracyjnych. Nie brak również przypadków, że roszczenia są bezpodstawne.

Jaki byłby stan ilościowy i jakościowy ogrodów działkowych w Polsce bez funkcjonowania naszego Związku?

Wydaje się, że istnienie Związku nie jest cudownym lekarstwem na wszystkie problemy ogrodów. Związek musi korzystać z poparcia swoich członków, muszą oni identyfikować się z działaniem tego Związku, a również musi być On akceptowany przez społeczeństwo i samorzady. Nie jest łatwo zapewnić Związkowi poparcie społeczeństwa i samorządów. Jednak ta wypośredkowana średnia powinna być pozytywna, jeżeli się chce osiągać cele, realizować założenia ustawy i statutu, a przede wszystkim oczekiwania działkowych rodzin. Można to zobrazować w warunkach polskich zjawiskiem, które występuje od kilkunastu lat. Polskie ogrody działkowe położone są w miastach i przez to stają się coraz cenniejsze. Dlatego systematycznie pojawiają się propozycje zmian ustawy o ROD inspirowane przez środowiska ekonomiczne i polityczne. Ponieważ na przeszkodzie dowolnemu traktowaniu gruntów ogrodów stoi ustawa o ROD i PZD, propozycje te najczęściej zmierzają do uchylecia, bądź zmiany ustawy no i również do osłabienia bądź likwidacji Związku. Takich prób na przestrzeni kilkunastu lat było wiele. Również w tych sprawach wypowiedział się w pozytywny sposób dla polskich ogrodów ruch zrzeszony w Międzynarodowym Biurze. Było to pomocne i potrzebne.

Szczególne natężenie działań przeciwko ogrodom miało miejsce w ostatnich 2 latach. Propozycje ustawowe mnożyły się bez dbałości o interesy działkowców i ogrodów, bez dbałości o znajomość mechanizmów funkcjonowania ogrodów działkowych. Związek skutecznie, na przestrzeni tych lat, broni istnienia ogrodów i ich zachowania dla przyszłych pokoleń, ale to jest możliwe tylko dlatego, że

Związek jest masową organizacją, ma swoje struktury, korzysta z ogromnego zaufania i poparcia swoich członków, a również społeczeństwa i wielu samorządów.

W obronie ustawy w ubiegłym roku głos zabrało 614 tysięcy działkowców składając podpisy na specjalnych listach. Niezależnie od tego tysiące zarządów ogrodów, walnych zebrań, a także indywidualnych działkowców wystąpiło z apelami, stanowiskami i listami do parlamentarzystów w obronie ustawy i Związku.

Obecny czas również nie jest wolny od ataków na ogrody i Związek. Obserwujemy natomiast, że struktury ogrodowe, indywidualni działkowcy, bardzo cenią sobie istnienie Związku, własną ustawę, dorobek naszego ruchu i dbają o zachowanie ogrodów dla przyszłości. Stąd też reakcja na każdą propozycję odnoszącą się do ustawy, ogrodów i Związku następuje natychmiast.

Jest to oczywiście polskie doświadczenie, ale przecież podobne sytuacje mają działkowcy ze Słowacji, czy Czech, od problemów nie wolni są również działkowcy w Niemczech.

My mamy pewność opartą o dotychczasowe własne doświadczenia – dopóki będą ogrody działkowe istniały na terenach przydatnych pod wszelkie inne cele, a zwłaszcza komercyjne, będą istniały próby ograniczenia praw działkowców, likwidacji ogrodów, ograniczenia roli Związku. W Polsce działkowcy są przekonani, że gdyby nie było Związku dzisiaj w większości przypadków nie byłoby już ogrodów działkowych. Związek postrzegany jest przez działkowców jako własna i przyjazna organizacja chroniąca prawa ich wszystkich. Natomiast przez niektóre siły polityczne, a zwłaszcza ekonomiczne, jako przeszkoda na drodze do pozyskania niezwykle cennych terenów.

Oczywiście błędem byłoby sprowadzenie najważniejszych funkcji narodowych związków do funkcji muru w obronie i taranu w ataku. Jest to konieczność wywołana sytuacją, na którą nasz Związek musi reagować i odpowiadać.

Natomiast Związek to przede wszystkim realizacja ważnych dla działkowców celów w zakresie zagospodarowania ogrodów. W Polsce opracowany został Otwarty i Długofalowy Program Rozwoju i Modernizacji ROD, którego celem jest unowocześnienie ogrodów, przystosowanie ich do urbanistyki współczesnych miast i w ten sposób chcemy zapewnić ogrodom istnienie na przyszłość.

Jednym z ważniejszych zadań Związku jest współpraca z władzami samorządowymi, krajowymi i europejskimi. Do tej współpracy zachęcamy zarządy ROD i okręgi, ale również Związek tworzy struktury pośrednie i poziome. W miastach, gdzie jest więcej ogrodów działkowych tworzone są tzw. Kolegia prezesa. Ich główną rolą jest reprezentowanie ogrodów i współpraca z miejscowym samorządem.

Współpraca Związku z samorządami polega na:

- uzgadnianiu kierunków rozwoju miast i zachowaniu ogrodów w planach,
- przedstawianiu roli i działalności Związku,
- prezentowaniu polityki Związku oraz roli i znaczenia dla społeczności lokalnych, dla rodzin i miast,

Aby tym ambitnym celom sprostać Związek musi być postrzegany jako poważna i silna organizacja. Realizacja takich celów jest możliwa, gdy Związek ma silną pozycję w społeczeństwie, jest postrzegany przez władze i liczy się jako partner w kraju.

Szanowni Działkowcy

Drodzy Goście

Dla istnienia i rozwoju każdej organizacji, a naszego ruchu w szczególności, warunkiem jest społeczne poparcie i pozytywny wizerunek w społeczeństwie. O ten wizerunek trzeba zabiegać stale, a często również o niego walczyć, gdyż nie jest to wartość, którą Związek obdarzony jest raz na zawsze. Jak należy skutecznie to czynić? Z naszych doświadczeń wynika, że poparcie zyskuje się poprzez sprawne działanie i pracę.

Szczególne znaczenie ma wizerunek ogrodów, jako porządnie zagospodarowanych terenów zielonych służących działkowcom i mieszkańcom miast, a także widoczna sprawność organizacyjna w zarządzaniu terenami.

Większość polskich ogrodów powstała na terenach zdegradowanych, nieużytkach, wysypiskach, hałdach pokopalnianych. Ogrody działkowe w Polsce są przykładem jak można i należy przywracać ziemię społeczeństwu i przyrodzie.

Społeczne poparcie zdobywamy poprzez współpracę ze społeczeństwem. Do najważniejszych form należy zaliczyć: ogrody otwarte dla społeczeństwa, współpracę z domami dziecka, placówkami opieki społecznej, imprezy masowe, w tym szczególnie doroczne dni działkowca.

Promocja ogrodnictwa działkowego to wystawy, informatory, foldery, internet i media.

Szczególne znaczenie ma otwartość rodzin działkowych na mieszkańców miast poprzez różne formy działania. Do najbardziej znaczących możemy zaliczyć wczasy na działkach dla seniorów, ale także i dla dzieci, organizowane z dużym zaangażowaniem społecznej pracy działkowców, a często także środków ogrodowych.

Potrzebna i pozytywnie odbierana przez społeczeństwo jest współpraca z innymi organizacjami społecznymi, ekologicznymi i charytatywnymi.

Ostatnio statut Związku umożliwił formalne przekazywanie działek dla szkół, przedszkoli, organizacji społecznych. Ta działalność prowadzona była od dawna, ale obecnie ma podstawy prawne i rozwija się w całym kraju.

Wizerunek ogrodów Związek prezentuje we własnych mediach takich jak miesięcznik „działkowiec”. Informa-

tor Działkowca, Biuletyn Informacyjny, internet oraz we współpracy z mediami.

Zadanie tworzenia pozytywnego wizerunku ruchu wymaga, by Związek był dobrze zorganizowany, zintegrowany, żeby realizował cele odczuwane przez samych działkowców, a także władze samorządowe, państwowe i społeczeństwo.

W warunkach Polski obserwujemy wykształcanie się nowych zorganizowanych form funkcjonowania ogrodów poprzez:

- doskonalenie samorządności, samodzielności, sprawności organizacyjnej, demokracji w zarządzaniu
- szerszego włączania do realizacji celów i zarządzania licznymi rzesz działkowców.

W Polsce jest 100 tys. oddanych społecznie działaczy działających we wszystkich strukturach Związku.

Można wysnuć wnioski, że po pierwsze życie nie znosi próżni, po drugie w naszym ruchu charakterystyczne jest to, że czego nie było wczoraj jest potrzebne dzisiaj, co nie było możliwe wczoraj, jest możliwe dzisiaj.

Dlatego też doskonalenie i tworzenie nowych form funkcjonowania ogrodów i Związku to problemy, z którymi narodowe związki będą miały do czynienia, jeśli będą chciały sprostać potrzebom ogrodów w swoich krajach, ale także potrzebom rozwoju społecznego, ekonomicznego i przestrzennego miast i państw.

Możliwe, że to wszystko na dzisiaj co robimy jest dobre i się sprawdza, natomiast rzeczą naturalną jest, że te działania będą podlegały zmianom, ale możliwe, że potrzeba będzie tworzenia nowych form zarządzania, stosownych do zmieniającego się życia w ogrodach.

Szanowni Zebrani

O przyszłości ogrodów w krajach europejskich i w Polsce decydować będzie zapotrzebowanie społeczne na taką formę wypoczynku i aktywności społecznej, zwłaszcza ludzi starszych. To będzie w dużym stopniu uzależnione od rozwoju społecznego, ekonomicznego, gospodarczego i kulturalnego, jaki ma miejsce w danym kraju. Przykłady z wielu państw europejskich potwierdzają te spostrzeżenia. W wielu z tych państw rodzinne ogrody działkowe bardzo się zmieniły, zmieniło się ich znaczenie gospodarcze i wypoczynkowe.

Rolą narodowych związków powinno być promowanie ruchu w społeczeństwie dlatego, że ogrody działkowe sprawdziły się w praktyce we wszystkich krajach europejskich jako tereny zielone, jako metoda przywracania gruntów przyrodzie i człowiekowi, a może najbardziej, jako pomoc dla rodzin zwłaszcza w zakresie wypoczynku.

Dzisiaj w Polsce działka w ROD to jest najtańsza metoda pozyskania gruntu w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Dlatego też Polski Związek Działkowców wypowiada się za istnieniem ogrodów i dalszym ich rozwo-

jem w miarę zapotrzebowania społecznego. Warunkiem jednak jest przede wszystkim, co już niejednokrotnie się potwierdziło, dobrze zarządzany i dobrze działający narodowy związek, następnie dobre podstawy prawne funkcjonowania ogrodów, w tym ustawa parlamentarna, tak jak w Polsce.

Niezbędnym warunkiem we współczesnych czasach dla istnienia ogrodów działkowych, gdy bardzo często zajmują one cenne tereny, jest poparcie społeczne dla celów Związku i roli ogrodów.

Wydaje mi się, że w Polsce to występuje, jednak jak na warunki polskie możliwe, że w sposób niewystarczający i to jest pole działania Polskiego Związku Działkowców.

Związek musi być organizacją pozarządową, niezależną, samorządną, demokratyczną, musi być wiarygodny, dobrze zarządzany i dobrze zorganizowany.

Narodowy Związek Działkowców, w każdym z naszych krajów jest taką organizacją społeczną, która ma nie tylko działać, ale również zarządzać bardzo cennymi terenami. Nie jest to łatwe, ale praktyka wskazuje, że możliwe.

Czy jest alternatywa dla narodowych związków działkowców?

Jeżeli spojrzymy:

- na przeszłość ogrodów działkowych, w każdym z naszych państw, w całej Europie,
- na rolę, którą spełniają ogrody i związki w społeczeństwie, miastach i w rodzinach,
- na koszty, które ponoszone są dla realizacji tych celów i zadań,

to trzeba stwierdzić, że jest to najlepsza sprawdzona forma działania i rozwoju ogrodów działkowych w każdym z naszych krajów.

Potwierdza to również tradycja, w przypadku Polski sięgająca 111 lat.

Wiele obecnych tu związków ma dłuższe tradycje niż Polska, tym mocniej tradycje tych narodowych związków potwierdzają zasady, które przedstawiłem.

Na zakończenie chciałbym wyraźnie stwierdzić, na podstawie polskich i europejskich doświadczeń, że ogrody działkowe w Europie są potrzebne, ogrody działkowe w Europie powinny istnieć i się rozwijać.

O istnienie i przyszłość ogrodów działkowych w Europie należy walczyć.

Gwarantem istnienia i rozwoju ogrodów działkowych w Europie są i nadal powinny być narodowe związki działkowców, jako sprawdzone, demokratyczne, samorządne, masowe organizacje społeczne dobrze służące swoim członkom i swojemu społeczeństwu.

Warunkiem istnienia i rozwoju ogrodów działkowych jest również zintegrowany ruch europejski, zorganizowany we wspólnej, demokratycznej, świadomej swych celów, tradycji i doświadczeń organizacji.

3. Referat Prezesa Słowackiego Związku Działkowców prof. Ivana Hrycowskiego

Następne pokolenie działkowców – komu będą służyć ogrody przyszłości

Ogród to magiczne słowo, wymawiając je nabieramy sił i witalności, postrzegamy je jako źródło kultury i odbicie jakości życia. Z historii wiemy, że ludzie od chwili, w której wybudowali dla siebie domy, zajęli się także produkcją rolną. Nigdzie na świecie nie istniały siedziby ludzkie bez ogrodów. W tym otoczeniu człowiek czuł się dobrze, bezpiecznie i pewnie. Ogród stał się przestrzenią życia pełną drzew, kwiatów i roślin użytkowych. Uprawianie ogródków działkowych możemy więc postrzegać jako działalność wzbogacającą ducha. Ogród to nasze królestwo, przestrzeń naszej fantazji, w której możemy żyć i spełniać nasze marzenia, jednym słowem – to nasz raj. Ogródki są ludziom konieczne, mają szczególne znaczenie zwłaszcza w miastach, w przestrzeni zbyt ciasnej, aby w niej mieszkać i żyć. Wpływają nie tylko na działkowca, ale także na jakość powietrza, klimat, pomagają ogólnie poprawiać jakość życia. Gdybyśmy odebrali naszym miastom całą zieleń, parki, ogródki, zespoły ogródków działkowych, z pewnością stałyby się mniej atrakcyjne.

Praca w ogródku jest twórcza, a zarazem dość jednostajna, należy do wspaniałych technik odnowy ciała i ducha. Przez to, że porządkujemy przestrzeń wokół siebie, wprowadzamy także porządek w swoim wnętrzu. Praca fizyczna uspokaja myśli i zwiększa naszą empatię. Spokój ogrodów przenosi się do naszych wnętrz i od razu jest w nas więcej przestrzeni – postrzegamy piękno i zaskoczeni słyszymy nawet to, czego w innym przypadku nie usłyszelibyśmy. Mówi się, że ogród jest jak nasze stosunki z innymi – bez pielęgnowania niszczeją. Człowiek to istota społeczna, a działkowiec szczególnie – co do tego nie ma wątpliwości. Łączy nas przyroda, ogród i ogólnie uprawa ogródków. Prawdopodobnie to gdzieś tu tkwią zarodki jednoczenia się i sens organizacji działkowców. Saint Exúpery powiedział, że od człowieka samego nie można niczego oczekiwać, tylko od wspaniałej współpracy między ludźmi.

Nikt z nas nie wątpi w to, że ogrody i natura były tu o wiele wcześniej niż powstała jakakolwiek organizacja działkowców. Natura i ogrody jako takie nie potrzebują żadnej organizacji działkowców tak, jak natura do swojej egzystencji nie potrzebuje człowieka. Wręcz odwrotnie – to człowiek do swojej egzystencji potrzebuje natury. Rozwinięta cywilizacja techniczna przyniosła człowiekowi wiele korzyści, ale jednocześnie oddaliła go od przyrody. I tu właśnie tkwi cel naszej dobrowolnej organizacji działkowców – powrót człowieka do natury.

Teraz parę zdań o historii organizacji działkowców na Słowacji. Co prawda w zeszłym roku świętowaliśmy

pięćdziesięciolecie organizacji działkowców na Słowacji, ale działkowcy organizowali się już o wiele wcześniej. Uprawą owoców, warzyw, winnej latorośli, roślin ozdobnych w pierwotnych formach mieszkańcy dzisiejszej Słowacji zajmowali się od pradawna. Z czasem jednak chcieli uprawiać coraz bardziej efektywne i lepsze gatunki, odczuwali potrzebę kształcenia się i jednoczenia. Pionierzy nowych wiadomości w zakresie rozmnażania i pozytywnej selekcji tworzyli lokalne związki, w których uczyli ludzi, jak należy szczepić drzewka owocowe, rozpoznawać najlepsze gatunki, przycinać, kształtować itp. W taki sposób położono fundamenty dzisiejszej organizacji działkowców na Słowacji.

W związki łączyli się właściciele ogrodów najczęściej przy domach we wsiach i małych miasteczkach. Wspólnie sprowadzali drzewka owocowe, sadzonki winnej latorośli, podkładki do szczepienia, nawozy, narzędzia ogrodnicze oraz organizowali wykłady, praktyczne pokazy przycinania i szczepienia drzewek owocowych, wystawy itp. Następnie w latach sześćdziesiątych na Słowacji zaczęły powstawać zespoły ogródków działkowych, ponieważ ludzie mieszkający w miastach, zwłaszcza na osiedlach, nie mogli mieć ogródka przy domu. Szukali więc możliwości zakładania ogródków za miastem, często wspólnie, właśnie w zespołach ogródków działkowych. Funkcją tych ogródków była niegdyś przede wszystkim pomoc socjalna – możliwość uprawy owoców i warzyw na własne potrzeby, umożliwiały przy tym także powrót do natury. Później ludzie stwierdzili, że praca w ogródku wpływa także na poprawę ich zdrowia, że jest to dobry sposób na aktywny wypoczynek w wolnym czasie. Zespoły ogródków działkowych powstawały na glebach mniej urodzajnych, na stokach, niejednokrotnie także na wysypiskach śmieci. Ich użytkownicy poświęcili wiele pracy, zanim stworzyli ogrody przynoszące radość, ale także i pożytek.

Działki, na których powstawały ogródki, przekazywano do użytkowania, prawo do nich mogli uzyskać wyłącznie członkowie związku, określono także powierzchnię, która przypadała na jednego członka (od 100 do 400 m²) oraz powierzchnię domku na działce (do 16 m², później 25 m²), członkowie byli zobowiązani do przestrzegania regulaminu i ogólnych warunków użytkowania ogródków. Należało na przykład utrzymywać ogródki w odpowiednim stanie, mogły one posiadać wyłącznie płoty zewnętrzne, obowiązywał zakaz hodowli zwierząt domowych, określono typy i lokalizację domków, tuneli foliowych, kompostu, a często także zasady sadzenia drze-

wek owocowych. W ten sposób powstało na Słowacji ok. 1000 zespołów ogródków działkowych na powierzchni 5 400 hektarów.

Po kilku latach założyciel zespołów ogródków działkowych na Słowacji Štefan Dekánek z Myjavy powiedział: Kiedy określaliśmy warunki tworzenia zespołów ogródków działkowych, nie przypuszczaliśmy, jak dalekosiężne pozytywne skutki będzie to miało. Wielu członków, którzy nie byli przekonani do nowej idei i odrzucali ją, jest dziś zapalonymi działkowcami. Niejeden z nich, który kiedyś nie wiedział, co zrobić z wolnym czasem albo nie wykorzystywał go odpowiednio, dzisiaj prosto z pracy idzie na ogródek. Setki ludzi znajduje tu przyjemność, odpoczynek, radość z wykonanej pracy, zwłaszcza jeżeli może pochwalić się pięknymi zbiorami. Nie można pominąć także pozytywnego wpływu na tworzenie stosunków rodzinnych i sąsiedzkich. Pracują tam wspólnie mąż, żona i dzieci, dla których praca ta ma znaczenie wychowawcze, a pomaga i doradza sąsiad – działkowiec.

Zmiany polityczne i społeczne, które zaszły na Słowacji po roku 1989, odbiły się także na ogródkach działkowych. Przyjęto przepisy regulujące stosunki własnościowe w istniejących zespołach ogródków działkowych. Pierwsza z ustaw gwarantowała, że gruntów, które zespół ogródków działkowych użytkował, nie można było zwrócić właścicielom w ramach restytucji. Druga ustawa przyjęta w 1997 roku dokładniej specyfikuje, definiuje i określa zwłaszcza niektóre sporne pojęcia i stosunki. Powyższe regulacje prawne stworzyły zupełnie nową sytuację, ponieważ umożliwiły nabycie przez indywidualnych działkowców prawa własności do gruntów, na których stworzono zespoły ogródków działkowych. Wiąże się to z całym szeregiem nowych problemów. Chodzi zwłaszcza o zachowanie podstawowej organizacji, dobrze działającego zarządu i ogólnie członkostwa w takich prywatnych zespołach działkowych. Należy jednak zachować zespoły ogródków nawet w zmienionych warunkach i strukturach.

Musimy pamiętać, że zespoły ogródków działkowych najczęściej zakładane były w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, tworzyli je ludzie w aktywnym wieku, tj. ok. czterdziestoletni, dziś są to więc seniorzy w wieku emerytalnym i ludzie starsi. Działka to dla nich aktywne działanie, które dodaje sensu ich życiu, pozwala im zachować witalność, zdrowie fizyczne, poczucie spełnienia, ale jest to także miejsce, w którym spotykają przyjaciół. Nie potrafią sobie wyobrazić życia bez działki. Ale tkwi w tym pewien problem: otóż coraz mniej ludzi żyje w rodzinach wielopokoleniowych, dlatego pewne prace w ogródkach stają się coraz trudniejsze do wykonania. W przypadku młodych ludzi dochodzi do konkurencji rozmaitych zainteresowań – uprawa ogródka działkowego to jedno z nich. Trzeba także pamiętać o problemach społecznych wielu młodych ludzi i o alternatywnych możliwościach spędzania wolnego czasu, które wiążą

się z trendami rozwoju społeczeństwa. Mam tu na myśli ekspansję komputerów, internetu, możliwości uprawiania sportu oraz innych zdobyczy dzisiejszej cywilizacji. Możemy mieć nadzieję i wierzyć, że praca w ogródku także stanie się elementem tego nowoczesnego trendu. Jednakże dążenie do częstych zmian hobby i doznawania wciąż nowych przeżyć jest sprzeczne z pracą na działce. Działka wymaga systematyczności. Obecnie jednak mamy do czynienia z utratą cierpliwości i wytrwałości. Działka potrzebuje wytrwałości i ciągłości, a nie okazjonalnego zainteresowania. Jest to logiczne wyjaśnienie, dlaczego 30-40-latkowie chcą posiadać niewymagające w utrzymaniu ogródki, którym nie trzeba poświęcać wiele czasu i sił i można je uprawiać bez większego stresu. Doceniają na przykład możliwość obchodzenia uroczystości wspólnie z przyjaciółmi – dlatego ogródki rozwijają się odpowiednio do ich zainteresowań.

Kolejna kategoria to młodzież i dzieci, które są gwarancją przyszłości ogródków działkowych na Słowacji. Psychologowie podkreślają, jak ważny jest dla dzieci osobisty kontakt ze zwierzętami i roślinami. Tylko to, co nauczyły się kochać i chronić, będą chciały zachować i nie będą tego niszczyć. Dzieci muszą na własne oczy zobaczyć, jakie są możliwości pracy w ogródku, należy stworzyć dla nich najróżniejsze okazje pozytywnego rozwoju. Właśnie zespół ogródków działkowych to bezpieczna przestrzeń, w której mogą się swobodnie poruszać, bawić się i poznawać naturę.

Wypracowanie odpowiedniego stosunku dzieci i młodzieży do natury nie jest proste, dlatego współdziałać powinna cała rodzina, szkoła, organizacje pozaszkolne, no i oczywiście nasz związek. W tym procesie szkoły zupełnie brakuje. W programie nauczania zlikwidowano przedmiot praca w ogródku, na którym dzieci teoretycznie i praktycznie na szkolnych działkach poznawały podstawy sadownictwa, uprawy warzyw i kwiatów. Dlatego nasz związek musi jak najściślej pomagać rodzinie. Opracowaliśmy cały system pobudzania zainteresowania dzieci. Tworzymy kółka młodych działkowców, które prowadzą doświadczeni działacze – uczą dzieci teoretycznie i praktycznie, jak rozpoznawać rośliny i uprawiać je, wiadomości sprawdzamy w formie konkursów. Dla najmłodszych organizujemy konkursy plastyczne, kursy i konkursy aranżacji kwiatów itp. Dla kółek młodych działkowców wydajemy publikacje oraz rozmaite broszury promocyjne i popularyzujące. Wymieniłem tu działania, które podejmujemy dla przyszłych pokoleń działkowców, ale oczywiście nie wyczerpują one wszystkich możliwości, mamy jeszcze wielki potencjał. Chcielibyśmy zaoferować szkołom możliwość organizowania spacerów przyrodoznawczych po ogródkach działkowych, które mogłyby być alternatywą dla lekcji biologii i zajęć z pracy w ogródku. Dzieci mogłyby tu poznawać rośliny, skosztować różnych rodzajów owoców

i warzyw. Dla dzieci w wieku przedszkolnym można stworzyć półkolonie na terenie ogródków działkowych, organizować letnie uroczystości, podczas których dzieci mogłyby przedstawić część artystyczną. Należy także zwiększyć zaangażowanie mediów w kształtowanie pozytywnego stosunku młodzieży do natury.

Szanowne Państwo, opowiedziałem pokrótce historię i przedstawiłem obecną sytuację działkowców na Słowacji. Chciałem w ten sposób wyjaśnić i pokazać, że działkowcy na Słowacji pracują i chcą pracować, widzą w tej działalności sens. W przyszłości musimy jednak szukać celów, do których będziemy dążyć, musimy dbać o podejmowanie nowych działań w celu utrzymania działek i powiększać liczbę członków naszej organizacji.

Najważniejszym działaniem, nad którym w naszym związku pracujemy już od kilku lat, jest zapewnienie stabilnej przyszłości zespołów ogródków działkowych, wprowadzenie ich do planów zagospodarowania przestrzennego tak, aby działki stały się nieodłącznym elementem krajobrazu. Jest to trudne zadanie, ponieważ często spotykamy się z przeciwnymi poglądami władz, które twierdzą, że ogródki działkowe im przeszkadzają, a na ich miejsce chcą wybudować na przykład park, jakby ogródki działkowe nie były strefą zieleni użyteczną nie tylko dla samych działkowców, ale także dla szeroko pojętego otoczenia. Na tym polu z pewnością chętnie przyjmujemy pomoc od struktur europejskich, zwłaszcza w zakresie wsparcia związku w tych działaniach.

Kolejnym ważnym zadaniem, którego realizacja czeka nas w przyszłości, jest uzyskanie prawa do użytkowania gruntów w celu zakładania nowych zespołów ogródków działkowych. Obecnie ogródkami interesują się osoby pochodzące ze słabszych socjalnie grup społecznych, które nie mogą sobie pozwolić na zakup ziemi po cenach rynkowych, ale możliwość uprawy owoców i warzyw jest dla nich istotna z ekonomicznego punktu widzenia. Musimy więc rozmawiać z wójtami i burmistrzami, aby w gminach i miastach wskazali grunty, które mogliby oddać do użytkowania za symboliczną opłatą właśnie tej grupie społecznej, czy osobom, którym trudniej jest zaadoptować się we współczesnym społeczeństwie, inwalidom itp. Jak dotąd udało nam się zdobyć grunty w miejscowości pod Tatrami, tam członkami związku zostali Romowie. Nie żądamy wielkich ogrodów – wystarczy powierzchnia do 100 m², gdzie przy intensywnej uprawie i przy przemyślanym projekcie można uprawiać ekologiczne owoce i warzywa dla całej rodziny. W takim przypadku jest ważne, aby ogródki znajdowały się blisko miejsca zamieszkania, były dostępne pieszo w ramach spaceru.

Przy tym pomysłem inspiracją był dla nas wzór z Anglii, gdzie na wystawie Flower Show w Chelsea przedstawiono projekt takich ogródków, podobny projekt małych

rodzinnych ogródków na międzynarodowym seminarium w Bratysławie przedstawili koledzy z Francji.

Jak już wspominałem na wstępie, ogródki działkowe na Słowacji mają przeważnie charakter użytkowo-ozdobny. Rzadko, w przypadku gdy właścicielem jest młody działkowiec, ogródek pełni rolę ozdobną i służy relaksowi – jest tam wtedy głównie trawnik, trochę kwiatów, czasem także basen. Duża grupa działkowców uprawia owoce, warzywa, winorośl, posiada szklarnię, tunel i kompostownik. Dla działkowca ma duże znaczenie zebranie plonów, które nie są szkodliwe i nie zawierają chemii, ponieważ wie, że przeznaczone są dla jego rodziny. Na tym polu Związek ma poważną rolę do odegrania – powinien wpływać na członków przy wyborze rodzajów i gatunków odpowiednich w różnych rejonach, uczyć właściwej uprawy w celu uzyskania jak największych zbiorów, stosowania nawozów i środków ochrony w odpowiedni i ekologiczny sposób. W tym celu organizujemy szkolenia, instruktaże, prowadzimy wykłady i pokazy przycinania drzewek owocowych itp. Przez samą uprawę owoców i warzyw w ogródku wzrasta ich spożycie, co wpływa na stan zdrowia ludności, którzy przy tym aktywnie i sensownie odpoczywają.

Słowacki Związek Działkowców poza działkowcami zorganizowanymi w zespołach ogródków działkowych rejestruje także działkowców przydomowych, którzy przy swoich domach posiadają nawet spore sady, ale drzewa znajdujące się w nich są już stare, zaniedbane, a ich gatunki są nieodpowiednie i bez perspektyw. Pamiętając, że należy zachować to, co dobre, staramy się odnawiać i rekonstruować takie starsze ogrody, przekonywać do uprawiania niskich, bardziej tolerancyjnych i odpornych gatunków, propagujemy stosowanie środków ochrony przed chorobami i szkodnikami, realizację biologicznych sposobów ochrony, czy analizy gleby, która jest niezbędna przy określaniu odpowiedniego nawożenia roślin.

W tym celu musimy aktywniej i systematyczniej stosować nowoczesne możliwości techniczne, internet, prasę i telewizję.

Jeżeli wierzyć oficjalnym statystykom, Słowacy w zeszłym (2007) roku wydali więcej pieniędzy na artykuły spożywcze, przebudowy ogrodów i mieszkań. W marketach dla majsterkowiczów obroty wzrosły o dziesiątki procent. Jest to spowodowane szybkim wzrostem ekonomicznym, który w zeszłym roku osiągnął wartość dwucyfrową, w tym roku uległ jednak spowolnieniu. Na tej podstawie można sądzić, że ludzie coraz częściej przebudowują swoje domy i ogrody, to znaczy, że zainteresowanie ogrodami rośnie. Jeśli chodzi o wartości bezwzględne – najwięcej działkowców na Słowacji to seniorzy w wieku 65 i więcej lat. Ale nie to jest najważniejsze. Najważniejsza jest ich pozycja społeczna. Niech więc Państwo pozwolą w celu lepszego porównania przedstawić kilka liczb:

	Słowacja	Czechy	Austria	Niemcy
średnia emerytura	294 €	409 €	1 288 €	1 334 €
koszty mieszkania	45%	32,5%	38,8%	37,2%
koszty wyżywienia	33,8%	24,4%	22,5%	22%
koszty usług	19%	16,3%	22,4%	24%
inne w %	2,2%	26,8%	16,3%	16,8%
inne w €	6,7 €	109 €	210 €	223 €

Z powyższych liczb wynika, że na Słowacji średnia emerytura to niecałe 300 €, w Austrii i Niemczech to 4-krotność tej kwoty. Przy prawie takich samych cenach artykułów spożywczych i usług przykładowo czeskim seniorom zostaje 15 razy więcej pieniędzy na pozostałe wydatki niż naszym. Realny poziom emerytur na Słowacji jest jeszcze 12% poniżej poziomu emerytur z 1989 roku. Taka sama sytuacja jest w przypadku podstawowych kosztów utrzymania. Słowacki emeryt na mieszkanie wydaje 45% emerytury, podczas gdy jego czeski kolega niewiele więcej niż 30%. Na wyżywienie czy usługi słowacki emeryt wydaje najwięcej spośród porównywanych krajów. Te liczby i porównania przytaczam tylko po to, aby zobiektywizować obecną sytuację ekonomiczną naszych działkowców, z których większość to właśnie emeryci. Z tego wynika także ich stosunek do ogrodu jako swoistej pomocy socjalnej w formie samodzielnego zapewniania sobie artykułów spożywczych, ale jednocześnie także przedłużania aktywnego wieku i poczucia przynależności. Wykorzystanie ogródków przez seniorów jest jednak ograniczone przez ich zdolności fizyczne – kiedy się wyczerpią, ich miejsce powinno zająć kolejne pokolenie, które często jeszcze pozostaje lub musi pozostać aktywne zawodowo, nie znajduje jednak pracy w kraju i wyjeżdża za granicę. Słowacy na przykład zajmują 2 miejsce w ilości obywateli pochodzących z nowych państw UE, którzy od rozszerzenia Unii w 2004 roku zaczęli pracować w Wielkiej Brytanii. Najwięcej jest Polaków – 508 385, następnie są Słowacy – 78 830, na trzecim miejscu Czesi – 34 555. To także ma wpływ na „wymianę pokoleń” na ogródkach działkowych. Nie jest to oczywiście jedyna przyczyna małego zainteresowania ogródkami działkowymi u młodych ludzi. Jest ich o wiele więcej. Mam na myśli ciekawe i konkurencyjne hobby – zainteresowania, które niejako „wtargnęły” do słowackiego społeczeństwa po zmianach w 1989 roku. Są to zwłaszcza możliwości podróżowania, studia za granicą, komputery, telewizja i związane z tym zbyt długie przesiadywanie przed ekranem, brak zainteresowania ruchem, zdrowiem i pracą fizyczną. Przez to dla Unii Europejskiej i Wielkiej Brytanii zaczyna być problemem rosnąca liczba otyłych dzieci. Co roku w UE przybywa około 400 tysięcy otyłych dzieci, przy czym jest ich już ponad 3 miliony, a kolejne miliony mają nadwagę. Na temat tej informacji

w zeszłym roku obradowała komisja ds. kultury i edukacji, o możliwych zmianach w europejskich szkołach rozmawiali także ministrowie szkolnictwa UE. Nawet jeżeli z wyżej wspomnianych powodów w ogródkach działkowych nie dochodzi do wymiany pokoleń, możemy zaobserwować tendencję, czy nawet regułę, że ogródek (często nieobrabiany i niewykorzystany) pozostaje dla seniora majątkiem, który nie tylko nie traci swojej wartości, ale wręcz przeciwnie – zyskuje na niej w bardzo szybkim tempie. Przyczyna leży w przepisach, które w wielu przypadkach umożliwiają, aby działkowiec odkupił ogródek na własność za cenę nie rynkową, lecz ustaloną przez państwo. Ma to swoje logiczne uzasadnienie, biorąc pod uwagę wkład pracy i poczynione inwestycje. Nic jednak nie broni temu, aby działkowiec nawet zaraz po uzyskaniu prawa własności do ogródka po cenach ustalonych przez państwo nie odsprzedał go za cenę rynkową z zyskiem, który może nawet wielokrotnie przewyższyć 100%. Taka sytuacja w wielu wypadkach skłania do spekulacji, a nie do uprawy ogródka działkowego.

Podobny problem istnieje także przy kupnie niektórych mieszkań, przy czym przepisy taką spekulację uniemożliwiają lub wyraźnie ograniczają korzyści z niej płynące, czego nie ma w przypadku ogródków. Istniejące ogródki są często likwidowane np. w związku z budową autostrad, obwodnic, rozbudową miast czy infrastruktury, której na Słowacji wciąż brakuje. W większości przypadków seniorzy nie są zainteresowani gruntami zastępczymi, ale odszkodowaniem, z którego najczęściej skorzystają ich dzieci lub wnuki. Jest to związane ze zmieniającymi się wymogami mieszkaniowymi młodych słowackich rodzin. W 2007 roku przybyło 16 500 nowych budów, z których 85% zrealizowano w stolicy i były to głównie mieszkania. Według specjalistów w ciągu dalszym będzie utrzymywać się duże zainteresowanie także domami. Ludzie z mieszkań w centrach miast będą przenosić się do domów na przedmieściach. Jest to tendencja obecna we wszystkich krajach zachodniej Europy. Przy domu zwykle jest także ogródek, często mniejszy i zwykle pełni rolę ozdobną, rzadziej użytkową.

Dzięki przepisom prawnym w ciągu ponad 11 lat od ich wejścia w życie udało się częściowo uporządkować stosunki majątkowe w zespołach ogródków działkowych na Słowacji, etap ten skończy się jednak 31.12.2008 i nie będzie możliwa kontynuacja tych działań. Oznacza to, że ogródków założonych do 24.06.1991 już nie będzie można odkupić na własność za ceny ustalone przez państwo. Wpłynęła na to także decyzja Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z listopada roku 2007, który w pewnym konkretnym przypadku skrytykował Republikę Słowacką za niskie ceny i wysokość czynszu dla właścicieli gruntów, na których znajdują się zespoły ogródków działkowych. Należy przy tym uświadomić sobie, że działkowcy zgodnie z ustawą płacili im i płacą

czynsz w wysokości 10% ceny tych gruntów w przeciwieństwie do np. spółdzielni rolniczych, które swoim właścicielom płać 1% – 1,5% ceny ziemi, którą wykorzystują. Cena, na podstawie której wyliczany jest czynsz, w obydwu przypadkach określana jest w ten sam sposób. Wszystko to jednak dotyczy sytuacji zespołów ogródków działkowych założonych w przeszłości, to znaczy do 1991 roku. Nowe zespoły ogródków działkowych po tym roku powstawały na Słowacji bardzo rzadko, zwłaszcza dlatego, że nie obejmowały ich już ceny regulowane przez państwo, ale zwykłe ceny rynkowe, które są nie do przyjęcia przez większość zainteresowanych. Ani państwo, ani lokalne samorządy w żaden sposób później nie wspierały ani obecnie nie wspierają zakładania nowych zespołów. Przeciwnie: większość planów zagospodarowania wcale nie uwzględnia fenomenu zespołów ogródków działkowych, a istniejące pod naciskiem inwestorów dziesiątkuje, tłumacząc to „interese społecznym” w postaci nowych miejsc pracy. Nie tylko zespoły ogródków działkowych są likwidowane. Według dyrektora Instytutu Gleboznawstwa Słowacja traci dziennie 6 ha gruntów. Tam, gdzie jeszcze wczoraj dojrzewało zboże, dziś produkowane są samochody, telewizory, wybudowano domy. W ostatnich latach najwięcej budowano na najlepszych gruntach, które posiadamy. Dla każdego jest przy tym jasne, że na takiej ziemi nie produkuje się wyłącznie żywności, ale że ma ona niezastąpione znaczenie dla ludzkiego życia. Zatrzymuje wodę, zapewnia obieg wszelkich substancji w przyrodzie i jest gwarancją bioróżnorodności – bogactwa wszelkich form życia na ziemi. Przykładem mogą być Holendrzy walczący z morzem o każdy centymetr ziemi. Rzadko uświadamiamy sobie, że jesteśmy z nią silnie związani, rodzi coś dla nas i służy nam w każdej chwili. Także ziemia w prywatnych rękach ma służyć wszystkim ludziom, a obowiązkiem właścicieli jest ochrona środowiska i naturalnych źródeł. Przekonanie, że z ziemią można robić, co się chce, jest nie do przyjęcia, nie możemy kierować się wyłącznie zyskiem ze sprzedaży ziemi, który ludzie będą chcieli wykorzystać. Takie pełnowartościowe wykorzystanie jest jednak możliwe tylko w środowisku, które ma dostatek ziemi o wysokiej jakości. Potrzebna jest w tym celu wolna, niezabudowana przestrzeń. Po co nam „dobrobyt”, jeżeli wszystko będzie zabetonowane i zaasfaltowane, a my będziemy chodzić w maskach gazowych? Właściciel ziemi powinien po pierwsze wiedzieć, że ma ziemię po to, aby wykorzystał jej biologiczny potencjał, że nie służy tylko jemu, ale wszystkim. Na tym polega jej wyjątkowość. Prędzej czy później wszyscy to zrozumiemy. Chodzi o to, aby nie było zbyt późno.

Analitik rynku produktów rolnych mówi, że ceny artykułów spożywczych w ostatnich dziesięcioleciach kształtowały system wartości w Europie, a także na Słowacji. W zeszłym roku jednak niektóre podstawowe artykuły

spożywcze zdrożały o 15-20% i zaczęto mówić o światowym kryzysie żywnościowym. Rządy muszą zmienić politykę rolną. Grunty wkrótce staną się tą najcenniejszą rzeczą, którą będą dysponować państwa. Wartość będzie mieć ziemia rolna i rolnik oraz niewątpliwie także ogródek działkowy i działkowiec, który ponadto w swoich działaniach nie kieruje się wyłącznie zyskiem, ma wolny wybór pod względem tego, co uprawia i czy w ogóle będzie coś uprawiać, jak duża będzie jego uprawa, nie musi niczego przewozić, magazynować i jest naturalnie zainteresowany ekologiczną uprawą bez konieczności stosowania szczególnej kontroli czy analiz, ponieważ wystarczającym bodźcem jest produkcja artykułów spożywczych na własne potrzeby – tj. bezpośrednio dla siebie i najbliższej rodziny. Uprawiane rośliny może przy tym bardzo prosto i elastycznie zmieniać w zależności od danej sytuacji.

Wychodzi na jaw bezsens doktryny, która twierdziła: „Jakie znaczenie ma branża, która tworzy zaledwie 5% dochodu narodowego?” Nie doceniono wpływu rolnictwa i artykułów spożywczych na koszyk towarów konsumpcyjnych. Nawet Bruksela stara się przesunąć środki z produkcji rolnej na rozwój obszarów wiejskich, chociaż brakuje wizji, co to właściwie oznacza. Należy zmienić ukierunkowanie polityki rolnej – powinna być bardziej otwarta i światowa. W przeciwnym razie państwa zaczną się zamykać we własnych egoistycznych politykach rolnych. Być może dla wielu z Państwa opisane przeze mnie okoliczności są niezrozumiałe, ale jestem przekonany, że tworzą one nieodłączne tło, na którym ruch działkowców istnieje obecnie i będzie istniał także w przyszłości, zwłaszcza wobec faktu, że produkcja owoców i warzyw na własne potrzeby na Słowacji stanowi około 45% całej konsumpcji. Idee ruchu działkowców są więc stale aktualne i nie obawiamy się przyszłości. Dowodzi tego najlepiej historia ruchu w poszczególnych państwach członkowskich Office International, która liczy sobie od 50 aż do ponad 200 lat. Kim więc będą ci, którym mają służyć ogródki działkowe przyszłości?

- Ci, którzy mają aktywny stosunek do natury i środowiska naturalnego
- Ci, którzy lubią kontakt z innymi ludźmi i przyjaźń
- Ci, dla których obca jest nietolerancja i ksenofobia
- Ci, którzy lubią aktywny ruch, wypoczynek i eksperymentowanie
- Ci, którzy chętnie jedzą zdrowe warzywa i owoce
- Ci, którzy nie chcą być otyli i nie są im obojętne otyłe dzieci
- Ci, którzy chcą coś zrobić nie tylko dla siebie, ale bezinteresownie także dla innych
- Ci, którzy chcą się kształcić i wychowywać także innych
- Ci, dla których nie będą obojętne choroby cywilizacyjne

– Ci, którym nie wystarczy spożywanie warzyw i owoców wszelkiego rodzaju, bez trudu zakupionych o każdej porze roku w super- czy hipermarketach, które co prawda wyglądają pięknie i atrakcyjnie, ale mają posmak waty ze sztuczną esencją.

Pozwolą Państwo, iż na zakończenie powiem, że my wszyscy znamy takich ludzi i dlatego ponownie muszę podkreślić, że o przyszłość ogródków działkowych nie

musimy się bać. Mam jednak wrażenie, że na Słowacji zmiany tylko obserwujemy, rejestrujemy, zauważamy, ale nie udaje się nam aktywnie na nie wpływać w pożądanym sposób. Praca na działce, to twórcza, żywa działalność kształtująca człowieka, zmieniające się formy, kolory i zapachy powiązane z naturą. Działkowiec szanuje naturę i ma czas myśleć. Jest to właściwie ciągła medytacja.

4. Referat prof. Geraldine Krause – Niemiecki Związek Działkowców

„Dostosowywanie funkcji ogrodów działkowych do zmieniających się potrzeb społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia”

Szanowny Panie Kondracki – Panie Prezydencie Office International, Szanowny Panie Wohatschek – Panie Przewodniczący Zarządu Office International, Szanowna Pani Weirich – Pani Sekretarz Generalna Office International, Szanowni Prezydenci Związków Krajowych, Szanowni Goście, Drodzy Działkowcy,

W moim dzisiejszym wystąpieniu chcę z jednej strony wskazać na powiązania ogrodnictwa działkowego ze zmianami socjalnymi i społecznymi, z drugiej natomiast pragnę zaprezentować prognozę potrzeb, jakie będą się manifestować w przyszłości, zwrócić uwagę na konieczność zadbania o rozwój infrastruktury zaspokajającej podstawowe potrzeby mieszkańców, jak również zarysować obraz obciążeń i potencjalnych możliwości właściwych zielonym elementom struktury zabudowy.

Oprócz tego chciałabym zwrócić uwagę na to, w jak różnorodnych kierunkach przebiegają zmiany funkcji spełnianych przez ogrody działkowe.

Zmiany społeczno-ekonomiczne

Istotnym elementem oczekujących nas przeobrażeń społecznych są potężne zmiany demograficzne, które będą miały znaczny wpływ na strukturę społeczeństw w wymiarze zarówno globalnym i europejskim, jak i narodowym oraz regionalnym.

W ciągu najbliższych 50 lat liczba ludności na świecie wzrośnie mniej więcej o 50%, to znaczy powiększy się z obecnych 6,3 miliarda do 9,3 miliarda. Zwiększy się przy tym w szczególności udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludzi na świecie, a wzrost ten będzie ponad proporcjonalnie wysoki w państwach Afryki Północnej i Azji.

Zupełnie inaczej kształtuje się sytuacja demograficzna w państwach europejskich, nawet jeśli uwzględnimy rysujące się pomiędzy nimi różnice. W ciągu najbliższych 20 lat nastąpi co prawda wzrost liczby ludności, będzie on

jednak wynikał ze wzrostu migracji netto. Od roku 2020 współczynnik umieralności prawdopodobnie przewyższy współczynnik urodzeń, czego skutkiem będzie spadek liczby ludności do roku 2050.

Statystyczne prognozy rozwoju demograficznego Republiki Federalnej Niemiec mówią o przyszłym zmniejszeniu liczebności społeczeństwa. Uwzględniają one wydłużenie prognozowanej długości życia, pozytywny bilans stosunku imigracji do emigracji oraz pozostającą na raczej stabilnym poziomie niską dzietność kobiet wynoszącą 1,4 dziecka na kobietę.

W obliczu tego negatywnego trendu rozwoju demograficznego coraz większego znaczenia nabierać będzie imigracja. Wyniki przeprowadzonego w 2005 roku spisu reprezentacyjnego (mikrospisu) wyraźnie pokazały, że w Niemczech mieszka wprawdzie 7,3 miliona imigrantów, ale oprócz nich żyje tu także 8 milionów osób o imigracyjnych korzeniach, to znaczy takich, których rodzice/dziadkowie przybyli do Niemiec jako imigranci. Oznacza to, że ta grupa stanowi obecnie łącznie 1/5 ludności Niemiec.

Imigranci to w większości przypadków ludzie młodzi lub w średnim wieku. W grupie tej jest ponad proporcjonalnie wysoki udział osób o wysokich kwalifikacjach. Im starsi stają się imigranci, tym mniejsze jest prawdopodobieństwo, że wrócą do swych krajów ojczystych.

W Republice Federalnej Niemiec udział młodszych roczników w ogólnej liczbie ludności maleje, rośnie natomiast udział osób starszych. Ten proces starzenia się społeczeństwa będzie w dłuższej perspektywie czasowej raczej nieodwracalny.

Równoległe z procesem starzenia się społeczeństwa obserwować można zjawisko migracji wewnętrznej, która nakłada się na procesy migracji zewnętrznej. Przemieszczanie się ludności powiązane jest ze zróżnicowanymi

warunkami rynku pracy w poszczególnych regionach Niemiec. Ludzie opuszczają tereny, na których odnotowuje się niewielki wzrost zatrudnienia na rzecz takich, w których istnieją lepsze możliwości znalezienia miejsca pracy. W ten sposób niektóre regiony – tak zwane regiony tracące mieszkańców – odnotowują spadek liczby ludności a inne – zwane metropoliami lub regionami wzrostu – zwiększenie liczby mieszkańców. Ta tendencja rozwoju znajduje swoje odzwierciedlenie w zaprezentowanych prognozach, na których kolorem niebieskim zaznaczono tendencje silnie malejące a czerwonym silnie wzrostowe. Znajdzie to odbicie w nowej relacji pomiędzy podażą i popytem w ogrodnictwie działkowym w poszczególnych regionach.

Zaprezentuję to pokrótce na przykładzie Wolnego Państwa Turynii. Gęstość zaludnienia, odpowiadającą zapotrzebowaniu na ogrody działkowe zaznaczono na rysunku czerwonymi punktami, zaś gęstość występowania ogrodów, odpowiadającą podażą, punktami zielonymi. Na części terenów mamy do czynienia z nadpodażą, dotyczy to przede wszystkim obszarów wiejskich. W innych zaś pojawia się niedobór oferty – w szczególności dotyczy to obszarów silnie zurbanizowanych. I wreszcie są miejsca, gdzie obserwuje się równowagę popytu i podaży. Można także dostrzec, iż historycznie rzecz ujmując, ogrodnictwo działkowe rozwijało się w miastach, a teraz w coraz większym stopniu znów wraca na ich tereny.

Uwzględnivszy wyżej wymienione warunki ramowe przyszły rozwój będzie się realizował w Republice Federalnej Niemiec w przestrzeni napięcia pomiędzy tendencją wzrostową, spadkową a pewnym poziomem stagnacji. Różnoraki wpływ na kształt tych zjawisk mieć będą aspekty regionalne, związane z wiekiem bądź płcią mieszkańców oraz wielotorowe zmiany społeczno-kulturowe i społeczno-ekonomiczne. Wzięcie pod uwagę choćby tych aspektów ukazuje nam wyraźnie znaczenie ogrodnictwa działkowego jako elementu wnoszącego harmonię do pełnego napięć życia społecznego. Taką rolę ruchu działkowego potwierdzają doświadczenia historyczne.

Różne kręgi osób uczestniczących w ruchu działkowym

W dalszej części chciałabym opisać coraz większe zróżnicowanie kręgów osób uczestniczących w ruchu działkowym.

– Dzieci i młodzież

(grupa wiekowa poniżej 20-tego roku życia)

„Konsumpcja zamiast dzieci? Czas wolny zamiast rodziny? Przeznaczanie na własne przyjemności pieniędzy, które trzeba byłoby wydać na dzieci? Tak było kiedyś. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych młode pokolenie wykazywało coraz mniejsze zainteresowanie małżeństwem i zakładaniem rodziny. W nowym tysiącleciu daje się zauważyć zmianę trendu: w centrum zain-

teresowań życiowych nie znajdują się już sport, hobby i wyjazdy urlopowe. Miejsce to zajęły ponownie małżeństwo, dzieci i rodzina”, pisze OPASCHOWSKI w swej opublikowanej w 2006 roku książce „Das Moses Prinzip” („Zasada Mojżesza”)i. Natomiast „Trzeci raport rządu federalnego w sprawie ubóstwa i bogactwa” z roku 2008 z radością konkluduje, iż w 2007 roku po raz pierwszy od 10 lat odnotowano wskaźnik urodzeń wyższy niż w roku poprzednim.

11-sta skoordynowana prognoza demograficzna zapowiada jednak zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży poniżej 20-tego roku życia. Obecnie w Niemczech żyje 16 milionów osób w tej grupie wiekowej. W roku 2020 będzie ich mniej niż 14 milionów, a w roku 2050 jedynie około 10,5 do 11,5 miliona.

A więc dzieci i młodzieży będzie mniej. Młodzi ludzie będą się wychowywać raczej bez rodzeństwa. Będą wyraść w rodzinach pełnych, niepełnych, albo w nieformalnych wspólnotach, w których miesięczny dochód netto będzie niewielki. Z trudnościami życiowymi borykać się będą w największym stopniu samotne matki.

We wczesnej fazie życia szczególny wpływ na dzieci i młodzież wywiera edukacja. Poziom wykształcenia społeczeństwa niemieckiego przez lata niezmiennie wzrastał. Świadczy o tym m. in. rosnący od 1955 roku udział uczniów gimnazjów (szkoły kończącej się egzaminem maturalnym – przyp. tłum.) oraz obniżający się do 1995 roku udział uczniów szkół typu Hauptschule (odpowiednik szkoły przygotowawczej do szkoły zawodowej – przyp. tłum.), co jednak niestety ma tylko niewielkie przełożenie na wyniki badań PISA. Liczba osób pomiędzy 18-tym a 24-tym rokiem życia, posiadających niskie kwalifikacje formalne, kształtowała się w latach 1996-2006 niemal na tym samym poziomie.

W coraz większym stopniu wykształcają się jednak różne „środowiska życia i nauki”, co może mieć dla uczniów korzystne bądź niekorzystne skutki. Znacznie większą rolę niż kiedyś zaczyna odgrywać poziom wykształcenia i dochodów rodziców.

Im dzieci i młodzież starsze, tym niższy odsetek osób uczęszczających do szkoły. Im więcej lat mają młodzi ludzie, tym więcej jest osób rozpoczynających pracę zawodową. Jest to także grupa wiekowa charakteryzująca się największą skłonnością do podejmowania ryzyka mogącego się odbić na zdrowiu. Jako przykład przytoczyć tu można spożywanie alkoholu aż do stanu upojenia, palenie papierosów, zażywanie narkotyków, otyłość, uzależnienie od gier komputerowych oraz dużą liczbę śmiertelnych ofiar wypadków. Im starszy wiek, tym większa jest liczba osób decydujących się na założenie rodziny, rośnie także zaangażowanie obywatelskie.

To właśnie młodzi ludzie wykazują większą gotowość do zrezygnowania z wyższych zarobków, jeśli przełożą się to korzystnie na ochronę środowiska. W coraz

większym stopniu żądają oni zaufania, niezawodności i odpowiedzialności.

Kończąc ten wątek przytoczę wypowiedź dwudziestoletniej Australijki:

„Jeśli chodzi o pytanie, czy młodzi ludzie mogą coś zdziałać dla wspólnoty, to uważam, że młodzieży nigdzie się nie docenia. Młodzi ludzie doskonale potrafią niemal z niczego i przy bardzo skromnym budżecie wyczarować realizację projektów rozwojowych z bardzo dobrym skutkiem. Ponieważ młodzi ludzie pracują bezpośrednio u bazy, mogą [...] zrealizować kompletny projekt bez całej tej biurokratycznej maszyny różnych organizacji [...]”

Pozyskajmy dla nas tę grupę wiekową, a wtedy przyszłość ogrodów działkowych będzie zagwarantowana!

– Osoby w wieku produkcyjnym

(grupa wiekowa pomiędzy 20-tym a 65-tym rokiem życia)

Zmniejszy się także liczba osób w wieku produkcyjnym, ale nastąpi to nieco później i nie będzie to zjawisko o takiej skali intensywności, jak w przypadku grupy wiekowej poniżej dwudziestego roku życia. Obecnie jest w Niemczech niemal 50 milionów osób pracujących. Do roku 2020 ta liczba zmaleje o 5 %. W kolejnych latach wiek emerytalny osiągną roczniki wyżu demograficznego, tak iż w roku 2030 będzie 42 do 44 milionów osób w wieku produkcyjnym. Do roku 2050 nastąpi kolejne zmniejszenie się tej grupy do 35,5 ew. 39 milionów.

Chcąc opisać różnorodność skutków zmian społecznych w tej grupie wiekowej posłużę się heurystycznym modelem WOLFA, który to model zastosowany został jako podstawa projektu badawczego zrealizowanego w 2003 roku w Kolonii, a poświęconego „Nierówności społecznej, chorobom i zdrowiu”.

Już w momencie przejścia z fazy bycia dzieckiem, czy osobą młodocianą do okresu aktywności zawodowej pojawiają się obciążenia bardzo różnorodne co do rodzaju i intensywności ich występowania. Wraz z postępującym wiekiem będą one na wiele różnych sposobów znajdowały odbicie w problemach pojawiających się w różnych sferach życia, to znaczy zarówno w życiu zawodowym jak i osobistym.

W miejscu pracy takimi obciążeniami są hałas, opary różnych substancji, wysoka temperatura, a więc warunki płynące z otoczenia. Ale mogą to być także obciążenia pewnych grup mięśni, podnoszenie dużych ciężarów czy też przeżycia psychospołeczne związane choćby z jednostajnością wykonywanych czynności, presją czasową, zachowaniami przełożonych. Tym tak zwanym obciążeniom „obiektywnym” odpowiadają obciążenia „subiektywne” obejmujące całość reakcji wywołanych u danej osoby przez wszystkie obciążenia.

To właśnie świat pracy doświadczył w Niemczech, a w szczególności w nowych krajach związkowych, największych zmian będących skutkiem globalizacji i re-

gionalizacji, dezindustrializacji i deagrarnizacji. W ciągu ostatnich 40 do 50 lat w wyniku mechanizacji, automatyzacji i racjonalizacji znacznie zmalał udział czynności obciążających fizycznie, ale niepewność, czy zachowa się miejsce pracy, utrata pracy i związany z tym spadek uznania społecznego prowadzą do rosnących obciążeń psychicznych i psychospołecznych, które mają negatywne skutki zdrowotne. Dlatego zmniejszenie się stopy bezrobocia w Niemczech w roku 2006 należy powitać z radością.

Poza obciążeniami związanymi z życiem zawodowym, które przecież w równym stopniu dotyczą obu płci, szczególne znaczenie dla dobrego samopoczucia i zdrowia mają przeżycia ze sfery życia osobistego i rodzinnego. Należy tu odnotować ich zróżnicowanie ze względu na płeć. Mimo emancypacji kobiet, mimo coraz doskonalszego technicznie wyposażenia w sprzęt gospodarstwa domowego, coraz większej oferty dań gotowych, stosowania licznych pomocy w gospodarstwie domowym, mimo tego, iż rodziny mają coraz mniej dzieci i tym samym mniej czasu trzeba poświęcać na opiekę nad nimi i mimo, iż generalnie czynności w gospodarstwie domowym pochłaniają mniej czasu, to w dalszym ciągu tradycyjnie już kobieta ponosi największe ciężary związane z prowadzeniem domu.

Ta wielorakość obciążeń płynących z pracy zawodowej, wychowywania dzieci, prowadzenia domu skutkuje u kobiet – zwłaszcza tych w średnim wieku – coraz większą ilością problemów zdrowotnych.

W literaturze fachowej nieustannie podkreśla się fakt, iż sieci społeczne mają bardzo duże znaczenie dla zdrowia właśnie osób szczególnie obciążonych. Taką siecią jest także ruch działkowy. Daje on wsparcie społeczne i pozwala na wypoczynek w pozbawionej napięć atmosferze.

Ogrodnictwo działkowe pozwala z jednej strony na aktywne włączenie się w strukturę wspólnoty działkowców, z drugiej jednak umożliwia także odizolowanie się od działań prowadzonych w grupie. Jest ono wyrazem indywidualizmu, indywidualnego stylu życia, lecz jednocześnie daje poczucie przynależności do wspólnoty o określonym sposobie życia. Jak w żadnym innym module zieleni w zorganizowanej strukturze przestrzeni można tutaj realizować styl życia uwzględniający w równym stopniu tożsamość indywidualną i społeczną.

Podkreślając dużą rolę ogrodnictwa działkowego jako sieci społecznej, nie wolno pomijać faktu, iż w ogrodach działkowych bardzo wyraźnie widać nierówność społeczną i wiele typowych zachowań obserwowanych w społeczeństwie jako takim. W ogrodach działkowych egzystują obok siebie:

1) Działkowcy, których należy przypisać do kręgu kultury wysokiej, biorący udział w spotkaniach autorskich, lubiący przeczytać dobrą książkę, chodzący do teatru

i na koncerty, uprawiający regularnie sport, kontrolujący spożycie używek i zwracający uwagę na sposób odżywiania się, wiodący zdrowy tryb życia, którzy właśnie ze względu na to zdecydowali się na posiadanie ogrodu działkowego.

2) Działkowcy, których należy przypisać do kręgu kultury trywialnej, preferujący rodzime filmy, lubiący muzykę ludową i niemieckie przeboje, korzystający z życia, lubiący dobrze zjeść i wypić, nie postrzegający systematycznego wysiłku sportowego jako nieodzownej konieczności życiowej, ale cierpiący na różne dolegliwości zdrowotne łagodzone dzięki pracy w ogrodzie. Częstość występowania tego modelu zachowania rośnie z wiekiem i maleje wraz ze statusem społecznym.

3) Działkowcy, o których można powiedzieć, że lubią, żeby coś się działo; chętnie słuchają muzyki rockowej i w stylu pop, chodzą do kina i na dyskoteki, chętnie wychodzą z przyjaciółmi i odczuwają potrzebę nieustannych zmian – a więc ważne jest dla nich „action”, oczekują od życia wysokiego poziomu emocji i przeżyć. Dużą rolę odgrywa tutaj wiek, przy czym bardziej chodzi o to, na ile lat ktoś się czuje, a nie, ile lat rzeczywiście ma. Szczególną wagę przywiązuje się do cielesności. Dbą się o wygląd i sprawność, ale palenie i picie też są na porządku dziennym. Generalnie dba się o zdrowie. Biorąc za punkt wyjścia opisane schematy codziennych zachowań wyodrębnić można następujące kręgi społeczne w środowisku działkowców:

– Środowisko wysokiego poziomu,

zorientowane na kulturę wysoką, łączące starsze osoby posiadające wyższe wykształcenie, mające wysoką pozycję zawodową i ponadprzeciętnie wysokie dochody. Członkowie tego grupy wyraźnie oddzielają się od innych środowisk w tym samym zespole ogrodów działkowych. Ich ogrody i altany wyglądają tak, jakby spłynęły tutaj prosto ze zdjęć w kolorowych czasopiśmie, są to raczej ogrody służące wypoczynkowi. Prędzej czy później ci działkowcy, w szczególności w nowych niemieckich krajach związkowych, pożegnają się ze swoimi ogrodami.

– Środowisko integracyjne,

cechujące się umiarkowaną bliskością w stosunku do kultury wysokiej i kultury trywialnej, ale dystansujące się od grupy lubiącej, żeby coś się działo. Jest to środowisko „średniaków”, skupiające starsze osoby zajmujące stanowiska średniego szczebla w administracji i urzędach. Pozostanie ono w ruchu działkowym, ale wzięwszy pod uwagę rysującą się obecnie tendencję, jego wielkość będzie się zmniejszać.

– Środowisko harmonii,

bliskie kulturze trywialnej, zachowujące dystans wobec innych grup, charakteryzujące się postrzeganiem „przytulności jako formy przyjemności, traktujące harmonię jako filozofię życiową”. Będzie ono konty-

nuować tradycje ruchu działkowego. Funkcje użytkowe i ozdobne ogrodu utrzymywane są we wzajemnej równowadze, zapewnione jest także spełnianie funkcji wypoczynkowych. To środowisko gromadzi przede wszystkim osoby starsze, gorzej wykształcone, wykonujące mniej skomplikowane zawody i osiągające niewysoki poziom dochodów.

– Środowisko samorealizacji,

charakteryzuje się bliskością w stosunku do kultury wysokiej i dystansem wobec kultury trywialnej, ale zarazem bliskością wobec grupy szukającej nieustannych przeżyć. Ta grupa łączy ludzi młodych posiadających bardzo wysokie wykształcenie. Znajdują się oni u progu swej kariery zawodowej, którą wieńczyć będzie piastowanie wysokich stanowisk. W ogrodach działkowych eksperymentują, są nastawieni silnie proekologicznie, biorą udział w dyskusjach na temat przyszłego wyglądu altan i ogrodów. Są oni reprezentantami rozwijającej się w ruchu działkowym kultury imprez i last but not least

– Środowisko rozrywkowe,

należą do niego raczej młodzi ludzie, niezbyt dobrze wykształceni i wykonujący często proste zawody. Korzystają oni z oferty rozrywek polegających na prostym zaktywizowaniu, niewymagającym wykonania wysiłku w celu odczytania kodu estetycznego, często posługują się aparatami i urządzeniami służącymi rozrywce. Korzystają najczęściej z odziedziczonego ogrodu niczego w nim nie zmieniając i uprawiając go z umiarkowanym zaangażowaniem. Ogród to dla nich ramy działania bez pola działania.

Cytowane już powyżej badania WOLFA dotyczące „Nierówności społecznej, chorób i zdrowia” nie zajmowały się wprawdzie explicite sytuacją działkowców, zastosowałam je jednak do przeprowadzenia interpretacji rozwoju różnych tendencji widocznych w ogrodnictwie działkowym. W dużej części mogę się zgodzić z wnioskami wynikającymi z badań, w szczególności ze stwierdzeniem, że styl życia odgrywa określoną rolę w zachowaniach odnoszących się do zdrowia, nie ma jednak niemal żadnego wpływu na zdrowie.

Wniosek tychże badań mówiący o tym, że wielkość sieci ma negatywny wpływ na zdrowie fizyczne, budzi jednak mój sprzeciw. Czy miałoby to bowiem oznaczać, że ruch działkowy dbając o zdrowie swych członków powinien m. in. zrezygnować z utrzymywania dużych, efektywnych w prowadzeniu zespołów czy kompleksów ogrodów działkowych?

A przecież w ogrodnictwie działkowych odnotować można cały szereg rezultatów mających korzystny wpływ na zdrowie, które rozpatrywane indywidualnie znajdują także swe naukowe potwierdzenie:

– jak np. fakt, iż regularna praca w ogrodzie, na świeżym powietrzu wzmacnia serce i układ krążenia, powoduje napowietrzenie i zaopatrzenie płuc w krew,

- praca w ogrodzie zwiększa ruchliwość układu mięśniowego i kostnego przy jednoczesnej ich stabilizacji oraz przyczynia się do spadku wagi ciała,
- poprzez pracę w różnych warunkach pogodowych wzmocnieniu ulega system odpornościowy,
- przebywanie w ogrodzie prowadzi do większego dotlenienia organizmu, co poprawia zdolność koncentracji,
- wyjście z domu i udanie się do ogrodu powoduje pozostawienie za sobą trosk i zmartwień, zmniejszenie depresji, lęków i agresji.

Jeśli więc ogrody działkowe przynoszą tak dużą ilość efektów prozdrowotnych, to jak ta duża ilość efektów prozdrowotnych może prowadzić do negatywnego wpływu na zdrowie fizyczne jako takie?

Twierdzą, iż ogrodnictwo działkowe jest jedyną dużą siecią socjalną wspierającą prozdrowotne zachowania swych członków, umożliwiającą wypracowanie zdrowego stylu życia, przyczyniającą się do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego, bowiem praca w ogrodzie sprawia przyjemność, pozwala zachować dobrą formę i sprawność aż do podeszłego wieku.

– Osoby starsze (powyżej 65-tego roku życia)

... powiedzieliśmy aż do podeszłego wieku. Spójrzmy więc na grupę wiekową powyżej 65-tego roku życia.

Liczba osób starszych wzrośnie z obecnych 16 milionów do ponad 22 milionów w roku 2030 i do ponad 23 milionów w roku 2050. Tym samym grupa powyżej 65-tego roku życia zyskiwać będzie na znaczeniu w porównaniu z innymi grupami wiekowymi, się a to właśnie takie osoby są najliczniej reprezentowane w ruchu działkowym.

Prognozowana długość życia znacznie wzrosła. Przyczyniła się do tego poprawa warunków życia, zdrowe odżywianie się, ogromny postęp medycyny, większa świadomość prozdrowotna, poprawa warunków pracy i lepsze warunki mieszkaniowe. Prognozowana długość życia wynosi obecnie 77 lat dla mężczyzn i 82 lata dla kobiet.

W europejskich porównaniach Niemcy znalazły się w końcowej części listy i wykazują wyższy od średniej europejskiej udział osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców.

Do tej pory starsi członkowie naszego społeczeństwa byli integralną częścią struktur rodzinnych, obecnie zaś kurczy się wielkość młodej generacji. Podczas gdy dawniej wiele było rodzin trzy- i czteropokoleniowych, teraz odnotować można tendencję ku układom dwupokoleniowym. Starsi członkowie rodziny mieszkali dawniej we wspólnym gospodarstwie domowym z kolejnymi pokoleniami, albo przynajmniej w niedalekiej odległości, obecnie można zaobserwować, iż rodzina staje się „związkiem, którego członkowie rozsiani są w różnych

miejscach”. Wprawdzie dba się o utrzymanie stałego kontaktu, świadczy regularnie pomoc i wsparcie, ale odległości pomiędzy miejscami zamieszkania poszczególnych członków rodziny stają się coraz większe. W związku z tym, osoby starsze w coraz większym stopniu są zdane na pomoc kręgu przyjaciół, zaś swe potrzeby zaspokajają poprzez odpłatne świadczenia i usługi.

W tej sytuacji to właśnie wspólnota działkowców może stanowić ekwiwalent rodziny, pomaga ona osobom starszym na zbudowanie kręgu przyjaciół i znajomych, pozwala czuć się bezpiecznie w tej grupie społecznej oraz korzystać ze wsparcia i pomocy.

Rodzina jako „najstarsza instytucja ludzkości” gwarantuje z reguły najbardziej stabilne więzi społeczne. Do tej pory integralną częścią tej sieci socjalnej były dzieci, zbierano wspólne wspomnienia i dzielono się doświadczeniami np. dotyczącymi uprawy ogrodu, czy też rozwoju środowiska naturalnego. Dzieci odczuwały wsparcie i solidarność w otoczeniu rodzinnym. Poczucie przynależności do tego kręgu „stałe było odnawiane a częściowo tworzone poprzez ciągłe wzajemne interakcje i komunikację.”

Jeśli jednak w naszej strukturze społecznej brakuje obecnie poszczególnych generacji, albo jeśli istnieją one w sposób niekompletny, to albo trzeba wesprzeć więzi rodzinne albo stworzyć ekwiwalentne sieci społeczne. Nasi bardziej zaawansowani wiekiem działkowcy – pełniąc rolę dziadków – wspierają w szczególności rozwijanie indywidualnych koncepcji zdrowia dzieci i młodzieży – pełniących rolę wnuków, wspólnie z nimi wyruszają na odkrywanie otaczającej przestrzeni, przekazują wiedzę o środowisku i razem z nimi zanurzają się w obfitość naszego świata ogrodów. W ten sposób można poczuć pełnię wrażeń zmysłowych, można cieszyć się przeżywaniem sukcesów wspierających budowanie poczucia własnej wartości.

W przeszłości osoby starsze traktowane były jako jednolita grupa wiekowa. Obecnie dostrzega się różnice życiorysów i nierówności pomiędzy nimi, ponieważ „rozwój w wieku dorosłym i starszym nie przebiega w ten sam sposób, ale [...] pomiędzy osobami w tym samym wieku istnieją znaczące różnice”. To zróżnicowane podejście wynika zarówno z dłuższej prognozowanej długości życia i tym samym rosnącej liczby osób zaawansowanych wiekiem, jak i z bardzo zróżnicowanego zabezpieczenia materialnego tych osób.

Nawet jeśli dane statystyczne dotyczące sytuacji socjalnej w Republice Federalnej określają obecną sytuację materialną starszych osób jako ogólnie dość dobrą, to po zagłębieniu się w szczegóły, stwierdzimy, że jest ona heterogeniczna. Osoby w wieku pomiędzy 70-tym a 85-tym rokiem życia, zwłaszcza mieszkające w nowych krajach związkowych, mogą się cieszyć wysokim poziomem dochodów, za „wygranych” można też uznać mężczyzn

między 55-tym a 69-tym rokiem życia mieszkających w zachodniej części Niemiec. Jednak kolejne rzesze osób przechodzących na emeryturę będą w coraz większym stopniu odczuwać spadek poziomu dochodów, co będzie rezultatem różnego przebiegu ich życia zawodowego. Dawniej mieliśmy do czynienia po prostu z przejściem z aktywnego życia zawodowego do stanu spoczynku. W obecnym czasie coraz większe znaczenie ma przebieg kariery zawodowej, okresy bezrobocia, skorzystanie z wcześniejszego przejścia na emeryturę. Efektem tego jest niższa wysokość emerytur.

W tej sytuacji ogrody działkowe będą odgrywać coraz większą rolę jako służące zabezpieczeniu utrzymania. Szczególne znaczenie będą one miały dla imigrantów, którzy dysponują lub będą w przyszłości dysponować znacznie niższymi dochodami z emerytur. Uprawa ogrodu działkowego umożliwi im poza tym także szybką integrację w sieci społecznej i tym samym zdomowienie się w Niemczech.

Wraz z postępującym wiekiem dzisiejsi starsi działkowcy odczuwają coraz więcej dolegliwości zdrowotnych, często chorują na wiele chorób jednocześnie. Duże odległości pomiędzy miejscem zamieszkania a ogrodem działkowym stają się dla nich obciążeniem zarówno fizycznym jak i materialnym. Bardziej niż do tej pory należy traktować bliskość mieszkania i ogrodu jako konieczność i wymaganie. To samo dotyczy możliwości dotarcia do ogrodu pieszo lub na rowerze, bez zagrożenia dla zdrowia, drogami przez spokojne tereny zielone, gdzie nie odczuwa się emisji pyłów. Ogrody działkowe są w dzisiejszej dobie uznawane za zielony element struktury zabudowy służący układowi zabudowy miast, przyczyniający się do tworzenia miejskiego systemu zieleni o wysokiej wartości ekologicznej i służący czystości przestrzeni miejskiej. Ogrody działkowe są nieodpłatnie uprawiane i utrzymywane na rzecz miasta,

a korzyści z tego wypływające służą całej miejskiej społeczności.

Uwarunkowane wiekiem, postępujące dolegliwości sprawiają, że coraz trudniej uporać się z zadaniami i to ze względu zarówno na brak sprawności fizycznej jak i trudności organizacyjne. Osoby między 70-tym a 85-tym rokiem życia wycofują się coraz liczniej ze sprawowania społecznych funkcji, co nie oznacza, że stają się „biernymi” biorcami. W dalszym ciągu dzielą się swoją wiedzą, zrzekają się jednak odpowiedzialności, którą przejąć muszą ich młodszy następcy. Dlaczegoż nie mielibyśmy złożyć odpowiedzialności w ręce np. młodzieży?

Od 2002 roku trwa w Niemczech przenoszenie finansowego ciężaru opieki zdrowotnej z budżetu państwa na budżety domowe. Zwiększone wydatki ponoszone indywidualnie na zaopatrzenie zdrowotne przyspieszają poszukiwanie alternatyw.

Taką alternatywę oferuje ogród działkowy – jako miejsce wypoczynku i aktywności w czasie wolnym. Podczas gdy w połowie lat 70-tych dla spędzania czasu wolnego charakterystyczne było korzystanie z mediów, w latach 80-tych nastąpiła zmiana spowodowana rosnącą świadomością znaczenia środowiska naturalnego. W ostatnim czasie natomiast wzrost obciążeń w różnych dziedzinach życia doprowadził do wykształcenia się „społeczeństwa szukającego sensu”, które bardziej poszukuje aspektów mentalnych.

Nasze ogrody działkowe są oazą spokoju i odprężenia, upojnych zapachów, kolorowego, zmysłowego przepychu kwiecista, dorodnych owoców i warzyw, które wśród czystej natury dojrzewają w promieniach słońca, ale także są one oazami dla jeży, pszczoł, motyli i całej flory i fauny, które należy chronić. Są oazami dla młodych i starszych, dla kobiet i mężczyzn.

Niech te oazy będą na trwałe zachowane.

Dziękuję Państwu za uwagę.

5. Rezolucja Kongresu

Rezolucja XXXV Międzynarodowego Kongresu Ogrodów Działkowych i Rodziny z dnia 30 sierpnia 2008 r. w sprawie przyszłości ogrodów działkowych w Europie

REZOLUCJA

XXXV Międzynarodowego Kongresu Ogrodów Działkowych i Rodziny w Krakowie z dnia 30 sierpnia 2008 r.

W SPRAWIE PRZYSZŁOŚCI OGRODÓW DZIAŁKOWYCH W EUROPIE

Przedstawiciele europejskich organizacji działkowców z Belgii, Danii, Niemiec, Anglii, Finlandii, Francji, Holandii, Luksemburga, Norwegii, Austrii, Polski, Szwecji, Szwajcarii i Słowacji skupiających prawie 3 miliony działkowców - zgromadzeni w Krakowie podczas XXXV Międzynarodowego Kongresu Ogrodów Działkowych i Rodziny, uznają konieczność dalszego rozwoju ogrodów działkowych w Europie, które od ponad stu lat mają ogromne znaczenia dla rodzin, społeczeństwa oraz środowiska.

Uczestnicy Kongresu stwierdzają:

- że idea ogrodnictwa działkowego jest wciąż aktualna, a ogrody będą potrzebne dla przyszłych pokoleń. W związku z tym istnieje konieczność ich zachowania w Europie. Będzie to wymagać od całego ruchu i narodowych związków świadomej polityki i konkretnych działań w zakresie prowadzenia ogrodów działkowych,
- że podstawowe znaczenie ma zabezpieczenie przyszłości ogrodnictwa działkowego na drodze prawnej, a zwłaszcza poprzez odpowiednie ustawy parlamentarne. Jest to warunek dalszego ich istnienia i rozwoju oraz gwarancja trwania dla przyszłych pokoleń,
- że konieczna jest odpowiednia polityka państw i rządów nastawiona na czynne wspieranie ogrodnictwa działkowego. Ogrody działkowe przejmują zadania socjalne: są miejscem spotkań i współżycia młodych i starych, rodzin, ludzi różnych generacji, bezrobotnych i czynnych zawodowo, ludzi o różnym pochodzeniu społecznym i narodowym. W związku z tym konieczna jest właściwa polityka i konkretna pomoc rządów dla narodowych związków działkowców,
- że idea ogrodnictwa działkowego musi być mocno promowana wśród kolejnych pokoleń, szczególnie przez internet, prasę oraz telewizję. Mieszkańcy miast powinni mieć możliwość poznania różnorodnych walorów i funkcji ogrodów działkowych, a w konsekwencji docenić ich pozytywne znaczenie dla społeczności lokalnych i środowiska. W związku z tym należy dążyć, aby ogrodnictwo działkowe było wspierane przez społeczeństwo. Należy pracować nad pozytywnym wizerunkiem ogrodnictwa działkowego,
- że ogrody działkowe stanowią znaczący element zdrowia psychicznego i fizycznego ludzi oraz poprawiają jakość życia wszystkich obywateli. Zdrowe owoce i warzywa z własnego ogrodu wzbogacają jadłospis, umożliwiają kontakt z naturą, natomiast pobyt na łonie natury wywołuje kreatywność i aktywność działkowców. Sąsiedzkie kontakty w ogrodzie przeciwdziałają samotności.

Uczestnicy Kongresu zalecają:

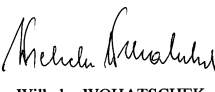
- większą aktywność środowiska europejskich działkowców także w instytucjach Unii Europejskiej, bowiem tak liczna rzesza Europejczyków winna być obecna na forum europejskim i być przedmiotem zainteresowania instytucji unijnych,
- konieczność doskonalenia funkcjonowania i zarządzania ogrodami działkowymi. Wiąże się to z doskonaleniem zagospodarowywania nowych ogrodów i modernizacją istniejących ogrodów z myślą o zaspakajaniu zmieniających się potrzeb przyszłych pokoleń,
- nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z władzami samorządowymi. Dotyczy to zwłaszcza zapewnienia trwałości istnienia ogrodów w ramach polityki przestrzennej miast, co w praktyce oznacza wpisywanie ogrodów działkowych w obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzenie racjonalnej polityki narodowych związków dotyczącej procesu likwidacyjnego ogrodów działkowych, ponieważ przyszłość ogrodnictwa działkowego w Europie zależy również od tego. Związki muszą wykazywać się w tych sprawach szczególną rozwagą, aby właściwie oceniać poszczególne sytuacje i dbać o odbudowę likwidowanych ogrodów.

W trosce o przyszłość ogrodów działkowych w Europie, opierając się na tradycji i dorobku, z pełnym przekonaniem o ich pozytywnych wartościach dla społeczeństw i miast, **Kongres:**

- 1) **zwraca się** do wszystkich rządów i parlamentów o poparcie i pomoc w kontynuowaniu i rozwijaniu ogrodnictwa działkowego we wszystkich krajach Europy,
- 2) **kieruje** szczególne oczekiwania w stosunku do instytucji unijnych o ochronę ogrodów działkowych we wszystkich państwach członkowskich oraz tworzenie warunków politycznych i prawnych dla ich zachowania i rozwoju,
- 3) **zwraca się** o uznanie ruchu ogrodnictwa działkowego w całej Europie przez państwa i rządy europejskie.

Kongres jest przekonany, że niniejsza rezolucja spotka się z pozytywnym przyjęciem zarówno ze strony rządów narodowych, jak i Unii Europejskiej.

Eugeniusz KONDRACKI
Prezydent

Wilhelm WOHATSCHKE
Przewodniczący Zarządu

Malou WEIRICH
Sekretarz Generalna

Kraków, dnia 30 sierpnia 2008 r.

Dot: Rezolucji

Szanowni Państwo,

Międzynarodowe Biuro Ogrodów Działkowych i Rodzinnych, zrzeszające związki narodowe z Austrii, Belgii, Czech, Danii, Finlandii, Francji, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Luksemburgu, Holandii, Norwegii, Polski, Słowacji, Szwecji i Szwajcarii, skupiające ponad 3.000.000 rodzin, działa na rzecz dobra i w interesie swoich członków i społeczeństwa.

Wśród celów Międzynarodowego Biura należy podkreślić nie tylko stworzenie naszym członkom możliwości uprawiania na własne potrzeby zdrowych owoców i warzyw, wzmocnienia zdrowia fizycznego i psychicznego, odpoczynku na świeżym powietrzu, ale również przyczyniania się do poprawy warunków życia w miastach, ochrony przyrody i środowiska, utrzymania bioróżnorodności oraz stymulowania zrównoważonego rozwoju.

Jeżeli chodzi o sferę socjalną, to trzeba zaznaczyć pozytywną rolę ogrodów w zakresie tworzenia warunków

umożliwiających kontakty pomiędzy pokoleniami oraz integrację przedstawicieli różnych klas i narodowości. Bezrobotni oraz niepełnosprawni mogą odnaleźć wartościowe zajęcia na działce, które pomogą znacząco zmniejszyć ich problemy.

Ruch ogrodnictwa działkowego może pomóc ograniczyć liczne problemy, z którymi na co dzień trzeba się zmagać w Polsce oraz innych krajach europejskich. Ochrona ogrodów działkowych oraz ich odpowiednie włączenie w polską strategię rozwoju będzie oznaczać ogromny krok naprzód.

Dlatego też pragnę wykorzystać tę okazję, aby przekazać Państwu rezolucję przyjętą podczas naszego Kongresu, który odbył się w Krakowie w dniach 28 sierpnia do 31 sierpnia 2008 roku, i żywię nadzieję, że będziemy mogli liczyć na Państwa wsparcie.

Będę miała przyjemność udzielić odpowiedzi na jakiegokolwiek pytania.

Z poważaniem

Malou Weirich
Sekretarz Generalny

Realizując postanowienia XXXV Międzynarodowego Kongresu Ogrodów Działkowych i Rodzinnych, Office International przekazało pismo wraz z rezolucją w języku angielskim i polskim do następujących instytucji:

1. Donald Tusk	Premier RP
2. Lech Kaczyński	Prezydent RP
3. Marek Sawicki	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
4. prof. Maciej Nowicki	Minister Środowiska
5. Waldemar Pawlak	Wicepremier, Minister Gospodarki
6. Cezary Grabarczyk	Minister Infrastruktury
7. Grzegorz Schetyna	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
8. Ewa Kopacz	Minister Zdrowia
9. Jolanta Fedak	Minister Pracy i Polityki Społecznej
10. Jan Guz	Przewodniczący OPZZ
11. Bronisław Komorowski	Marszałek Sejmu
12. Jarosław Kalinowski	Wicemarszałek Sejmu
13. Stefan Niesiołowski	Wicemarszałek Sejmu
14. Krzysztof Putra	Wicemarszałek Sejmu
15. Jerzy Szmajdziński	Wicemarszałek Sejmu
16. Zbigniew Chlebowski	Przewodniczący KP Platformy Obywatelskiej
17. Przemysław Gosiewski	Przewodniczący KP Prawo i Sprawiedliwość
18. Wojciech Olejniczak	Przewodniczący KP Lewica
19. Stanisław Żelichowski	Przewodniczący KP Polskiego Stronnictwa Ludowego
20. Marek Borowski	Przewodniczący Koła Poselskiego SDPL
21. Bogdan Lis	Przewodniczący Demokratycznego Koła Poselskiego

II. KRAJOWE DNI DZIAŁKOWCA JELENIA GÓRA 2008

1. Informacja

W dniu 6 września 2008 r. odbyły się w Jeleniej Górze Krajowe Dni Działkowca 2008. Uroczystości rozpoczęły się mszą w kościele Św. Krzyża. Po mszy działkowcy udali się pod ratusz miejski, gdzie prezes PZD Eugeniusz Kondracki odebrał z rąk Prezydenta Jeleniej Góry Marka Obrębalskiego klucz do Miasta. Pochód działkowców, prowadzony przez orkiestrę i poczty sztandarowe rodzinnych ogrodów działkowych, okręgowych zarządów i Krajowej Rady, przeszedł ulicami miasta do hali sportowej, w której odbyły się uroczystości. W części oficjalnej uczestniczyli zaproszeni goście, m. in. Marek Obrębalski – Prezydent Jeleniej Góry, poseł Tomasz Smolarz, Zbigniew Szereniuk – Wiceprezydent Jeleniej Góry, Hubert Papaj – Przewodniczący Rady Miasta Jeleniej Góry, Marek Piorun – Burmistrz Dzierżoniowa, Jacek Grabowski – Burmistrz Szamotuł, Wojciech Ruta – Wiceburmistrz Nowego Tomysła, Andrzej Otręba – Przewodniczący Rady Wojewódzkiej OPZZ.

Po wystąpieniu Prezesa Związku życzenia dla działkowców przekazali goście uroczystości.

Prezes PZD Eugeniusz Kondracki udekorował 12 osób Odznakami Za Zasługi dla PZD oraz 20 osób Złotymi Odznakami Zasłużony Działkowiec. Następnie wręczono dyplomy, puchary i pamiątkowe tablice laureatom konkursów „Rodzinny Ogród Działkowy Roku 2008” oraz „Wzorowa Działka Roku 2008”.

W hali sportowej prezentowane były wystawy fotograficzne, kosze dożynekowe, a na zewnątrz wystawy z ogrodów i okręgów, oraz stoiska kermasu. W części artystycznej na zewnątrz hali występowały miejscowe zespoły.

Niestety święto działkowców nie przebiegało bez ujemnych wydarzeń. Całkowicie zawiodła firma cateringowa, wybrana przez OZ Sudecki, który w imieniu KR PZD organizował Krajowe Dni Działkowca. Uczestnicy stali w gigantycznych kolejkach, aby otrzymać cokolwiek do jedzenia. W tym miejscu należy przeprosić wszystkich działkowców za niedogodności, których doświadczyli.

2. Listy z gratulacjami z okazji Krajowych Dni Działkowca

Warszawa, 26 sierpnia 2008 r.

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes Polskiego Związku Działkowców

Szanowny Panie Prezesie,

Nie mogąc osobiście uczestniczyć w Krajowych Dniach Działkowca, tą drogą chciałbym uprzejmie podziękować za zaproszenie do Jeleniej Góry. Na ręce Pana Prezesa pragnę również przekazać moje najserdeczniejsze pozdrowienia wszystkim zebranym działkowcom i zaproszonym gościom.

Jestem przekonany, że świętowanie tych szczególnych dla Państwa dni w mieście o tak bogatej i długiej historii będzie owocnie i radośnie spędzonym czasem. Zaś zaplanowane liczne atrakcje – kermasze, pokazy oraz wystę-

py artystyczne – dostarczą uczestnikom spotkania wiele wrażeń, a przede wszystkim staną się doskonałą okazją do ciekawych dyskusji oraz wymiany opinii i doświadczeń.

Korzystając ze sposobności, chcę gorąco pogratulować wszystkim wyróżnionym związkowymi odznaczeniami, a także nagrodzonym dziś laureatom konkursów „Rodzinny Ogród Działkowy Roku 2008” oraz „Wzorowa Działka Roku 2008”. Życzę Państwu wszelkiej pomyślności i satysfakcji oraz wielu kolejnych sukcesów. A wspólne świętowanie niech upłynie w miłej przyjacielskiej atmosferze.

Z poważaniem
/-/ Bronisław Komorowski

Warszawa, 6 września 2008 r.

Wicemarszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
Jarosław Kalinowski

Organizatorzy i Uczestnicy
Krajowych Dni Działkowca
w Jeleniej Górze

Szanowni Państwo,

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na Krajowe Dni Działkowca 2008 w Jeleniej Górze. Niestety, nie mogę uczestniczyć osobiście w tej wspaniałej imprezie, pragnę jednak tą drogą pozdrowić wszystkich organizatorów i uczestników Waszego Świąta.

W pełni doceniam działalność polskich działkowców, którzy od ponad 100 lat propagują zdrowe życie zgodne z naturą, troszczą się o ochronę przyrody, wzbogacają nasze środowisko pięknymi roślinami. Miłość do ziemi

i poszanowanie dla ludzi, którzy ją uprawiają, radość z zebranych plonów to piękne cechy, które nie są obce działkowcom.

Od pewnego czasu środowisko Wasze jest niepokojone zapowiedziami zmian prawnych dotyczących funkcjonowania ogrodów działkowych. Mam nadzieję, że to się wreszcie skończy. Ja, jak i moje środowisko polityczne stoimy po stronie działkowców.

Składam wyrazy szacunku oraz najlepsze życzenia wszystkim działkowcom i ich rodzinom.

Z wyrazami szacunku
/-/ Jarosław Kalinowski

Warszawa, wrzesień 2008 r.

Pan Eugeniusz Kondracki
Prezes
Polskiego Związku Działkowców

Szanowni Państwo

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na Krajowe Dni Działkowca organizowane w Jeleniej Górze.

Jestem głęboko przekonany, iż Dni Działkowca stanowiąc będą doskonałą okazję do wymiany poglądów, nawiązywania kontaktów oraz wyznaczania nowych kierunków rozwoju i działalności związku działkowców w kraju.

Spotkanie to jest także okazją do przedstawienia problemów z jakimi borykają się działkowcy oraz wypracowania sposobów ich konstruktywnego rozwiązania.

Działalność Związku Działkowców na rzecz zakładania oraz zagospodarowania ogródków działkowych, wzmocnienia roli i znaczenia ruchu ogrodnictwa działkowego

przyczynia się do promocji produkcji warzyw i owoców o wysokiej wartości biologicznej. Jest to niezwykle istotne w kształtowaniu prozdrowotnych i proekologicznych postaw w kraju.

Polski Związek Działkowców skupiając przedstawicieli z różnych środowisk, ekspertów oraz działaczy z pewnością zapewni uczestnikom grunt do owocnej dyskusji i pozwoli przenieść zdobyte doświadczenie dla wszystkich związków działkowych.

Wszystkim organizatorom i uczestnikom życzę udanego pobytu oraz dalszych sukcesów w Państwa niezwykle pożytecznej działalności.

Minister
Rolnictwa i Rozwoju Wsi
/-/ Marek Sawicki

Warszawa, 6 września 2008 r.

Klub Poselski Lewica
Wojciech Olejniczak
Przewodniczący

Prezydium Krajowej Rady
Polskiego Związku Działkowców

Szanowni Państwo,

Dziękuję za zaproszenie do wzięcia udziału w Krajowych Dniach Działkowca, które w bieżącym roku odbędą się w gościnnej i gospodarnej Jeleniej Górze. Niestety, z przykrością muszę Państwa poinformować, że obowiązki wynikające z planu przedsięwzięć parlamentarnych i politycznych, uniemożliwią mi, niestety, uczestnictwo w tym ważnym wydarzeniu.

Licząc na Państwa zrozumienie, pozwolę sobie tą drogą przekazać wszystkim uczestnikom i gościom tej wyjątkowej imprezy, a za Państwa pośrednictwem także ponadmilionowej rzeszy polskich działkowców, serdeczne pozdrowienia i najlepsze życzenia.

Pragnę wyrazić słowa szacunku i uznania za wysiłek i starania, dzięki którym Wasze ogrody – na trwałe wpisane w pejzaż naszego kraju – stają się z roku na rok piękniejsze i coraz bardziej atrakcyjne. Zachęcam Państwa do kontynuacji tych działań – zaszczipiajcie innym zamiłowanie i szacunek do natury oraz popularyzujcie zdrowy styl życia i relaksu na świeżym powietrzu, w codziennym obcowaniu z piękną przyrodą.

Gratulując wszystkim członkom Związku, jego władzom dotychczasowych osiągnięć i sukcesów, pozwolę sobie przekazać życzenia by w kolejnych latach działalności – bogatsi o dotychczasowe doświadczenia, z coraz większą skutecznością reprezentowali interesy działkowców.

Łącząc serdeczne pozdrowienia, życzę aby obchody tego – wyjątkowego dla wszystkich działkowców – święta na trwałe zapadły w pamięć i stanowiły dla Państwa inspirację oraz zachętę do dalszej aktywności; do rozwijania tak pięknych i pożytecznych zainteresowań. Jestem przekonany, że bogaty program uroczystości, w którym przewidziano różnorodne imprezy kulturalne i kiermasze zapewni uczestnikom spędzenie tego dnia w doskonałym nastroju oraz dostarczy wiele wrażeń i przeżyć. Jestem pewien, że wśród przygotowanych atrakcji, każdy znajdzie dla siebie coś interesującego. Szczerze życząc tego państwu, jestem również pewien, iż do wspaniałej atmosfery uroczystości dostroi się aura i nie poskapi pięknego, wrześniego słońca.

Z wyrazami szacunku
/-/ Wojciech Olejniczak

Wałbrzych, dnia 27 sierpnia 2008 r.

Poseł na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes
Polskiego Związku Działkowców

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na Krajowe Dni Działkowca Jelenia Góra 2008, które odbędą się 6 września 2008 r. Niestety wcześniej zaplanowane obowiązki poselskie nie pozwolą mi wziąć w nich udziału.

Korzystając z okazji proszę przyjąć najserdeczniejsze życzenia wszelkiej pomyślności.

Z poważaniem

Poseł na Sejm RP
/-/ Henryk Gołębiewski

Poznań, 2 września 2008 r.

Poseł na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej
Stanisław Kalemba

Prezydium Krajowej Rady
Polskiego Związku Działkowców

Bardzo dziękuję za zaproszenie na obchody Krajowych Dni Działkowca Jelenia Góra 2008. Jednocześnie z przykrością informuję, że nie mogę osobiście uczestniczyć w uroczystościach ze względu na udział w tym samym czasie w Powiatowych Dożynkach Powiatu Chodzieskiego w Szamocinie.

W związku z obchodami Krajowych Dni Działkowca pragnę wyrazić najwyższe słowa uznania i szacunku wszystkim, którzy ogromnym wysiłkiem pielęgnują wspaniałe tradycje funkcjonowania ogrodów działkowych. To dzięki wielkiej determinacji w działaniu osób funkcjonujących w ramach Polskiego Związku Działkowców wiele ogrodów działkowych zostało ocalonych

przed likwidacją i tym samym ogromna rzesza ok. dwóch milionów działkowców na terenie całego kraju może nadal wypoczywać na swoich pielęgnowanych nie raz przez kilkadziesiąt lat działkach.

Pomysły uwłaszczenia działkowców niosą za sobą ryzyko nie tylko rozpadu struktur organizacyjnych ROD, ale również godzą w interesy działkowców. Uważam, że sami działkowcy powinni decydować o swej przyszłości. Serdecznie gratuluję dotychczasowego dużego dorobku i życzę, aby z uroczystości obchodzonych Krajowych Dni Działkowca wypłynęła głęboka refleksja nad przyszłością działkowców i podejmowanych przez nich inicjatyw szczególnie w zakresie dalszego rozwoju ogrodów działkowych.

Z wyrazami szacunku
/-/ Stanisław Kalemba

Poznań, 3 września 2008 r.

Poseł Na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes PZD

Szanowny Panie Prezesie,

Serdecznie dziękuję za pamięć oraz zaproszenie mnie do udziału w obchodach Krajowych Dni Działkowca. Niestety, z uwagi na wcześniej podjęte zobowiązania, nie będę mógł być obecny.

Od wielu lat z uznaniem obserwuję działalność działkowców, którzy swoją pracą i zaangażowaniem wpisują się w bogatą i wieloletnią tradycję funkcjonowania rodzinnych ogrodów działkowych w Polsce. Te wyjątkowej urody enklawy zieleni stanowią nie tylko zielone płuca

miast, ale także miejsca wypoczynku, spotkań z rodziną i przyjaciółmi.

Jestem przekonany, że Państwa uroczystości będą okazją do wielu interesujących spotkań, ciekawych dyskusji i podsumowań. Wyrażam przekonanie, że imprezy towarzyszące Krajowym Dniom Działkowca w sposób szczególny uatrakcyjnią ich przebieg. Proszę o przekazanie moich serdecznych gratulacji laureatom konkursów, wraz z życzeniami dalszych sukcesów w kolejnych latach.

Z poważaniem
/-/ Waldy Dzikowski
Przewodniczący Wielkopolskiej
Platformy Obywatelskiej

Warszawa, 1 września 2008 r.

Sojusz Lewicy Demokratycznej
Przewodniczący
Grzegorz Napieralski

Pan Eugeniusz Kondracki
Prezes Polskiego Związku Działkowców

Prezydium Krajowej Rady
Polskiego Związku Działkowców

Szanowny Panie Prezesie!

Szanowni Państwo!

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na Krajowe Dni Działkowca Jelenia Góra 2008, które odbędą się w dniu 6 września 2008 r. Niestety, z uwagi na zaplanowane w tym samym czasie, obrady Rady Krajowej Sojuszu Lewicy Demokratycznej, którym przewodniczę, nie będę mógł uczestniczyć w organizowanej przez Was uroczystości.

Proszę zatem o przyjęcie – z koniecznością tą drogą – wyrazów uznania za zaangażowanie i wysiłek w przygotowanie imprezy. Jestem przekonany, że wysoka jakość zarówno techniczna jak i merytoryczna uroczystości zostaną docenione przez uczestników Krajowych Dni Działkowca. Bogaty program, ciekawe przemówienia, wręczenie dyplomów i nagród laureatom konkursu „ROD Roku 2008”, imprezy towarzyszące oraz interesująca

część artystyczna staną się znakomitą okazją do promocji idei ogrodnictwa działkowego oraz regionu.

Rodzinne ogrody działkowe zasługują na swoistą uwagę. To właśnie one przyczyniają się do upowszechniania działań na rzecz ochrony przyrody i środowiska, zapewniają społecznościom miejskim namiastkę aktywnego wypoczynku, a uchwalona w 2005 r. ustawa o ROD uwzględnia interesy działkowców i dobrze służy społecznościom lokalnych.

Szanowni Państwo!

Pozdrawiając wszystkich uczestników Krajowych Dni Działkowca – życzę, by tak jak dotychczas, ogrody działkowe – jako tereny zielone – służyły mieszkańcom miast i były wykorzystywane na wypoczynek połączony z prowadzeniem upraw na potrzeby własne.

Z poważaniem
/-/ Grzegorz Napieralski

Wrocław, 26 sierpnia 2008 r.

Przewodniczący
Sejmiku Województwa Dolnośląskiego

Szanowny Pan
Eugeniusz Kondracki
Prezes Krajowej Rady
Polskiego Związku Działkowców

Szanowny Panie Prezesie,

Uprzejmie dziękuję za zaproszenie na obchody Krajowych Dni Działkowca, które odbędą się 6 września 2008 roku w Jeleniej Górze.

Z przykrością zmuszony jestem poinformować Pana Prezesa, iż liczne obowiązki wynikające z pełnienia funkcji Przewodniczącego Sejmiku Województwa Dolnośląskiego uniemożliwiają mi udział w Krajowych Dniach Działkowca.

Niemniej jednak, na ręce Pana Prezesa składam i uprzejmie proszę o przekazanie podczas tegorocznych obchodów Krajowych Dni Działkowca gratulacji Działkowcom uhonorowanym odznaczeniami i laureatom konkursów „ROD Roku 2008” i „Wzorowa Działka Roku 2008”, a wszystkim Działkowcom życzeń jak najdłuższego pielęgnowania i hołdowania tradycji uprawy działek, które niejednokrotnie są zielonymi płucami wielkich miejskich aglomeracji.

Z poważaniem
Przewodniczący Sejmiku
Województwa Dolnośląskiego
/-/ Jerzy Pokój

OGÓLNOPOLSKIE POROZUMIENIE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Prezydium Krajowej Rady
Polskiego Związku Działkowców

Szanowne Koleżanki i Szanowni Koledzy,

Z okazji obchodów Krajowych Dni Działkowca w imieniu Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych składam kierownictwu Związku, a za Waszym pośrednictwem całej ogólnopolskiej rodzinie działkowców, najserdeczniejsze życzenia obfitych plonów i spokojnego aktywnego wypoczynku w swoich ogródkach działkowych.

Pracownicze ogrody działkowe od początku swego istnienia odgrywały ważną rolę społeczną, jak też ekonomiczną. Są miejscem integracji społecznej i aktywnego

wypoczynku. Plony działkowców, zarówno pracowników, jak i emerytów i rencistów, szczególnie tych żyjących w najtrudniejszych warunkach ekonomicznych, stanowią znaczące dodatkowe źródło egzystencji.

Pragnę zapewnić, że Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych będzie jak dotychczas konsekwentnie wspierać działania Polskiego Związku Działkowców w zakresie obrony interesów jego członków i utrzymania obecnego statusu prawnego rodzinnych ogrodów działkowych.

Ze związkowym pozdrowieniem

/-/ Jan Guz
Przewodniczący
Ogólnopolskiego Porozumienia
Związków Zawodowych

Sejmik Województwa Dolnośląskiego

Dożynki 2008

Szanowni Działkowcy!
Szanowni Państwo!

Dożynki to pradawny słowiański obyczaj obchodzony niegdyś w równonoc 23 września. W dawnych czasach świętem tym nasi przodkowie oddawali cześć słowiańskim bogom – Perunowi i Dziażbogowi Swarózcowi.

Dziękowano w ten sposób za udane plony i proszono o jeszcze lepsze w przyszłym roku.

Współczesne dożynki mają charakter podwójny: **religijny** – związany z podziękowaniem Bogu za plony oraz **ludowy** – związany z zabawą z okazji zakończenia zbiorów.

Obrzędowym sensem dożynek jest zapewnienie ciągłości wegetacji i zabezpieczenie dobrych plonów na następ-

ny rok, a symbolem żniw wieńce oraz wszystkie owoce trudu rolniczego i was działkowców, które wydaje rok w rok pielęgnowana **Matka – Żywicielka – Ziemia**.

Święto Plonów jest więc wspaniałą, pełną radości uroczystością, niezapomnianym wydarzeniem, które każdego roku przeżywamy na nowo, oddając tym samym hołd ciężkiej pracy rolnikom, działkowcom i życząc im, by zbiory za każdym razem były bardziej obfite, nie zapominając jednocześnie o tym iż to od nich zależy, czy na naszym stole gościć będzie każdego dnia symboliczny bochen chleba.

Dożynki czas zacząć.

Radna Sejmiku
Województwa Dolnośląskiego
-/ Elżbieta Zakrzewska

Pismo o tej samej treści P. Elżbieta Zakrzewska wystosowała do działkowców od Unii Pracy, w której pełni funkcję V-ce Przewodniczącej Rady Krajowej.

Pod pismem Unii Pracy podpisał się także Zygmunt Klimowicz członek Rady Krajowej UP.

PODZIĘKOWANIE
Dla
Polskiego Związku Działkowców

Korzystając z uroczystości obchodów Krajowych Dni Działkowca serdecznie dziękujemy wszystkim związkowcom i ich władzom za wieloletnią działalność na

rzecz integracji mieszkańców naszego miasta, krzewienie zasad prawidłowej produkcji roślinnej, promocji i ochrony przyrody i zdrowego trybu życia.

Z poważaniem

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Kowarach
/-/ Tadeusz Cwynar

Burmistrz
Miasta Kowary
/-/ Mirosław Górecki

Kowary, 6 września 2008 r.

Pan
Mgr inż. Eugeniusz Kondracki
Prezes Polskiego Związku Działkowców
Warszawa

Szanowny Panie Prezesie

Doroczne Dni Działkowca, organizowane na skalę ogólnopolską, stanowią wyraz mobilności i zwartości organizacyjnej całego Polskiego Związku Działkowców.

Ta wspaniała, z bogatą tradycją uroczystość, łączy i jednoczy działkowców, demonstruje zarazem integrację rodzin działkowych na zewnątrz.

Zwartość potrzebna nam jest na co dzień, a zwłaszcza w chwilach zagrożeń dla ogrodów i całego ruchu ogrodnictwa w Polsce.

Dziękujemy Panu, Panie Prezesie w tym uroczystym dniu, za ogrom pracy i serca dla rozwoju i obrony tego, co dla rodzin działkowych jest niemal istotą życia, za

możliwość doznań uczuć wynikających ze wspólnoty naszej pracy i celów.

Jesteśmy radzi, że mamy takiego charyzmatycznego przywódcę, bez którego żadna organizacja nie osiąga sukcesów.

Apelujemy do wszystkich działkowców, o wspieranie Pana i Krajowej Rady PZD w dążeniu do tego, by te przepiękne nasze ogrody działkowe zachować i przekazać naszym następcom zwarte, mocne i zagospodarowane, zdolne do dalszego służenia ludziom, którzy tego najbardziej potrzebują.

Życzymy Panu zdrowia i sił do wypełniania tej wielkiej misji, czuwania nad bezpieczeństwem rodzinnych ogrodów działkowych i do zmagania z trudami codziennego życia.

W imieniu szczecińskich działkowców

Sekretarz Okręgowego
Zarządu PZD w Szczecinie
/-/ inż. Edward Grabowski

Prezes Okręgowego
Zarządu PZD w Szczecinie
/-/ mgr Tadeusz Jarzębak

Szczecin, 6 września 2008 r.

3. WYSTĄPIENIE PREZESA ZWIĄZKU EUGENIUSZA KONDRACKIEGO

*Szanowni Zebrani,
Drodzy Działkowcy*

Obchodzimy dzisiaj uroczyste Krajowe Dni Działkowca, gości nas Jelenia Góra, która w bieżącym roku obchodzi 900-lecie historii miasta. Goszczą nas jeleniogórskie ogrody, a nas cieszy, że jest ich aż 15 i co czwarta rodzina z miasta wypoczywa i pracuje na naszych działkach.

Po raz pierwszy Krajowe Dni Działkowca odbywają się na Dolnym Śląsku. Jest to o tyle ważne, że Dolny Śląsk możemy nazwać „działkowym zagłębieniem”, ponieważ aż 150 tysięcy działkowych rodzin ma działki w naszych rodzinnych ogrodach działkowych. W praktyce oznacza to, że około 800 tysięcy ludzi na Dolnym Śląsku korzysta z dobrodziejstw rodzinnej działki w ogrodach PZD.

W bieżącym roku Dni Działkowca obchodzi setki tysięcy działkowców w tysiącach ogrodów. Szczególnie należy podkreślić dni działkowca związane z jubileuszami istnienia ogrodów. Trudno wszystkie wymienić, natomiast należy pozdrowić wszystkich działkowców i zarządy tych ogrodów.

Wymienić jednak trzeba ROD im. Stefana Czarnieckiego z Ostrowa Wielkopolskiego, który w tym roku obchodzi swoje 100 lecie, bowiem dołącza on do grona szczególnych jubilatów, których tradycje sięgają początków istnienia ruchu ogrodnictwa działkowego na ziemiach polskich. W Polsce początek ruchu dało powstanie ogrodu „Kąpiele Słoneczne” w Grudziądzu w 1897 r., który istnieje do dzisiaj.

Gdybym chciał odnieść się tylko do samej idei pomocy ludziom potrzebującym i szukania sposobów udzielania tej pomocy, idei, która legła u podstaw rozwoju ruchu ogrodnictwa działkowego, to powinienem jednak przywołać inicjatywę miasta Koźmin Wielkopolski, które już w roku 1824 przeznaczyło grunty miejskie pod uprawy dla najbiedniejszych mieszkańców. Nie byłoby w tym nic dziwnego, gdyż takie inicjatywy miały miejsce w XIX wieku, a pewnie i wcześniej, gdyby nie fakt, że od tego czasu na tym terenie istnieje do dnia dzisiejszego ogród działkowy, obecnie pod nazwą ROD im. Powstańców Wielkopolskich. Nie wiążemy z tym faktem tradycji zorganizowanego ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce, ale jednak nie sposób nie zauważyć, że już wtedy kiełkowała idea ogrodnictwa działkowego, której celem było przyjęcie z pomocą, przede wszystkim materialną, ubogim mieszkańcom miast.

Drodzy Działkowcy

Tegoroczne Krajowe Dni Działkowca obchodzimy w tydzień po odbytych w Krakowie XXXV Międzynarodowym Kongresie Ogrodów Działkowych i Rodzin-

nych, w którym uczestniczyli działkowcy z narodowych związków zrzeszonych w Międzynarodowym Biurze. Warto przypomnieć, że do tej międzynarodowej organizacji należą narodowe związki działkowców z 15 państw europejskich. W Kongresie uczestniczyła również liczna delegacja działkowców z Japonii, zorganizowanych w Japońskim Związku Działkowców, który od 20 lat rozwija ogrody działkowe wzorując się na polskich i niemieckich doświadczeniach.

Kongres obradował pod hasłem „Przyszłość ogrodów działkowych w Europie”. To hasło Kongres realizował poprzez referaty: polski pt. „Rola i znaczenie narodowych związków działkowców w Europie”; słowacki pt. „Przyszłe pokolenia działkowców – komu powinny służyć ogrody jutra” oraz niemiecki pt. „Dostosowywanie funkcji ogrodów działkowych do zmieniających się potrzeb społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia”. Wynikiem bogatej dyskusji na Kongresie było przyjęcie Rezolucji „W sprawie przyszłości ogrodów działkowych w Europie”, niezwykle ważnego dokonania dla istnienia ogrodów działkowych w Polsce i Europie. Kongres stwierdził, że idea ogrodnictwa działkowego jest wciąż aktualna, dlatego istnieje konieczność zachowania ogrodów w Europie, a podstawowe znaczenie będzie miało zabezpieczenie przyszłości ogrodnictwa działkowego na drodze prawnej. Kongres uznał, że konieczna jest właściwa polityka państw i rządów nastawiona na wspieranie ogrodnictwa działkowego.

Uczestnicy kongresu w Rezolucji zalecili większą aktywność środowiska europejskich działkowców w instytucjach Unii Europejskiej, nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z samorządami, a także prowadzenie racjonalnej polityki narodowych związków działkowców dotyczącej likwidacji ogrodów.

W trosce o przyszłość ogrodów działkowych w Europie Kongres zwrócił się do wszystkich rządów i parlamentów o poparcie i pomoc w kontynuowaniu i rozwijaniu idei ogrodnictwa działkowego we wszystkich krajach Europy.

Należy podkreślić, że Kongres organizował Polski Związek Działkowców kończąc w ten sposób polską prezydenturę w Międzynarodowym Biurze. W Kongresie, poza przedstawicielami zagranicznych związków narodowych, uczestniczyła liczna grupa działaczy PZD.

Wyrażamy głębokie przekonanie, że wysłuchanie referatów, szeroka dyskusja i w efekcie przyjęcie Rezolucji utrwaliło nas w przekonaniu o potrzebie rozwoju ogrodów działkowych w Polsce, o potrzebie obrony ogrodów, a także w tym, że podstawowym warunkiem istnienia i obrony ogrodów działkowych **jest nasz Związek – Pol-**

ski Związek Działkowców, integrujący środowisko działkowców wokół wspólnych celów. Naszym celem, tak jak wszystkich europejskich związków działkowców, jest zachowanie ogrodów działkowych dla przyszłych pokoleń. Aby to było możliwe, trzeba zachować własny niezależny Związek, rozwijać samorządność, dbać o demokrację wewnętrzną i pamiętać, że jest to Związek Działkowców i rolą nas wszystkich – działkowców i struktur – jest dbanie o zachowanie tego Związku, o utrzymanie pełnej integracji.

Równie ważnym zadaniem jest zachowanie ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych.

W tej tak ważnej i zasadniczej sprawie:

- zwracam się do tych wszystkich działkowców, którzy w 2005 r., kiedy trwały prace legislacyjne, w liczbie 235 tysięcy udzielili poparcia,
- zwracam się do tych wszystkich występujących w obronie ustawy w liczbie 614 tysięcy,
- zwracam się do zarządów ogrodów, okręgowych zarządów, kolegiów prezesów, działaczy i działkowców, którzy występowali i występują w obronie ustawy,
- zwracam się do posłów i senatorów, klubów parlamentarnych i polityków występujących w obronie ustawy, do samorządów, które udzieliły poparcia w walce o obronę ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych.

Dziękuję Wam wszystkim

Szanowni Zebrani

Pomimo takiej zdecydowanej postawy środowiska działkowców, ustawa i Związek nadal nie są bezpieczne. Mimo że setki razy udowadnialiśmy sens istnienia ogrodów działkowych, potwierdzaliśmy, że cel któremu służą sprawdza się i jest osiągany dla dobra ludzi potrzebujących pomocy, ciągle są siły ekonomiczne i polityczne, które zmierzają do zmiany bądź uchylecia ustawy o ROD.

Ustawa jest dobra, chroni interes ogrodów i działkowców, ale stoi na drodze do łatwego pozyskiwania gruntów pod cele komercyjne. Na przeszkodzie stoi także Związek, dlatego prowadzona jest bezpardonowa walka o zmianę ustawy i likwidację PZD.

Ostatnie dwa lata były szczególnie trudne, wyszliśmy jednak z tej walki zwycięsko. Jednak ostatnie zapowiedzi Przewodniczącego Klubu Parlamentarnego PiS wskazują, że mimo tak zdecydowanej postawy milionowego środowiska działkowców, ani ta partia, ani jej klub parlamentarny nie odstępują od niekorzystnych dla działkowców propozycji. Związek od wielu lat walcząc o interesy działkowców i istnienie ogrodów wskazuje, że nie uwłaszczenie działkowców jest celem tych propozycji partyjnych bądź klubowych, ale wywłaszczenie, a więc te działania nie leżą w interesie niezamożnych ludzi, jakimi są działkowcy, ale w interesie ludzi bogatych.

Dlatego też wzywam wszystkich działkowców, wszystkich działaczy i wszystkie struktury Związku do przeciw-

stawiania się wszelkim próbom zmiany ustawy o ROD i likwidacji Związku.

Związek powinien być czujny i aktywny jeśli chodzi o interesy działkowców i ogrodów działkowych. Dowodzi tego ostatni przykład związany z nowelizacją specustawy o drogach. Mocą tej ustawy wyłączone zostały ze stosowania art. od 17 do 22 ustawy o ROD, a więc wszystkie prawa i uprawnienia działkowców i Związku dotyczące likwidacji ogrodu.

Wniosek w tej sprawie, do rządowego projektu ustawy, został złożony przez dwóch posłów w końcowym etapie prac legislacyjnych. Propozycji tej nie skonsultowano z naszym Związkiem. W efekcie naruszone zostały następujące artykuły Konstytucji RP:

art. 2 – poprzez naruszenie praw nabytych działkowców,

art. 21 ust. 2 – poprzez wprowadzenie wywłaszczenia działkowców i Związku bez odszkodowania,

art. 31 ust. 3 – poprzez brak proporcjonalności pomiędzy celem przepisu, a ograniczeniem praw majątkowych działkowców i PZD,

art. 32 ust. 2 – poprzez wprowadzenie bezpodstawnego zróżnicowania sytuacji prawnej działkowców uzależnionej od celu, na jaki jest likwidowany ogród,

art. 64 ust. 2 – poprzez pozbawienie praw majątkowych działkowców i Związku.

W praktyce oznacza to, że w przypadku likwidacji ogrodu pod drogi publiczne nie będzie potrzebna zgoda Związku, Związek nie otrzyma odszkodowania, ani terenu zastępczego, pomimo że zasada ta funkcjonuje w prawie polskim od 1946 roku. Najgorsze jest to, że również działkowcy nie otrzymają należnego im odszkodowania. O teren zastępczy, o odszkodowanie Związek będzie musiał walczyć przed sądem. Przed sądem odszkodowania będzie musiał dochodzić każdy indywidualny działkowiec.

W tej sprawie Krajowa Rada wystąpiła do Prezydenta RP, Premiera, Marszałków Sejmu i Senatu, klubów i kół parlamentarnych oraz do wszystkich posłów. Przekazaliśmy analizę prawną przedstawiającą powstałą sytuację wraz z wnioskiem o pilną nowelizację ustawy.

Chcę wyraźnie podkreślić, że Związek nie jest przeciwny rozwiązaniom przyjętym przez tę ustawę. Związek uważa również taką ustawę za niezwykle potrzebną. Natomiast aby osiągnąć zamierzone cele w stosunku do ogrodów działkowych, nie trzeba było wyłączać ze stosowania wszystkich pięciu artykułów ustawy o ROD odnoszących się do likwidacji, a tylko te zapisy, które nie mieściły się w założeniach nowelizacyjnych ustawy.

Naszym zdaniem jest to wynikiem pośpiechu legislacyjnego, ale również nieliczenia się z jednomilionowym środowiskiem działkowców. Wszak Związek, znając doskonale podstawy prawne funkcjonowania ogrodów działkowych, gdyby miał możliwość natychmiast wska-

załby na wadliwość proponowanych zapisów, a także na prawidłowe rozwiązanie, zgodne z Konstytucją RP, interesem Państwa i działkowców.

Dzisiaj występujemy o pilną nowelizację ustawy, gdyż jest to konieczne i najlepsze rozwiązanie. Deklarujemy równocześnie pełną gotowość do współpracy, a nawet przygotowanie założeń prawnych proponowanej nowelizacji.

Szanowni Działkowcy

Wzywam do pełnej integracji wielomilionowego środowiska działkowych rodzin wokół naszego Związku – jego celów i działań.

Wzywam do odrzucenia wszelkich waśni, interesów lokalnych, jałowych sporów, dla wspólnego dobra, jakim jest przyszłość ogrodnictwa działkowego w Polsce. Tylko w ten sposób jesteśmy w stanie bronić ustawy, ogrodów działkowych, Związku i zachować je dla przyszłych pokoleń.

Zwracam się do wszystkich zarządów ogrodów, do wszystkich działkowców o poszanowanie ustawy o ROD, o poszanowanie naszych własnych praw zapisanych w statucie, regulaminie i uchwałach związkowych. Pamiętajmy, że ustawa o ROD jest dobrodziejstwem dla wszystkich działkowców, zabezpiecza uprawnienia dla ogrodów i przywileje dla działkowców.

Nasz Związek to blisko 5 tysięcy ogrodów i blisko jeden milion działkowych rodzin. Nie pozwólmy, aby wypaczenia, które są udziałem nielicznych zaważyły na losie ogrodów i interesach działkowców. Tę świadomość winien mieć każdy zarząd ogrodu, bo tam podejmowane są decyzje, tam należy reagować na łamanie prawa, a przede wszystkim zapobiegać tym zjawiskom.

Dzisiaj jest to jedno z najważniejszych zadań Związku.

Przeprowadzone badania wskazują, że wypaczenia, o których mówię, są zjawiskiem marginalnym, ale są bardzo widoczne, specjalnie nagłaśniane i przez ich pryzmat przedstawia się społeczeństwu całe ogrodnictwo działkowe w Polsce i cały Związek. W tej sprawie ogromny obowiązek spoczywa również na okręgowych zarządach, a także Krajowej Radzie, która począwszy od VIII Zjazdu wypowiedziała zdecydowaną walkę wszystkim zjawiskom i ludziom narażającym przyszłość ustawy, ogrodów i Związku. Nie należy bagatelizować tych zjawisk dlatego tylko, że są one w ogrodach marginalne, bo to marginalne oznacza łyżkę dziegciu w beczce miodu.

Pamiętajmy przy tym, że rolą ruchu ogrodnictwa działkowego na przestrzeni jego istnienia jest służenie ludziom najbiedniejszym, a więc i to głębokie przesłanie wynikające z tradycji należy zachować i stosować w praktyce.

Szanowni Działkowcy

Podstawowym zadaniem Związku nie powinna jednak być ciągła walka o zagrożony byt ogrodów i Związku. To

jest konsekwencja tworzonej wokół ogrodów i Związku sytuacji politycznej i społecznej, a nam wypada tylko podjąć tę walkę i skutecznie bronić dorobku ogrodnictwa działkowego w Polsce.

Najważniejszym dla nas zadaniem jest dbanie o rozwój ogrodów, o potrzeby działkowych rodzin, a więc o zagospodarowanie nowych ogrodów i modernizację istniejących, wyposażanie ich w nowoczesną infrastrukturę, sprawne zarządzanie ogrodami działkowymi, dobre ich funkcjonowanie i w konsekwencji tworzenie dla działkowców dobrych warunków pracy i wypoczynku na własnych działkach.

Oczekujemy również zwiększonej aktywności od samych działkowców. Temu celowi służy realizowany w Związku Program Oświatowy, przeznaczamy na to znaczne środki finansowe i pracę społecznej i etatowej służby instruktorskiej.

Szczególną rolę spełniają konkursy organizowane na wszystkich szczeblach organizacyjnych Związku. Dzisiaj mamy przyjemność gościć przedstawicieli 23 najlepszych ogrodów w Polsce – laureatów konkursu krajowego. Ten tytuł to efekt wieloletniej pracy. Mamy przyjemność gościć także 22 rodziny, których działki zostały uznane w bieżącym roku za wzorowe. To jest najlepszy przykład, jak można i należy walczyć o przyszłość ogrodnictwa działkowego w każdym ogrodzie i na każdej działce.

Związek tradycyjnie rozwija wszelkie formy działalności na rzecz społeczeństwa – wczasy na działkach, ogrody parki, działki dla szkół, przedszkoli, domów opieki społecznej, współpracę z organizacjami ekologicznymi, społecznymi i charytatywnymi. To są główne zadania naszego ruchu. Dlatego działkowców i ich Związek należy oceniać poprzez ogrody, które tworzą, poprzez dokonania i działania na rzecz użytkujących działki członków Związku, poprzez działania i dokonania na rzecz społeczności i miast.

Trzeba kultywować dokonania, ale również doskonalić działania, dlatego wypowiadamy się za dalszym rozwijaniem współpracy z samorządami na wszystkich szczeblach.

Zachęcamy do wszelkich inicjatyw w ogrodach, okręgach, również w Krajowej Radzie, które wzbogacą nasze formy działalności, które przedstawiają społeczeństwu rolę i znaczenie ogrodnictwa działkowego dla działkowych rodzin, miast i społeczności lokalnych.

Dlatego też ważną rzeczą powinna być promocja ogrodów działkowych w mediach, w społeczeństwie, we wszystkich środowiskach, ale również udostępnianie ogrodów działkowych wszystkim potrzebującym.

Szanowni Zebrani

Z okazji Krajowych Dni Działkowca przekazuję pozdrowienia wszystkim polskim działkowcom, jednemu milionowi polskich rodzin połączonych wspólną ideą i wspólną pracą na działkach i w ogrodach.

Pozdrawiam wszystkie zarządy rodzinnych ogrodów działkowych, komisje statutowe wszystkich szczebli, okręgowe zarządy i stu tysięczną rzeszę społecznych, ofiarnych, oddanych działaczy naszego Związku. Mało jest dzisiaj organizacji, których działalność oparta jest w przeważającej mierze na społecznej pracy swoich członków. Zachowajmy to, bo to nasza tradycja, dorobek, podstawa istnienia i funkcjonowania.

Pozdrawiam również samorządy terytorialne, posłów, senatorów, władze państwowe z myślą, że istnienie i dalszy rozwój ogrodów działkowych, a także pomoc najbardziej potrzebującym, będzie dla nich podstawową wykładnią, kiedy trzeba będzie odpowiedzieć na pytanie: czy ogrody działkowe w moim mieście, województwie, kraju są potrzebne?

Jelenia Góra, 6 września 2008 r.

Nie mam żadnej wątpliwości, że każdy świątły człowiek, niezależnie od stanowiska i statusu społecznego, jeżeli rzeczywiście chce służyć społeczeństwu, zna prawidłową odpowiedź na to pytanie i potrafi z pożytkiem dla działkowców zająć właściwą postawę.

Z okazji Krajowych Dni Działkowca chcę podziękować działkowcom, działaczom, naszym przyjaciołom z samorządów, instytucji państwowych, z Sejmu i Senatu za pracę, pomoc i poparcie udzielane polskim ogrodom działkowym.

Drodzy Działkowcy

Pamiętajcie, że tylko razem jesteśmy w stanie zachować nasz bogaty dorobek w postaci ogrodów działkowych dla naszych dzieci i wnuków, dla przyszłych pokoleń. Zawsze pamiętajcie o naszych ogrodach.

REZOLUCJA

Uczestników Krajowych Dni Działkowca Jelenia Góra 2008 w sprawie pogwałcenia konstytucyjnych praw polskich działkowców

Uczestnicy Krajowych Dni Działkowca zebrani w dniu 6 września 2008 r. w Jeleniej Górze składają stanowczy protest przeciwko pogwałceniu konstytucyjnych praw przysługujących działkowcom przez wprowadzenie do specustawy o drogach art. 11j. Przepis ten, wprowadzony *ustawą z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. nr 154, poz. 958), pozbawił działkowców jakiegokolwiek ochrony prawnej, gdyż odebrał im wszelkie prawa w przypadku likwidacji ogrodu na potrzeby budowy dróg publicznych, w szczególności wyłączył prawo do odszkodowania za własność znajdującą się na działkach. Tym samym rażąco naruszono art. 2, 21, 31, 32 i 64 Konstytucji RP.

Polscy działkowcy uznają za konieczne uchwalenie takiej ustawy, która zapewni rozwój sieci drogowej w naszym kraju, jednak musi się to odbyć z poszanowaniem praw słusznie nabytych przez obywateli oraz po odpowiednich konsultacjach społecznych.

Tekst cytowanej ustawy jest wynikiem niezrozumiałego pośpiechu oraz nieznajomości podstaw prawnych funkcjonowania ogrodów działkowych. Dlatego kategorycznie domagamy się pilnej nowelizacji krzywdzącego działkowców przepisu, aby poszanowano ich konstytucyjne prawa.

Polski Związek Działkowców deklaruje pełną współpracę w każdej kwestii dotyczącej takiej nowelizacji.

Uczestnicy Krajowych Dni Działkowca

Jelenia Góra 2008

W załączeniu listy z podpisami

Jelenia Góra, dnia 6 września 2008 r.

Pod Rezolucją, na załączonych listach, podpisało się 1492 uczestników Krajowych Dni Działkowca.

III. Konkursy

Na rok 2008 Prezydium Krajowej Rady PZD ogłosiło dwa konkursy krajowe: „ROD Roku” i „Wzorowa Działka Roku”. Do udziału w obu konkursach okręgowe zarządy PZD zgłosiły swoje najlepsze ogrody jak i działki, które w roku 2007 były laureatami konkursów okręgowych. W konkursach brały również udział niektóre ogrody, które znalazły się na liście laureatów konkursu krajowego w roku 2007 i zostały ponownie zgłoszone przez okręgowe zarządy PZD. Łącznie w konkursie „ROD Roku” uczestniczyło 25 ogrodów działkowych położonych na terenie działania 21 okręgowych zarządów PZD.

W bieżącym roku lustracje ogrodów i działek zgłoszonych do konkursów przeprowadzone zostały przez zespoły, na czele których stali członkowie Komisji Konkursowej KR. W skład zespołów lustracyjnych po raz pierwszy powołano instruktorów krajowych, a także instruktorów okręgowych Społecznej Służby Instruktorskiej PZD.

Na podstawie lustracji ogrodów i działek Komisja Konkursowa KR, biorąc pod uwagę także materiały,

jakie były niezbędne przy zgłaszaniu ogrodów lub działek do konkursów krajowych, dokonała oceny wyników lustracji, a także przygotowała stosowny wniosek na posiedzenie Prezydium Krajowej Rady. W oparciu o ten wniosek, a także po analizie wyników lustracji ogrodów i działek zgłoszonych do konkursów krajowych podjęte zostały przez Prezydium uchwały w sprawie rozstrzygnięcia konkursów. Należy podkreślić, że w bieżącym roku ogrody działkowe prezentowały bardzo wyrównany poziom w poszczególnych dziedzinach konkursowych. Podobnie działki zgłoszone do konkursu prezentowały wyrównany poziom w zakresie objętym regulaminem konkursowym.

Po raz pierwszy Prezydium KR przyznało również dwa równorzędne tytuły „Najlepszy ROD Roku 2008”, jeden w kategorii ogrodów miejskich, który ponownie zdobył ROD „Piasta Kołodzieja” w Białymstoku oraz w kategorii ogrodów podmiejskich dla ROD „Tropiszów” położonego na terenie działania OZ Małopolskiego w Krakowie.

1. Uchwały

UCHWAŁA NR 114/2008

Prezydium Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców

z dnia 24 lipca 2008 r.

w sprawie rozstrzygnięcia krajowego konkursu „Rodzinny Ogród Działkowy Roku 2008”

Prezydium Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców działając na podstawie § 150 ust. 2 pkt 1 statutu PZD oraz § 6 uchwały nr 33/2008 Prezydium Krajowej

Rady PZD z dnia 21 lutego 2008 roku w sprawie ogłoszenia konkursu krajowego „ROD Roku 2008” postanawia co następuje:

§ 1

Ustala listę laureatów konkursu:

ROD	Miejscowość	Okręg
„Tropiszów” Im. Piasta Kołodzieja Im. F. Walczaka 2 Armii Wojska Polskiego	Tropiszowie Białystok Gorzów Wlkp. Poznań	Małopolski Podlaski w Gorzowie Wlkp. w Poznaniu
„Ina” „Sady Żoliborskie” „Gajówka” im. Ks. K. Niesiołowskiego	Goleniów Warszawa Wodzisław Śląski w Pleszewie	w Szczecinie Mazowiecki Śląski w Kaliszu
„27 lipca” „Szczepin” „Nad Potokiem” „Ceynowy”	Białystok Wrocław Jelenia Góra Wejherowo	Podlaski we Wrocławiu Sudecki w Gdańsku

ROD	Miejscowość	Okręg
„Bemowo II”	Warszawa	Mazowiecki
„Grządka”	Ława	Warmińsko-Mazurski
„1-go Maja”	Ozimek	Opolski
„Relaks”	Polkowice	w Legnicy
„Związkowiec”	Żary	w Zielonej Górze
„Dąbrowa”	Łódź	Łódzki
„Dębowiec”	Bielsko-Biała	Śląski
„Relaks”	Trzcianka	w Pile
K. Świerczewskiego	Nowy Tomyśl	w Poznaniu
„XX Lecia Lot. Morskiego”	Siemirowice	w Słupsku
„Nad Strumykiem”	Toruń	Toruńsko-Włocławski

1. Nadaje tytuły:

- 1) „Najlepszy Rodzinny Ogród Działkowy Roku 2008”:
  - a) w kategorii ogrodów miejskich – dla ROD im. Piasta Kołodzieja w Białymstoku, okręg Podlaski w Białymstoku,
  - b) w kategorii ogrodów podmiejskich – ROD „Tropiszów” w Tropiszowie, okręg Małopolski w Krakowie
- 2) „Rodzinny Ogród Działkowy Roku 2008” pozostałym laureatom konkursu.

2. Przyznaje laureatom konkursu dyplomy, puchary, tablice okolicznościowe oraz nagrody pieniężne dla:

- 1) „Najlepszych Rodzinnych Ogrodów Działkowych Roku 2008” w wysokości po 5.000 zł.
- 2) „Rodzinnych Ogrodów Działkowych Roku 2008” w wysokości po 4.000 zł.

§ 2

Przyznaje „Puchar Przechodni Prezesa PZD” Rodzinemu Ogrodowi Działkowemu im. Piasta Kołodzieja w Białymstoku, okręg Podlaski w Białymstoku.

w konkursie podziękowanie za zaangażowanie w przygotowaniu ogrodu do przeglądu konkursowego i przyznaje wszystkim ogrodom zestaw wydawnictw związkowych na wyposażenie bibliotek ogrodowych.

§ 3

Prezydium Krajowej Rady PZD składa wszystkim zarządom i działkowcom Ogrodów biorących udział

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEPREZES

PREZES

/-/ Antoni KOSTRZEWA /-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 24 lipca 2008 r.

UCHWAŁA NR 115/2008

Prezydium Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców

z dnia 24 lipca 2008 r.

w sprawie rozstrzygnięcia krajowego konkursu „Wzorowa Działka Roku 2008”

Prezydium Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców działając na podstawie § 150 ust. 2 pkt 1 statutu PZD oraz § 6 uchwały nr 34/2008 Prezydium Krajowej Rady PZD z dnia 21 lutego 2008 roku w sprawie ogłosze-

nia konkursu krajowego „Wzorowa Działka Roku 2008” postanawia co następuje:

§ 1

Ustala listę laureatów konkursu:

Imię i nazwisko	Działka nr	ROD	Miejscowość	Okręg
H. i J. Hadryk	71	„Przy Zaporze”	Tryszczyń	w Bydgoszczy
T. i M. Nyczka	22	im. D. Chłapowskiego	Kościan	w Poznaniu
B. i A. Baraniakowie	E-77	2 Armii Wojska Polskiego	Poznań	w Poznaniu
T. i H. Murdzoń	272	„Bemowo II”	Warszawa	Mazowiecki
L. i M. Krzywiczcy	405	„Sady Żoliborskie”	Warszawa	Mazowiecki
D. i J. Głuszek	53	„Grządka”	Łława	Warmińsko-Mazurski
D. i R. Pietruszczak	279	„Chemik”	Dębostronie	w Szczecinie
D. i M. Czaplińscy	133	im. Gen. Prądzyńskiego	Augustów	Podlaski
A. i J. Jarosz	74	„Przedwiośnie”	Oleśnica	we Wrocławiu
T. Makowski	92	„Krokus”	Grudziądz	Toruńsko-Włocławski
R. Cieślak	468	im. Wł. Sikorskiego	Lębork	w Słupsku
St. i T. Kaczmarscy	319	„Przylesie”	Sulechów	w Zielonej Górze
J. Mazurek	150	„1-go Maja”	Ozimek	Opolski
B. i K. Linetty	76	„Kolejarz”	Wągrowiec	w Pile
G. i A. Foszcz	55	im. A. Mickiewicza	Bielsko-Biała	Śląski
K. i I. Świętek	105	„Słonecznik”	Jastrzębie Zdrój	Śląski
H. i P. Rożek	69	„Hutnik II”	Stalowa Wola	Podkarpacki
M. i J. Cabaj	91	„Siarkopol”	Tarnobrzeg	Podkarpacki
B. i K. Rojek	121	„Hutnik”	Konin	w Kaliszu
E. Lipski	40	„Ceynowy”	Wejherowo	w Gdańsku
B. i A. Gruba	228	„Relaks”	Polkowice	w Legnicy
R. i W. Pilińscy	54	„Nad Potokiem”	Jelenia Góra	Sudecki

2. Przyznaje laureatom dyplomy oraz nagrody rzeczowe o wartości po 500 zł, w tym wydawnictwa związkowe oraz prenumeratę miesięcznika działkowiec na rok 2009.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEPREZES

/-/ Antoni KOSTRZEWA

PREZES

/-/ Eugeniusz KONDRACKI

Warszawa, dnia 24 lipca 2008 r.

IV. Z KART HISTORII

1. Rys historyczny ROD „OWOC NASZEJ PRACY” w Pszczynie

Ogród działkowy swymi początkami sięga roku 1928 i jest efektem łagodzenia panującego wówczas bezrobocia, wynikającego z kryzysu gospodarczego kraju, w tym i Śląska, którego źródłem były reperkusje Pierwszej Wojny Światowej. W początkowym okresie ruch działkowy, bez bliższego sprecyzowania położenia konkretnych działek skupiony był w ramach Towarzystwa Ogródków i Osiedli Działkowych obejmującego miasta Murcki, Mikołów i Pszczynę.

Dopiero w następnych latach Magistrat w Pszczynie na wniosek ówczesnego Okręgowego Związku Towarzystw Ogrodów Działkowych i Osiedli Województwa Śląskiego, wydzielił formalnie około 4 hektary gruntów za miastem z dóbr księcia Hochberga, na których poza pastwiskami znajdowały się śmietniska miejskie i doły. Nie były to poletka zbyt zachęcające do objęcia pod uprawą, jako wymagające wielkiego nakładu pracy i dowozu humusu. Taka sytuacja trwała przez dłuższy czas.

Oficjalne ramy działalności ogrodu w Pszczynie przyjmują dopiero w 1932 r., kiedy to 29 marca Magistrat podjął uchwałę o przekazaniu bezrobotnym w ramach bezpłatnego użytkowania grunty przy ul. ks. bpa Bogedaina. Miesiąc później, to jest 29 kwietnia uchwałę Magistratu jednomyślnie poparła Rada Miejska z ówczesnym przewodniczącym dr Golusem na czele.

Sprawami organizacyjnymi działek, w tym naboru chętnych zajmował się Oddział Opieki Społecznej, przy współdziałaniu Miejskiego Urzędu Budowlanego. Pierwsi działkowcy, których początkowo było 48, spotkania swe odbywali w Świetlicy Międzyorganizacyjnej mieszczącej się w budynku Komunalnego Urzędu Pośrednictwa Pracy, przy obecnej ul. Strażackiej, lub w nieistniejącej już Sali Polskiego Domu Ludowego.

W 1934 roku Magistrat zlecił wykonanie ogrodzenia oraz 4 pomp tzw. abisyńskich.

Pierwszy, tymczasowy Zarząd w Towarzystwie Ogródków Działkowych wybrano 27 listopada 1933 roku, który działał niespełna miesiąc w składzie:

I Przewodniczący Franciszek Barchański,

II Przewodniczący Paweł Duda,
Sekretarz Józef Witula.

Już 13 grudnia 1933 r., Towarzystwo Ogródków Działkowych nad Pszczynką, bo taką nazwę nosiło, wybrało stały zarząd działający w składzie:

I Przewodniczący Paweł Duda,

II Przewodniczący Alojzy Kuczera,
Sekretarz Alojzy Gamoń.

Pierwsze przydzielone działki miały od 410 do 450 m², a użytkownicy mieli całkowitą swobodę nasadzeń. W miarę lat kultura ogrodnicza podniosła się na coraz wyższy poziom i ogród był wielokrotnie wyróżniany dyplomami i nagrodami.

14 marca 1935 r. nastąpiła, zgodnie z reskryptem Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego w Katowicach rejestracja towarzystwa pod nazwą Towarzystwo Ogródków Działkowych i Przydomowych „Owoc Naszej Pracy” w Pszczynie, a 12 maja 1935 roku Prezesem Towarzystwa został Stanisław Cisek, a Wiceprezesem Paweł Duda i sekretarzem Ochot. Rok później przewodnictwo przejął Teodor Buła (w niektórych dokumentach Buła), a sekretarzem był Ludwik Golus. Po nich funkcje przejęli Emil Franek, jako Przewodniczący i Józef Iwanek, jako Sekretarz.

Taka sytuacja była do wybuchu II Wojny światowej we wrześniu 1939 roku. Okupant nie wniósł absolutnie żadnych przyczynków do rozwoju i organizacji ogrodu, pozostawiając go zupełnie inicjatywie użytkowników. Z wiadomych też względów działalność organizacyjna straciła zupełnie na aktywności.

Marzec 1945 roku przyniósł znacznie więcej: ludność garnęła się z wnioskami o działki. Zaszła potrzeba zagospodarowania przyległych śmietnisk i wybojów od strony południowej (szosa Bielska, obecnie ulica Bielska). Działkowcy uprawiali ten teren bez ogrodzenia, wolnymi nasadzeniami.

Dopiero w 1948 r. sporządzona została z Urzędem Miasta umowa dzierżawy obejmująca 4,5 ha terenów starych (sprzed wojny) i ok. 6 ha terenów nowych od strony południowej, czyli łącznie ok. 10,5 ha gruntów. W nowej części wytyczono 100 działek o przeciętnej powierzchni 450 – 500 m². W 1953 roku Zarząd postanowił znieść wszystkie wewnętrzne ogrodzenia, a główne aleje obsadzić żywopłotem, połączyć aleje starej i nowej części oraz ujednoczyć numerację działek, która prawie w niezmiennym zakresie obowiązuje do dziś.

W 1947 roku działkowcy otrzymali od władz miasta barak na świetlicę, która służyła do chwili oddania do użytku Domu Działkowca, po czym wykorzystywana była, jako magazyn. Do 4 przedwojennych pomp abisyńskich dołączyli działkowcy wybudowane własnym sumptem kolejne pompy.

W okresie powojennym zmienił się charakter ogrodu. O ile przed wojną głównymi użytkownikami byli bezrobotni, o tyle po wojnie działki przydzielano osobom zatrudnionym w różnych działach gospodarki, a podsta-

wowym celem było uzupełnienie budżetów rodzinnych poprzez uprawę produktów rolnych na własne potrzeby, nadwyżki często odstępowane były rodzinie lub znajomym, bądź odsprzedawane na pszczyńskim targu. Stąd ogrody działkowe w Polsce przyjęły nazwę „Pracownicze Ogrody Działkowe”.

Zgodnie z panującą tendencją, ogród nasz otrzymał w 1958 roku sztandar, projektu pani Jadwigi Róży z Miłkowa, na który zasłużył sobie przez wyróżniającą się na tle innych ogrodów nie tylko na Śląski ale i w Polsce działalnością na rzecz swoich działkowców. Również cały ogród, jak i indywidualni działkowcy uzyskiwali dyplomy nadawane przez organa wojewódzkie i ogólnopolskie za wzorowe uprawianie działek.

Po normalizacji po zawierusze wojennej, funkcję prezesa Zarządu przejął ponownie Teodor Bula, którego imieniem nazwana została jedna z głównych alejek naszego ogrodu. Funkcję tę pełnił do 20 listopada 1949 roku. Po Teodorze Buli przewodnictwem w Zarządzie przejął Józef Czerwiński, oddając je 22 lutego 1952 roku Józefowi Koserczykowi.

Kolejne lata charakteryzowały się stałym rozwojem ruchu działkowego poprzez inwestowanie w urządzenia typu świetlica, magazyn, trwałe ogrodzenie, utwardzanie alejek, budowanie urządzeń rekreacyjnych, szczególnie dla dzieci typu huśtawki, karuzela, piaskownica itp. Działania te były kontynuowane w latach sześćdziesiątych. Na przykład w 1965 r. wybudowano basenik dla dzieci działkowców, szumnie nazwany wtedy „kąpieliskiem” lub „brodźcem”. Z przyczyn organizacyjno-higienicznych i bezpieczeństwa plac zabaw z urządzeniami dla dzieci i basenikiem został zlikwidowany w latach 90 – tych XX wieku, a w miejscu tym wytyczone zostały nowe działki.

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć działkowców było wybudowanie od strony ulicy Bogedaina „Domu Działkowca”, którego uroczyste i oficjalne oddanie

do użytku nastąpiło w niedzielę 2 listopada 1969 roku o godz. 16-tej. Od tej pory działkowcy mają zaplecze dla swej wszechstronnej działalności z prawdziwego zdarzenia. Dom Działkowca udostępniany jest również społeczeństwu Pszczyzny na organizowanie różnych imprez i spotkań. Szczególnie upodobali go sobie nowożeńcy na organizację uroczystości weselnych.

Ważnym zadaniem było zainstalowanie wewnętrznej sieci elektrycznej, a na przełomie lat 70-tych i 80-tych wybudowanie wewnętrznej sieci wodociągowej.

Ogrody działkowe w Pszczyńce od zarania swego istnienia są miejscem integracji pszczyńskiego społeczeństwa. Rokrocznie uroczystości obchodzone jest Dzień Działkowca, zwany też dożynkami. Co roku też działkowcy uczestniczą we mszy świętej dziękczynnej za uzyskane zbiory, modląc się również za tych działkowców, którzy odeszli już do wieczności.

W latach dwutysięcznych charakter naszych ogrodów znów uległ zmianie, kładąc przede wszystkim nacisk na proro dzinność. Odzwierciedla się to również w nazwie, która przyjęła brzmienie Rodzinny Ogród Działkowy.

Świadcami i inicjatorami stałego rozwoju naszego ogrodu były jego zarządy działające pod przewodnictwem prezesów. Po Józefie Koserczyku, najdłużej działającym prezesie, funkcję tę przejmowali kolejno: Konrad Bojdoł, Jan Świerczek, Stanisław Gęsior, Franciszek Białoń i obecnie, Wiesław Szczepańczyk.

Przez cały okres istnienia ogrodu działkowego w Pszczyńce budził on nieustanne zainteresowanie społeczeństwa pszczyńskiego. Kolejne zarządy miały zawsze trudności z zaspokojeniem wszystkich chętnych, chcących otrzymać przydział działki do uprawiania. Sądzić należy, że w następnych latach będziemy świadkami dalszego rozwoju ruchu działkowego w naszym mieście.

*Opracował
Wiesław Szczepańczyk*

Pszczyzna, lipiec-sierpień 2008 r.

2. Informacja o ROD „Pod Gruszą” w Kruszwicy

Pan Prezes
Krajowej Rady
Polskiego Związku Działkowców
Eugeniusz Kondracki

Zarząd ROD „Pod Gruszą” w Kruszwicy pragnie podziękować Krajowej Radzie z Panem Prezesem na czele za ufundowany puchar i przesłane życzenia z okazji 25-lecia naszego ogrodu, które obchodziliśmy 11 lipca 2008 roku.

Uroczystość naszą zaszczycili Prezes Okręgu Bydgoskiego p. Józef Gałczyński, Burmistrz Kruszwicy p. Tadeusz Gawrysiak, dyrektor Banku Spółdzielczego w Krusz-

wicy p. Waldemar Krzewina, dyrektor PZZ w Kruszwicy p. Edmund Kowalski oraz inni zaproszeni goście.

Jednocześnie chcemy podziękować za przyznane nam odznaczenia jak również osobom, którzy wspierają i bronią ogrodów PZD.

Do podziękowań załączamy krótka historię naszego ogrodu do wykorzystania w biuletynie informacyjnym KR PZD.

Z poważaniem
Za Zarząd

V-ce Prezes ROD
/-/ Kazimierz Zbrzyzny

Prezes ROD
/-/ Jerzy Pirogowski

Kruszwica, 29 lipca 2008 r.

Informacja o Rodzinnym Ogrodzie Działkowym „Pod Gruszą” w Kruszwicy

Ogród nasz znajduje się w legendarnej stolicy państwa polskiego, stolicy Popiela i Piasta w Kruszwicy nad Gpołem. Jest to ogród podmiejski. Powstał on w 1983 r. na nieużytkach i wysypisku śmieci, na ziemi należącej do kombinatu PGR-Kobylniki. Ogród ma obszar 9,65 ha, użytkowej 8,32 ha na której znajduje się 257 działek w użytkowaniu wieczystym.

Podczas rekultywacji terenu trzeba było nawieść na cały ogród prawie – 1 metr grubości uprawnej ziemi, aby można było coś uprawiać. Dzięki dużemu zaangażowaniu miejscowych zakładów pracy; zakłady tłuszczowe, cukrownia, PZZ, wytwórni win, szkoła zawodowa, Urząd Miejski udało się przywrócić teren pod działki, wykonać ogrodzenie ogrodu, doprowadzić energię elektryczną, pobudować skromny dom działkowca z zapleczem, plac zabaw i grzybek taneczny,

dokonać odwiertu – 30 studni abisynek. Dzięki Urzędowi Miejskiego utwardzono drogę dojazdową, stworzono pas ochronny z żywopłotu wokół ogrodu, który znajduje się na otwartej przestrzeni pomiędzy dwoma kanałami melioracyjnymi i jest odległy od miasta prawie – 2 km.

Inicjatorem utworzenia ogrodu był komitet założycielski z p. Franciszkiem Tomczakiem na czele i jednocześnie pierwszym prezesem ogrodu. Następnym prezesem do 2001 r. był nieżyjący już p. Bogdan Staszak.

Obecnie ogród nasz jest przodującym ogrodem wśród pięciu ogrodów w Kruszwicy i jest wizytówką podmiejskich spacerów i wypoczynku.

Obecny Zarząd ogrodu pełni swą funkcję przez dwie ostatnie kadencje starając się utrzymać ogród w dobrej kondycji dbając o jego infrastrukturę i estetykę ogrodu.

Opracował:

V-ce Prezes ROD
/-/ Kazimierz Zbrzyzny

Prezes ROD
/-/ Jerzy Pirogowski

3. ROD „Elżbieta” w Chorzowie

Z ogromną radością działkowcy Rodzinnego Ogrodu Działkowego „Elżbieta” w Chorzowie przygotowują się do obchodów 90 rocznicy założenia Ogrodu.

Ogród nasz powstał w 1918 r. jako kolonia działek dla mieszkańców ówczesnej wsi Chorzów, zamieszkiwanej również przez pracowników pobliskich zakładów przemysłowych, jak nieistniejąca już kopalnia „Prezydent” czy zakłady azotowe. Oni to stworzyli załóżek dzisiejszego ogrodu. Imię „Elżbieta” przyjęto od sąsiadującego z ogrodem szybu kopalni „Prezydent”.

Przez 90 lat swojego istnienia ogród stopniowo zmienił swe oblicze. Zagospodarowywano nieużytki, budowano infrastrukturę. W latach 50-tych XX w powstał Dom Działkowca. Dzisiejszy ROD to 210 działek na powierzchni 7,5 ha.

Mimo, że – jak w każdym starym ogrodzie – potrzeby są ogromne, a znaczna część działkowców to ludzie nie-

zamożni i niemłodzi, wspólnym wysiłkiem, przy pomocy finansowej Okręgowego Zarządu Śląskiego, w ciągu ostatnich 5 lat zrealizowano szereg inwestycji o wartości ponad 120 tys. zł. Wymieniono na kable podziemne przestarzałą napowietrzną sieć elektryczną, zelektryfikowano rejon dotychczas pozbawione prądu. Wymieniona została najstarsza część wodociągów, kolejnymi etapami remontujemy DOM Działkowca, wymieniamy ogrodzenia. Dzięki kilku zapaleńcom wielu działkowców znów uwierzyło, że „chcieć to móc”.

Pomimo kolejnych prób „zreformowania” ruchu działkowego, a w ślad za tym likwidacji ogrodów działkowych, działkowcy nie tracą ducha. Przeciwnie, wierzymy, że po naszym jubileuszu 90-lecia nastąpią kolejne, a nasz „Elżbieta” będzie trwać „do końca świata i jeszcze jeden dzień”.

Prezes ROD „Elżbieta”

/-/ Anna Kędziorek

4. Zarząd ROD „Horyzont” w Bydgoszczy

Ogród „Horyzont” powstał 28 grudnia 1983 rok na powierzchni 2,88 ha, jako Pracowniczy Ogród Działkowy, zrzeszający pracowników Okręgowego Zakładu Transportu i Maszyn Drogowych oraz Państwowego Wydawnictwa Prasowego w Bydgoszczy.

Na tym terenie powstało 76 działek. Od samego początku był to Ogród dobrze gospodarujący się. Działkowcy chętni do prac na rzecz Ogrodu.

Wybudowano świetlicę z zapleczem kuchennym, śmietnik, pomieszczenia warsztatowe, parking oraz sieć wodną i elektryczną. Jako pierwsi wiele lat temu założyliśmy skrzynki elektryczne na zewnątrz działek oraz wodomierze. To wszystko pozwoliło na oszczędność i gospodarność.

Co roku organizujemy konkurs na „Najładniejszą Działkę”. Biorąc pod uwagę, że wyróżniamy corocznie około 8-10 działek można łatwo zauważyć, że wszystkie działki są zadbane i piękne.

W roku 2004 przystąpiliśmy do Okręgowego Przeglądu w ramach „Piękny Ogród” i zdobyliśmy 1 miejsce w Okręgowym Przeglądzie Ogrodów Działkowych w Bydgoszczy. Satysfakcja była wielka, ale też mobilizująca nas do dalszego działania na rzecz naszego Ogrodu. Stworzyliśmy filmotekę (kronikę) naszego Ogrodu, aby następcy mogli zobaczyć jak powstał i piękniał z dnia na dzień nasz Ogród. Z dumą możemy zakomunikować, iż biuro nasze jest skomputeryzowane. Wszystkie dokumenty znajdują się w komputerze tzn. Dokumentacja działkowców, księgowość itp. Pozwala to nam na bieżące kontrolowanie działalności Ogrodu.

W ponad 100% zadeklarowaliśmy poparcie dla ustawy o Rodzinnych Ogrodach Działkowych. Jesteśmy przekonani, że tylko należąc do PZD możemy realizować nasze marzenia.

Z wyrazami szacunku

Prezes Ogrodu „Horyzont”

/-/ U. Walusiak

5. Ogrody Warszawskie w czasie wojny, okupacji i Powstania Warszawskiego lata 1939-1945

Losy ogrodów w tym okresie były ciężkie i okrutne: można je porównać z losami Warszawy i jej mieszkańców.

W latach 1902-1945 na terenie Warszawy powstało i działało – 15 ogrodów o nazwie ogólnej „Towarzystwa Ogrodów i Osiedli Działkowych”.

Niektóre z nich nosiły nazwę „Towarzystwo Ogrodów rodzinnych – Rakowiec i inne. W okresie wojny i okupacji dla zmylenia okupanta, przybierały nazwy maskujące: np. Kolonia Powązki, Kolonia Żoliborz, Kolonia Obozowa itp.

Powstałe i działające ogrody w tym okresie przedstawia – zał. Nr 1.

Ogrody podlegały Okręgowym i Centralnym Związkom Towarzystw Ogrodów i Osiedli Działkowych np.:

– Polski Związek Towarzystw Ogrodów i Osiedli Działkowych powstały – 1962 r.

– Centralny Związek Towarzystw i Osiedli Działkowych – 1929 r. który na czas wojny zawiesił swoją działalność.

Praca i opieka społeczna w latach 1940-1945 skupia się:

1) W Zarządzie Towarzystw Ogrodów i Osiedli Działkowych

2) W Radzie Głównej Opiekuńczej z Wydziałem Ogrodów Działkowych pod kierownictwem Pań: – Zofii Rycembel i Zofii Kumińskiej.

Wraz z wyzwoleniem kraju, odtworzono władze zwierzchnie i ogrodowe, które przetrwały do 1949 r.: – ogrody podporządkowano Centralnej Radzie Związków Zawodowych.

Okres wojny, okupacji i Powstania Warszawskiego.

1. Zakaz działalności politycznej – powszechnie

2. Działalność konspiracyjna i ukrycie dla organizacji podziemnych – we wszystkich ogrodach.

3. Przekazywanie żywności dla potrzebujących i chroniono prześladowanych – we wszystkich ogrodach.

4. Na terenach ogrodów, szkolono ludność w zakresie możliwych walk z agresorami i produkcja prymitywnych środków walki (broni).

5. Wiele ogrodów zostało zniszczonych dwukrotnie: 1939 r. i Powstanie Warszawskie oraz zabarykadowanych sprzętem bojowym, okopy i niewypały min i amunicji: „gen. J. Sowińskiego”, „Jutrzenka”, „Obozowa”.

W rejonie ul. Obozowej, po 1949 r. powstał ogród Koło I, a ten z kolei podzielił się na dwa ogrody o nazwie „Dywizjonu 303” i „Koło III”.

Powodem podziału była linia kolejowa przechodząca przez środek ogrodu.

Historia obu ogrodów liczy się od 1935 r. Obowiązywała w tym czasie nazwa „Towarzystwo Ogrodów i Osiedli Działkowych – Obozowa”.

6. Aktualnie ROD „Obrońców Pokoju” powstał w 1902 r. na fortach Mokotowa. Kilkakrotnie zmniejszany i przesuwany w kierunku zachodnim. Obecnie mieści się między ulicami: Al. Niepodległości, Odyńca, Racławicką i Wołoską:

– dwukrotnie bombardowany, niszczone i odbudowany, – w 1939 r. z okazji organizowanych uroczystości, gościł w ogrodzie Prezydent m. ST. Warszawy Stefan Starzyński.

– był miejscem zamieszkania w altanach ogrodowych,

– udzielał pomocy żywnościowej powstańcom Warszawy.

7. ROD „Rakowiec” położony pomiędzy Polem Mokotowskim, ul. Żwirki i Wigury i cm. Armii Radzieckiej. Powstał w 1972 r.

– w 1939 r. funduje karabin maszynowy dla Armii Wojska Polskiego

– po kapitulacji prowadzi życie konspiracyjne:

• Ppor. dr Wacław Leśkiewicz, pseudonim „Fred” wraz z matką prowadzą magazyn broni (działka nr 101). Członek Armii Krajowej i dowódca plutonu pułku Baszta;

• W ogrodzie działa tajna radiostacja;

– ogród dwukrotnie niszczone: 1939 i Powstania Warszawskiego.

(lotnictwo, artyleria iczołg Tygrys).

8. Część ogrodów działała na granicy ryzyka – w pobliżu stacjonowania garnizonów niemieckich:

– Forty Bema i Chomiczówka,

– poligony do ćwiczeń wojsk niemieckich

W takim sąsiedztwie działał POD „Stefana Okrzei”.

W rejonie ul. Powązkowskiej – zlikwidowany 6 lat temu.

Podobne warunki miały ogrody:

– POD „Koło I – dziś ROD „Dywizjonu 303” i „Koło III” – częściowo likwidowane pod nową trasę.

W blokach przy ul. Okopowej stacjonowały wojska artyleryjskie – niemieckie. W ROD „Koło III” stoi do dziś bunkier z tamtych czasów.

– ROD „Dworzec Gdański” – w rejonie dworca kolejowego, stoi z wojny bunkier i kapliczka.

9. ROD „Sady Żoliborskie” – wg opisu załączonego Prezesa Ogrodu: Pana mgr Zdzisława Robakiewicza

10. Tragiczny los spotkał członków ogrodu i przybyłych do ogrodu osób w dniu 1 sierpnia 1944 r. „Jutrzenka” przy ul. Wawelskiej: zostali aresztowani przez hitlerowców, wywiezieni i zaginęli bez śladu.

Należy podkreślić, że są to nieliczne zeznania najstarszych członków wymienionych ogrodów, które nie

wyczerpują zaistniałych tragedii w okresie okupacji i Powstania Warszawskiego.

Członkowie Komisji Polityki Społecznej
Edmund Nietubyć
Stanisław Zawadka

Załącznik 1 Wykaz pierwszych warszawskich ogrodów.

Pierwsze warszawskie ogrody 1902-1945 r.

1. Obrońców Pokoju	1902 r.
2. Stefana Okrzei	1926 r.
3. Rakowiec	1927 r.
4. Jutrzenka	1929 r.
5. Sady Żoliborskie	1932 r.
6. Dywizjonu 303	1935 r.
7. Koło III	1935 r.
8. Dworzec Gdański	1936 r.
9. Gen. J. Sowińskiego	1937 r.
10. Pokój	1938 r.
11. Waszyngtona	1940 r.
12. Mai Berezowskiej	1941 r.
13. Pratulinińska	1945 r.
14. Park Dolny	1945 r.
15. Bora Komorowskiego	1945 r.

„Sady Żoliborskie” Lata 1940-1945

Lata okupacji, nędza, głód wymagały od ludzi wykorzystywać każdą piędź ziemi pod uprawę kartofli i warzyw.

Działki na „Sadach Żoliborskich” ciągnęły się od. ul. Krasieńskiego w głąb dawnej prochowni, teren ten obejmował 16 ha, na których znajdowało się 425 działek.

Na ogrodzie ciążyły trudne zadania i obowiązki. Żywiec głodnych, dawał schronienie prześladowanym, między innymi uciekinierom z Getta.

Tutaj przechowywano broń, np. w piwnicy altanki pp. JORDANÓW, zainstalowano tajną drukarnię (wg relacji p. Romualda Janickiego), tutaj wypróbowywano taką broń jak butelki zapalające przeciwczołgowe.

Tutaj prowadzono ćwiczenia wojskowe z terenoznawstwa. Stąd w czasie powstania czerpano żywność dla szpitala polowego i ludności.

Przez władze okupacyjne zabronione były jakiegokolwiek zebrania – odbywały się one w Ogrodzie. Z tego też tytułu aresztowano przewodniczącego Ogrodu Kazimierza Jordana, na jego miejsce mianowano komisarza Aleksandra De Luhe.

Ogród stał się miejscem oporu i konspiracji, bowiem żywił i dawał schronienie prześladowanym.

Po upadku powstania, poryty pociskami i czołgami okaleczony ze zniszczonymi przez wojnę altankami był ostatnią drogą ucieczki dla Warszawiaków.

W rezultacie został przez okupanta zaminowany.

Notatkę opracowano na podstawie materiałów opracowanych przez P. Jana Edmunda Korytkowskiego

Za zgodność: Prezes Rodzinnego Ogrodu Działkowego
„Sady Żoliborskie”
/-/ mgr Zdzisław Robakiewicz

V. JUBILEUSZE I DNI DZIAŁKOWCĄ

Jubileusze ROD

W tym roku piękna letnia pogoda sprzyjała działkowcom, zarówno przy zbiorach jak podczas uroczystości w ROD. W wielu ogrodach jak co roku odbywały się obchody dni działkowca często połączone z jubileuszami.

W br. jubileusze obchodziły następujące ogrody:

- 100 lecie obchodził ROD im. S. Czarnieckiego w Ostrowie Wlkp.,
- 90- lecie ROD „Elżbieta” w Chorzowie,
- 85 lecie ROD im. T. Kościuszki w Poznaniu, im. J. Chociszewskiego w Poznaniu
- 75 lecie ROD „Dębni” w Krakowie, „Rozwój” w Chorzowie, im. F. Chopina w Częstochowie
- 70 lecie ROD im. T. Kościuszki w Stęszewie, „Dębinka” w Poznaniu, „Pokój” w Warszawie, im. P. Skargi w Poznaniu,
- 60 lecie ROD im. S. Staszica w Krotoszynie, „Odlewnik” w Częstochowie, „Metalowiec” w Nysie, „Relaks” w Andrychowie, „Szczepin” we Wrocławiu
- 55 lecie ROD im. Grodu Lecha w Gnieźnie, im. S. Sempołowskiej w Pile, „Świerczewo” w Poznaniu, im. K. Świerczewskiego w Poznaniu, „Energetyk-Górnik- Nauczyciel” w Warszawie, ROD „Kolejarz – Edwardowo” w Poznaniu, im. Świerczewskiego w Witkowie, Koło II w Warszawie, im. L. Idzikowskiego w Warszawie, „Północ” w Międzyborzu, „PKP Prokocim” w Krakowie
- 50- lecie ROD im. K. Świerczewskiego w Nowym Tomysłu, „Łączność” we Wrocławiu, „Handlowiec” w Rzeszowie, „Róża” w Tychach, „Zorza” w Pyskowicach, im. E. Orzeszkowej w Czarnej Białostockiej
- 45- lecie ROD „Metalowiec” w Nowej Dębie, „Wrzos” w Bydgoszczy, „Siarkopol” w Tarnobrzegu
- 40-letnie ROD „Storczyk” w Blachowni, „Kwitnących Jabłoni” w Koszalinie, „Relax” w Swarzędzu, „Nad Jeziorem” w Szczecinie, „Camping” w Bydgoszczy, „Relax” w Strzyżowie, „Stokrotka” w Oławie, „Jedwab” w Gorzowie Wlkp. im. Staszica w Śremie, „Suchynia” w Kraśniku, im. R. Traugutta w Elblągu, „Nad Łydynią” w Ciechanowie
- 35-letnie ROD „Targówek” w Płocku, „Zgoda” w Bystrzycy Kłodzkiej, „Bratoszewo” w Gostyninie, „Papiirus” w Konstancinie – Jeziornej

- 30-lecie świętowały: ROD „Relax” w Siedlcach, „Budowlani” w Rzeszowie, „Wypoczynek” w Pile, „Narcyz” w Kielcach, gen. Prądzyńskiego w Augustowie, „Nadliwie” w Łochowie, „Zalesiany” w Niewodnicy Kościelnej, Dziańotex w Bydgoszczy, „Pestka” w Nowym Dworze Maz. „Tęcza” w Międzyzlesiu, „Weteran” w Gorzowie Wlkp., „Energetyk” w Ostrołęce, „Sasan-ka” w Bydgoszczy, „Sady Maliny” w Płocku, „Przyjaźń” w Częstochowie, „Stokrotka” w Radomiu
- 25-lecie ROD im. W. Witosa w Tczewie i ROD „Nad Wisłą w Tczewie, „Miedzianka” w Polkowicach, „Medyczna” w Płocku, „Jutrzenka” w Szczecinie, „Horyzont” w Bydgoszczy, „Pod Dębem” w Szczecinie, „Złote Piaski” w Nowym Tomysłu, „Hydomatówka” w Kajetanach, „Dąbrowa Leśna” w Łomiankach, „Pod Gruszą” w Kruszwicy, „Rybojedzko” w Rybojedzku, „Słoneczna Polanka” w Drzewcach „Dobrzyńska-Klin” w Płocku, „Sad” w Milejowie, „Stokrotka” w Borku Wlkp. „S. Żalińskiego w Żernikach, „Armii Poznań” w Poznaniu, „Budowlani w Płocku, „Kalina” w Konstancynie Łódzkiej, „Wirnik” w Warszawie, „Barbara” w Ropczycach, „Jubilat” w Mielcu, „Podlesie” w Mielcu, „Bartoszewo” w Bartoszewie, „Sona” w Ciechanowie
- 20-lecie ROD „Krępa Rosa” w Krępie,
- 10- lecie ROD „Magnolia” w Gorzowie Wlkp.

Ogrody obchodzące swoje jubileusze zostały uhonorowane przez Prezesa PZD okolicznościowymi pucharami i dyplomami.

Dni działkowca odbyły się także w ROD „Czeczotka” w Ostrołęce, „Krzekowo” w Szczecinie, ROD „Radość” i „Relaks” w Złotym Stoku.

Podczas Okręgowych Dni Działkowca w Policach (okręg Szczecin) Prezes PZD Eugeniusz Kondracki wręczył Okręgowemu Zarządowi w Szczecinie sztandar nadany przez Krajową Radę. Natomiast w Elku (okręg Olsztyn) sztandar dla Okręgowego Zarządu w Olsztynie wręczył Wiceprezes Krajowej Rady PZD Antoni Kostrzewa.

Wszystkim ogrodom, zarządom, działkowcom składamy serdeczne życzenia, życzymy dalszych pięknych jubileuszy, a przede wszystkim radości i przyjemności z uprawy działek.

RDM

1. 25 lecie ROD „Rybojedzko” k/Stęszewa

28 czerwca 2008 r. Zarząd Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Rybojedzko” w Rybojedzku zorganizował festyn działkowy z okazji Jubileuszu 25-lecia istnienia. Imprezę rozpoczęto grami i zabawami dla dzieci. Pomimo kapryśnej pogody dopisała frekwencja najmłodszych działkowców. Było sporo zabawy i emocji z nią związaną. Obserwując uczestników miało się wrażenie, że to rodzice a nie ich pociechy brali udział w poszczególnych konkurencjach.

Wśród zaproszonych gości byli: Henryk Cieślik – przedstawiciel OZ PZD z Poznania, Bernard Leśny – sekretarz UMiG w Stęszewie, Marcin Walczak – komendant policji w Stęszewie, Barbara Kowalczyk – sołtys Tomic oraz proboszcz parafii z tej miejscowości.

Oficjalnego otwarcia festynu dokonał prezes ROD „Rybojedzko” – Ryszard Skrzypczak, który w swoim referacie okolicznościowym wspominał historię powstania ogrodu jak również poruszył problemy, z jakimi borykają się działkowcy w chwili obecnej. W nawiązaniu do sytuacji zagrożeń dla ogródków działkowych prezes podkreślił, że chcemy by ogrody istniały nadal w dotychczasowych strukturach organizacyjnych w Polskim Związku Działkowców. Niech nikt nie zabiera tego, co nie jest jego własnością. To działkowcy stworzyli te piękne

oazy zieleni, które upiększają miasto i nikomu nie stwarzają zagrożeń. Jesteśmy samodzielni, samorządni i samowystarczalni, niech ogrody działkowe istnieją następne 100 lat – powiedział. Chińskie przysłowie uczy: „*Jeśli chcesz być szczęśliwy przez chwilę – napij się wina, jeśli chcesz być szczęśliwy przez rok – ożeń się, jeśli chcesz być szczęśliwy przez całe życie – zostań ogrodnikiem*”. Obecnie działki stanowią konglomerat terenów typowo rekreacyjnych i tradycyjnych o charakterze przynajmniej częściowo rolniczym, co tylko dodaje im uroku.

Następnie głos zabrał sekretarz UMiG w Stęszewie, który w imieniu burmistrza złożył gratulacje za osiągnięcia na niwie działkowej i na ręce prezesa złożył dyplom uznania.

Z kolei przedstawiciel Okręgowego Zarządu odznaczył najbardziej aktywnych działkowców srebrnymi i brązowymi medalami „Zasłużonego Działkowca” a dla ROD „Rybojedzko” przekazał okolicznościowy puchar.

Letni festyn zakończyła zabawa taneczna, która trwała do późnych godzin nocnych. Natomiast następnego dnia w Kościele Parafialnym w Tomicach odprawiona została uroczysta msza św. w intencji działkowców ich rodzin, sympatyków i Związku.

Z poważaniem,

Prezes Zarządu

/-/ Ryszard Skrzypczak

Poznań, 30 czerwca 2008 r.

2. 55-lecie ROD „Kopernik” w Grudziądzu

W dniu 9 sierpnia 2008 roku ROD „Kopernik” święcił 55-te urodziny. Otwarcia uroczystości dokonał Prezes Zarządu Ogrodu Wiesław Sułkowski, witając działkowców i Wiceprezesa Okręgowego Zarządu Toruńsko-Włocławskiego pana Zdzisława Lempartego, oraz przedstawił krótkie informacje o ogrodzie. Wiceprezes OZ złożył działkowcom życzenia i na ręce Prezesa Sułkowskiego przekazał list gratulacyjny od Prezesa Okręgowego Zarządu, puchar pamiątkowy i dyplom uznania. Omówił także aktualną sytuację związku. Wynikającą z pisma pisma Prawa i Sprawiedliwości Przemysława Gosiewskiego, którym zapowiada wniesienie do Sejmu nowego projektu ustawy o ogrodach działkowych. Wiceprezes pokreślił, że wszelkie próby uchylecia ustawy o ROD są szczególnie groźne dla ROD „Kopernik” chroniony ustawą przed roszczeniami spadkobierców byłych właścicieli. Następ-

nie zasłużeni działkowcy zostali uhonorowani odznakami „**ZASŁUŻONY DZIAŁKOWIEC**”.

Złote odznaki otrzymali: Ługiewicz Józef, Wiśniewski Józef, Branicki Leon, Rygielski Grzegorz

Srebrne odznaki otrzymali: Sułkowski Wiesław, Grabowski Roman, Biernat Roman, Ziętara Roman

Brązowe odznaki otrzymali: Kwiryng Mieczysław, Wiśniewski Andrzej, Borowski Roman, Kubic Ryszard, Urlicka Krystyna

Na zakończenie części oficjalnej, uczestnicy uroczystości uchwalili przez aklamację apel do posłów Prawa i Sprawiedliwości o zaniechanie prób zmiany aktualnej ustawy o ROD gwarantującej ogrodomi będącego w sferze roszczeń bezpieczeństwo, a działkowcom radość z posiadanej działki.

Zdzisław Lemparty

3. ROD im. Prof. Stanisława Żalińskiego w Żernikach w Poznaniu

Krajowa Rada PZD
Pan Eugeniusz Kondracki

Zarząd Rodzinnego Ogrodu Działkowego im. Prof. Stanisława Żalińskiego w Żernikach gm. Kórnik w imieniu wszystkich użytkowników działek składa Panu Prezesowi serdeczne podziękowanie za przekazany puchar, dyplom i życzenia z okazji 25-lecia naszego ogrodu, które w cza-

sie uroczystości, przekazał przedstawiciel Okręgowego Zarządu w Poznaniu pan Henryk Cieślik.

Przekazane życzenia, puchar i dyplom sprawiły uczestnikom uroczystości oraz Zarządowi ogromną satysfakcję.

4. Informacja o odbytej uroczystości – 85 rocznicy założenia Ogrodu Działkowego im. Tadeusza Kościuszki w Poznaniu

W dniu 19 sierpnia 2008 roku na terenie Rodzinnego Ogrodu Działkowego im. Tadeusza Kościuszki w Poznaniu odbyła się bardzo ładna uroczystość obchodów 85 rocznicy założenia tego ogrodu, tym samym odpowiadamy naszym przeciwnikom, że powstanie ogrodnictwa działkowego w Polsce datuje się znacznie wcześniej jak powstanie PRL, gdyż dokumenty jednoznacznie potwierdzają fakty historyczne, a obalenie tych faktów historycznych na obecnym etapie nie jest możliwe.

Uroczystość w Rodzinnym Ogrodzie Działkowym Tadeusza Kościuszki w Poznaniu zawierała następujący program:

1. Powitanie gości oraz działkowców przez Panią Prezes ROD Hanę Wabińską i odczytanie historii powstania tego ogrodu z uwzględnieniem nazwisk poprzednich prezesów i członków organów ogrodu na przestrzeni minionych lat. Wymienienie nazwisk osób zasłużonych dla ogrodnictwa działkowego w tym ogrodzie. Zapoznanie zebranych na tej uroczystości z działalnością organów tego ogrodu na przestrzeni minionych i obecnych lat dla ułatwienia osobom starszym korzystania w okresie letnim z wypoczynku na terenie tego ogrodu. Dziedzina ta ma bardzo duże uznanie u seniorów tego ogrodu, o czym świadczą informacje publikowane są w gazetach regionalnych.
2. Uczczono minutą ciszy zmarłych działaczy tego ogrodu (była to podniosła chwila, szczególnie dla działkowców młodszego pokolenia, którzy obecnie zaczęli gospodarować na działce tego ogrodu)!!!

3. Udzielono głosu przedstawicielowi Okręgowego Związku – Kazimierzowi Ignacemu Stokłosie wieloletniemu działaczowi Polskiego Związku Działkowców w Okręgu i Krajowej Komisji Rozjemczej. Przedstawiciel w swoim wystąpieniu podziękował działaczom tego ogrodu za ich trud oraz życzył tworzenie miłej atmosfery w gronie działkowców, której obecnie bardzo potrzeba, dla umacniania dotychczasowych osiągniętych zdobyczy w Polskim Związku Działkowców. Do uwag historycznych tego ogrodu przypomniał, że ten ogród ma w swojej historii zapis, że w 1935 roku ogród ten był wizytowany przez Prezydenta II RP profesora Ignacego Mościckiego, który pochwalił działaczy ówczesnego zarządu za troskę w pomocy ludzi biednych (w tym czasie ogród już miał osiągnięcia, które do obecnej chwili są realizowane).

4. Przedstawiciel Okręgowego Związku odczytał treść Dyplomu nadanego przez Krajową Radę PZD podpisaną przez Pana Prezesa Związku, wręczając ten dyplom wraz z Pucharem dla tego ogrodu jak również wręczył nagrodę od Okręgowego Zarządu w Poznaniu!
5. Odznaczono brązową Odznaką za Zasługi PZD – trzech działkowców oraz nagrodzono nagrodą książkową pięciu działaczy tego ogrodu.
6. Zapewniono uczestnikom tej uroczystości kawę, ciastka oraz gorący posiłek. Zorganizowano zabawę taneczną. Uroczystość należy uznać za bardzo udaną i wartą naśladowania.

/-/ Kazimierz Ignacy Stokłosa

Poznań, 21 sierpnia 2008 r.

5. 25-lecie Ogrodu „Pod Kasztanami” w Żurczynie

W nawiązaniu do wcześniejszej informacji o obchodach 25-lecia istnienia ogrodu „Pod Kasztanami” w Żurczynie przesyłam relacją z tych uroczystości.

25 lat temu z inicjatywy grupy ludzi związanych ze Spółdzielniami Pracy w Bydgoszczy, został powołany nasz ogród.

Tereny, jakie przekazano działkowcom, to ziemie 5 kategorii – piaski.

Ogród jest pięknie położony, zaledwie 20 km od Bydgoszczy, przy lesie, w bliskiej odległości znajdują się dwa jeziora, a przy samym ogrodzie kilka hektarów stawów.

Przez 25 lat z niczego, działkowcy swoją pracą stworzyli przepiękny ogród – 225 kwitnących działek.

Ogród nasz na przestrzeni tych lat aktywnie uczestniczył w różnych akcjach wspierających Polski Związek Działkowców.

Ogród był wielokrotnie nagradzany, zdobyliśmy III, a w tym roku I miejsce w okręgu bydgoskim dla najładniejszego ogrodu.

Uroczystości związane z jubileuszem 25-lecia poprzedzone były Mszą Św. w intencji członków ogrodu. Z tej okazji odbył się również konkurs wędkarski dla członków ogrodu.

Same uroczystości, które odbyły się w dniu 2 sierpnia zgromadziły wielką rzeszę działkowców, sympatyków oraz przyjaciół naszego ogrodu, byli też zaproszeni goście.

Część artystyczną uświetniła swoim występem znana poetka, recytując swoje wiersze i śpiewając piosenki Pani Barbara Wnęk – żona jednego z działkowców.

Kilku działkowców otrzymało dyplomy, a część z nich wyróżniono i nagrodzono odznakami związkowymi.

Były konkursy, gry, zabawy i wiele innych atrakcji dla dzieci.

Dla wszystkich uczestników przygotowano smaczny poczęstunek.

Uroczystości odbywały się przy pięknej pogodzie, w miłej, serdecznej i rodzinnej atmosferze.

Z poważaniem,

Prezes Ogrodu, członek Prezydium OZ w Bydgoszczy

/-/ Lech Urbański

Żurczyn, 28 sierpnia 2008 r.

6. Jubileusze Nowotomyskich Ogrodów: ROD im. K. Świerczewskiego i „Złote Piaski”

Dnia 15.08.08 r. na terenie nowotomyskiego ogrodu działkowego im. K. Świerczewskiego odbyła się wielka impreza zorganizowana z okazji jubileuszu naszych nowotomyskich ogrodów tj. 50-lecia Rodzinnego Ogrodu Działkowego im. K. Świerczewskiego, 25-lecia Rodzinnego Ogrodu „Złote Piaski” oraz powiatowy Dzień Działkowca. Niewątpliwie zaszczytnym wydarzeniem w historii ogrodnictwa działkowego był fakt, że w dniu święta Wniebowzięcia Marii Panny potocznie nazywanym Matki Boskiej Zielnej została zorganizowana msza święta właśnie na terenie ogrodu. Mimo padającego, a jakże ważnego dla działkowców deszczu na mszy św. zgromadziły się tłumy ludzi. Wśród osób biorących udział w nabożeństwie można było dostrzec wielu dostojnych gości: pośta Stanisława Kalembe, dr Zdzisława Śliwę przedstawiciela KR PZD, Dyrektora WIR Ireneusza Kozackiego, Mariana Gularka, starostę nowotomyskiego Andrzeja Wilkońskiego, przewodniczącego rady powiatu Zbigniewa Markowskiego, prezesa spółdzielni CHEMOS Henryka Moskalika, burmistrza NT Henryka Helwina, dyrektora Asculap Chifa Henryka Kornowskiego, panią

naczelnik wydziału promocji urzędu miejskiego Ewelinę Szofer-Pajchrowską, nie zabrakło także zaprzyjaźnionych przedstawicieli rodzinnych ogrodów z Wrześni, Gniezna, Poznania, Zbąszynia, Opalenicy, Szamotuł, Monsiny, Swarzędza. Po mszy św. Na oficjalnej części obchodów jubileuszowych dni działkowca zostały wręczone prezesom ROD Józefowi Kasprzakowi oraz Stanisławowi Łuce gratulacyjne adresy oraz okolicznościowe upominki, również zostały wręczone odznaczenia i dyplomy dla najlepszych działkowców w szczególności wymienić należy osoby które swe działeczki uprawiają od samego początku istnienia działek na naszym terenie, a są to pani Aniela Pięta, pan Marian Genge, państwo Barbara i Jan Wolni, Teresa i Jan Zielińscy, Waleria i Franciszek Knopowie. Chociaż pogoda nie dopisała działkowcy bawili się długo i świetnie. Zarządy Rodzinnych Ogrodów Działkowych pragną serdecznie podziękować księżom, proboszczom oraz wszystkim uczestnikom mszy św. oraz wszystkim darczyńcom, dzięki którym odbyła się ta wspaniała impreza.

mmc

7. 80-lecie ruchu działkowego w Pszczynie

Uroczystości obchodów 80-lecia ruchu działkowego w Pszczynie odbyły się w Domu Działkowca Rodzinnego Ogrodu Działkowego „OWOC NASZEJ PRACY” w Pszczynie w dniu 8 sierpnia 2008 r.

W załączeniu przesyłam opracowany na tę okoliczność rys historyczny dotyczący naszego Ogrodu zamieszczony w rozdziale IV.

Prezes ROD „Owoc Naszej Pracy” w Pszczynie
Wiesław Szczepańczyk

8. Tygodnik „Przemiany” z dnia 18 lipca 2008 r.

ŚWIĘTOWALI ĆWIERĆWIECZE

Rodzinny Ogród Działkowy im. Leszka Białego w Gnieźnie obchodził niedawno 25-lecie istnienia. Obchody Jubileuszu połączono z festynem dla dzieci.

Z zaproszonych gości przybyli: prezes Okręgowego Zarządu Henryk Sobański, senator Piotr Gruszczyński, prezydent Gniezna Jacek Kowalski, przewodniczący Rady Miasta Gniezna Jerzy Stachowiak, członek prezydium OZ Zdzisław Stankowiak, przewodniczący Kolegium Prezesów Zdzisław Penkert oraz prezesi Ogrodów Gniezna, Trzemeszna i Witkowa. Prezes H. Sobański odznaczył wyróżniających się działkowców odznaczeniami, a prezydent Gniezna J. Kowalski uhonorował wybrane osoby Medalem Milenijnym Zjazdu Gnieźnieńskiego oraz przekazał tablicę pamiątkową.

Po części oficjalnej odbyły się konkursy dla doro-

słych i dla dzieci. Dla starszych przygotowano strzelanie z wiatrówki o puchar pośła Tadeusza Tomaszewskiego, natomiast najmłodszy rzucał piłką do kosza i toczyli piłkę lekarską na czas. Każde dziecko biorące udział w konkursach otrzymało słodką nagrodę. Był też występ zespołu muzycznego, przejażdżki bryczką oraz quadem. Na koniec imprezy przyszedł czas na ognisko i pieczenie kiełbasek.

Zarząd gnieźnieńskiego ogrodu dziękuje licznym sponsorom, którzy wspomagają ROD: posłowi T. Tomaszewskiemu, prezydentowi J. Kowalskiemu, radnemu Stanisławowi Dolacińskiemu, hurtowni Stali „Silwa”, firmie budowlanej „Ever”, hurtowni wędlin „Chłodex”, firmom „Jagoda-Sam” i „Gazy Techniczne” (Leszek Sufranek), „CB Serwis” (Tomasz Stankowiak) oraz panom Kryspinowi i Menzowi.

jw

9. 80-lecie ROD „Zorza” w Gubinie

W dniu 5.07.2008 w ROD w „Zorza” w Gubinie odbyło się święto kwiatów połączone z 80-leciem istnienia ogrodów.

Prezes ROD „Zorza” Jan Skóra przypomniał historię ogrodów. Początki Ogrodu to 16.X.1926 r. Ogród nazywał się „Anger” – Pastwisko. Pierwszym Prezesem był Pan Dienek. Ostatnim jest już trzecią kadencję Pan Jan Skóra – społecznik o głębokim sercu, wspaniały nauczyciel, wychowawca, radny rady miasta, współdziałający z ogrodami niemieckimi już 16 lat z Panem Gönterem Lomse, Panią Irm Gardschweider- specjalistą odnawialnych źródeł energii. Pogoda dopisała, goście zaproszeni przede wszystkim działkowcy z Polski

i Niemiec- zaprzyjaźnione ogrody. Święta takie to już tradycja na tym ogrodzie kilka lat. Ogród współpracuje z PZER i I, z ZNP z władzami i samorządami. Ogród pięknieje z dnia na dzień. Ma piękny dom działkowca, własną hydrofornię, jest już częściowo ogrodzony (dzięki OZ ROD Z. Góra). Posiada piękna bramę wjazdową, wszystkie parcele są zagospodarowane. Jedna z alejek dzięki Prezesowi Janowi Skóra otrzymała nazwę Tadeusza Firleja. Prezes osobiście zaangażował się w zbieraniu fantów i znalazł mnóstwo sposobów, których trudno tu wymienić. Również burmistrz – uczeń Pana Prezesa B. Bartczak wspiera działalność Pana Jana oraz P. M. Pasiński – prezes ROD Zielona Góra.

Dziękujemy z całego serca Panu Prezesowi
uczestnicy – 250 osób

ŚWIĘTOWALI 30-LECIE

Rodzinny Ogród Działkowy „Pod Dębami” świętował w czwartek 28 sierpnia 30-lecie swojego istnienia. Dalszej satysfakcji z pracy w ogródkach życzył działkowcom wiceprezes Zarządu Okręgu – Józef Smolis.

Na uroczystym pikniku z okazji 30-lecia, połączonym z wręczeniem odznaczeń zasłużonym działkowcom zebraли się działkowcy oraz zarząd ogrodu: prezes Mieczysław Karbowski, zastępca Piotr Gągała, sekretarz Piotr Jacieczonek, skarbnik Adam Pudłowski oraz członek zarządu Bogdan Namysł.

„Serdecznie wam gratuluje jubileuszu 30-lecia istnienia tego pięknego ogrodu – mówi wiceprezes Zarządu Okręgu Józef Smolis. – Wasz ogród naprawdę prezentuje się znakomicie. Jak kilka lat temu odwiedziliśmy was po raz pierwszy, powiedziałem otwarcie, czego tu brakuje i co należało by zmienić. Przyznam, że od tego czasu wiele się zmieniło na korzyść, wykonaliście sporo pracy i dziś nie macie się czego wstydzić. Jak cię widzą, tak cię piszą – dbajcie, więc dalej o swój ogród” – dodał.

Uroczystość była okazją do wręczenia srebrnych i brązowych odznaczeń zasłużonym działkowcom, a także dyplomów za wykonane prace społeczne na rzecz ogrodu.

Srebrna odznakę PZD „Wzorowy Działkowiec” otrzymali: Henryk Woźniak, Jan Hybysz, Wacław Stęclik, Adam Pudłowski, Zogia Krakowiak, Jan Głowacz, Stanisław Jasiński, Tadeusz Zdobyłak, Marcei Kasprzak,

Bogdan Namysł, Kazimierz Gałęziowski i Piotr Gągała. Brązowo odznakę otrzymał Mirosław Janus. Ponadto na uroczystości wręczono dyplomy za udział w konkursie „Najładniejsza Działka 2008”. III miejsce zajął Bronisław Kowalewski, II – Florian Gajewski, a I – Państwo Głowacz. Dyplomy za pracę społeczne otrzymali: Tadeusz Zdobyłak, Jan Hybysz, Marian Hyży, Henryk Woźniak, Piotr Gągała.

Po części oficjalnej wszyscy zasiedli do stołów, gdzie czekała pyszna wojskowa grochówka, kiełbaski z grilla i zimne napoje. Finansowego wsparcia udzielili: Andrzej Wojtyczka, Mirosław Makowski, Wiesława Jankowska, Paweł Barański, Jan Kurzyński i G. Żyto (Bank Piwny).

Ogród „Pod Dębami” powstał w 1978 roku razem z ogrodem „Złote Piaski” i „Złoty grosz”. Wówczas funkcjonowały, jako Pracownicze Ogrody Działkowe. Liczący 4,41 ha ogród podzielono na 124 działki i przydzielono milickim zakładom, które rozdzielały działki wśród swoich pracowników.

Wiosną 1978 r. przystąpiono do budowy altan, których przez dwa lata wybudowano ponad 70. W 1996 Urząd Gminy przekazał nieodpłatnie wydzielone grunty na ogrody w wieczyste użytkowanie PZD oddział Wrocław. W tym samym roku na zebraniu działkowców wybrano osobne zarządy dla każdego ogrodu.

Adrianna Gorzala

11. Jubileusz 50-lecia działalności ROD „Handlowiec” w Rzeszowie

Minęło 50 lat od chwili, gdy grupa pracowników Przedsiębiorstwa Transportu Handlu Wewnętrznego w Rzeszowie, przy czynnym udziale Rady Zakładowej, postanowiła dla polepszenia warunków socjalnych i bytowych swoich pracowników, założyć pracowniczy ogród działkowy.

Inicjatorem i organizatorem tej grupy był księgowy PTHW Aleksander Pajak.

Po długich staraniach w różnych instytucjach, PMRN w Rzeszowie, uchwałą Nr XII/86/58 z dnia 24 maja 1956 roku przyznała na rzecz Pracowniczego Ogrodu Działkowego pracownikom PTHW w Rzeszowie, areal gruntów składający się z 15 odrębnych gruntów rolnych o powierzchni 4 hektarów 8 arów 14 m² należących do Zarządu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej MRN w Rzeszowie, na okres 6 lat.

Z funduszu socjalnego PTHW i pomocy WZ PZD w Rzeszowie, dokonano ogrodzenia terenu. Następnie wykonano instalację wodociągową wraz z transformato-

rem, doprowadzającą wodę do wyznaczonych punktów w ogrodzie. Początkowo wodę czerpano z rzeki Wisłok. Natomiast długie były starania o doprowadzenie energii elektrycznej, które przy pomocy określonych instytucji zakończyły się sukcesem.

W międzyczasie dokonano podziału ogrodu na poszczególne działki i przyznano je ubiegającym się osobom.

Komitet organizacyjny pod przewodnictwem Aleksandra Pajaka zorganizował zebranie ogólne działkowców i wybrał Zarząd POD.

Nowa sytuacja gospodarcza wytworzyła konieczność zmniejszenia posiadanego przez POD „Handlowiec” terenu, przez który wytyczone zostały trasy przebiegu drogi i ciepłociągu.

Skutki realizowanej inwestycji dotknęły również sąsiadujących terenów POD „Kolejarz”, a także innych ogrodów.

Konieczność przekazania na rzecz Elektrociepłowni części posiadanej terenu sprawiło, że wielu dotychczasowych działkowców utraciło posiadane działki.

Wojewódzka Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli Miejskich w Rzeszowie, w zamian za zabrane działki ogrodu przeznaczyła tereny zastępcze, składające się z 16 posesji gruntów rolnych wynoszących 3 hektary 38 arów 24m² na terenie położonym obok POD „Handlowiec”: w pobliżu rzeki Wisłok.

Na nowo przydzielonym terenie W.D.R.M i Osiedli w Rzeszowie doprowadziła instalację wodociagową i energetyczną do określonych punktów na głównych arteriach oraz ogrodziła teren ogrodu. Nie wybudowała jednak budynku świetlicy i magazynu. I tak wyposażony teren przekazano POD „Handlowiec”.

Równocześnie nowo utworzonemu POD nadano miano „Handlowiec”, mający symbolizować działalność Przedsiębiorstwa Transportu Handlu Wewnętrznego.

Pierwszym prezesem Zarządu POD „Handlowiec” został Aleksander Pająk.

Areał ogrodu podzielono na 51 działek, od 300 do 500m².

Rok 1958 był już rokiem pełnego zagospodarowania i właściwej działalności POD „Handlowiec” w Rzeszowie.

W pierwszym okresie istnienia POD „Handlowiec” godnym podkreślenia jest fakt wielkiego zapału i gospodarności użytkowników działek w uzyskiwaniu jak najlepszych zbiorów oraz zaspokajania potrzeb bytowych i rekreacyjno -wypoczynkowych.

Okres stabilnej działalności POD „Handlowiec” w Rzeszowie nie trwał długo.

Dynamicznie rozwijająca się metropolia utworzonego po wojnie województwa rzeszowskiego – miasta Rzeszów-potrzebowała coraz to nowych terenów niezbędnych dla rozwoju regionu i miasta. I tak z chwilą wybudowania Elektrociepłowni w Załężu, zaistniała potrzeba budowy drogi dojazdowej, mostu na rzece Wisłok oraz ciepłociągu dostarczającego ciepło do aglomeracji miejskiej.

Po wykonaniu tych prac geodeci wyznaczyli poszczególne działki o powierzchni od 300m² do 500m², a otrzymali je zarówno członkowie pozbawieni działek z POD „Handlowiec” jak i POD „Kolejarz”. Ta nowa sytuacja w działalności ogrodu spowodowała konieczność nowej organizacji POD „Handlowiec”. Mianowicie podziału na dwie części, oraz dodatkowego ogrodzenia ogrodu.

Po tej przymusowej rekonstrukcji areał obecnego ogrodu wynosi 7ha 40a. 49m² i jest podzielony na część górną o 51 działkach oraz część dolną o 95 działkach. Całość, jako POD „Handlowiec” w Rzeszowie, została zarejestro-

wana na rzecz Polskiego Związku Działkowców aktem materialnym Rep-A. 1 337/99 dnia 8 czerwca 1999 roku w Rzeszowie umowy wieczystego użytkowania.

Otrzymany teren nie jest taki sam jak uprzednio posiadany, bowiem położony jest nisko, zaledwie 1 m nad nieuregulowanym korytem rzeki Wisłok. W okresie wiosennych roztopów i większych opadów Wisłok wylewa zatapiając wszystkie działki dolnego ogrodu. Powódź niszczy nie tylko plony na działkach osadzając grubą warstwę mułu, ale woda wlewa się do pomieszczeń altanek, piwnic niszcząc znajdujące się tam sprzęty i urządzenia.

Od chwili otrzymania tego zalewanego terenu powodzi było aż 13. W najniższej położonych działkach wysokość wody dochodzi do 2 m. Po każdej takiej powodzi poszczególni działkowicze jak i Zarząd ROD „Handlowiec” ponoszą olbrzymie szkody i straty. Indywidualni działkowicze, nie licząc dodatkowej pracy, tracą plony, sprzęt znajdujący się w altankach. Zarząd musi naprawiać uszkodzone szafki elektryczne, poniszczony ogrodzenie, bramy i usuwać naniesione gałęzie i inne zanieczyszczenia.

Kilkakrotnie Straż Pożarna usuwała wodę z zalanych piwnic oraz osuszała teren ogrodu.

Czynione przez Zarząd ROD „Handlowiec” starania w odpowiednich urzędach o uregulowanie brzegów rzeki Wisłok, jak dotychczas nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, z uwagi na brak środków i inne ważne potrzeby miasta.

Z tego też tytułu na zebraniach dochodzi do burzliwych dyskusji, zarzutów i pretensji rozgoryczonych działkowców.

W czasie minionego 50-lecia istnienia POD i ROD „Handlowiec” w Rzeszowie zmieniali się prezesi jak i składy Zarządu.

Najdłużej funkcję prezesa Zarządu ROD „Handlowiec” w Rzeszowie pełnił założyciel ogrodu Aleksander Pająk. Następnie przez okres jednej kadencji funkcję tę sprawował Jan Sajdak, później Czesława Surmiak. Z kolei przez dwie kadencje prezesem był Władysław Piątkowski, obecnie czwartą kadencję funkcję prezesa sprawuje Jan Szuberla.

Ogólnie oceniając rozwój działalności POD i ROD „Handlowiec” w Rzeszowie stwierdzić należy mniejsze zainteresowanie w zakresie dbałości i estetyki działek w porównaniu z pierwszym okresem działalności ogrodu.

Całe rodziny działkowców wspólnie pracują i odpoczywają na swoich działkach. Dla wielu kontakt z naturą i wypoczynek stanowi jedyną możliwość regeneracji sił do pracy. Fakt ten stanowi zasadniczość istnienia ROD w życiu i rozwoju społeczeństwa.

*Opracował
mgr Jan Świącicki*

12. Dożynki ROD „Jedność” w Niekłonicach 2008

W 2009 r. ROD „Jedność” w Niekłonicach obchodzić będzie; rocznicę XXX-lecia założenia Ogrodu.

Jubileusz też obchodzić będzie Stefan Pera, który w tym okresie był członkiem Zarządu a ostatnio przez wiele kadencji pełni funkcję Prezesa.

208 działkowców naszego Ogrodu użytkuje 65 ha ziemi tworząc oazy ciszy, spokoju i wypoczynku. Są to w większości emeryci i renciści, samotni oraz bezrobotni. Ci starsi ludzie z pasją tworzą swoje przepiękne oazy – ogródki. Na uwagę zasługuje ponad 80-letnia Pani Teofila Jasiunek, która od wielu lat uprawia swoją działkę i znana jest powszechnie z życzliwości, optymizmu i aktywnego włączania się w życie Ogrodu. Chętnie służy wszystkim pomocą i radą a w zamian darzona jest przez wszystkim ogromną sympatią, nie tylko najbliższych sąsiadów. Jednak z każdym rokiem przybywa młodych, którzy te 350-450-m. kwadratowych zmieniają działki warzywno-owocowo-kwiatowe na rekreacyjne-wypoczynkowe. Na dzień dzisiejszy stanowią one już około 30 %.

Zarząd w tej kadencji w swoim planie pracy inspirował członków Ogrodu do modernizacji i nowoczesnej aranżacji. Przykładem i zachętą do modernizacji działek w Ogrodzie są konkursy o tytuł Najładniejszej Działki, w którym uczestniczy rokrocznie około 90 % działkowców. W bieżącym roku komisja zarządu d/s zagospodarowywania działek i estetyki dokonała przeglądu działek w czerwcu i lipcu, wyróżniając nagrodami rzeczowymi działki: pp. M. C. Wojciechowskich, p. Jana Jankowskiego i p. Heleny Wąsik.

Wielu działkowców, którzy również wzorowo zagospodarowali swoje działki Zarząd wyróżnił dyploma-

mi uznania. W celu promowania działkowców, którzy osiągają wysokie i unikalne, dorodne plony, uprawiają krzewy, kwiaty, odpowiednio zagospodarowują działkę Zarząd co roku z okazji dożynek organizuje konkursy, wystawy i pokazy, w których bierze udział około 35 % działkowców.

Najaktywniejszych działkowców wyróżniono odznaczeniami Związkowymi i nagrodami rzeczowymi ufundowanymi przez Zarząd, sponsora KPPD S.A. Szczecinek II Skład Fabryczny w Koszalinie.

Rok bieżący jest pomyślny dla naszego Ogrodu. W konkursach organizowanych przez Okręgowy Zarząd PZD w Koszalinie „O najlepszy ROD” zajęliśmy IV miejsce, a w konkursie „Najlepszy ROD w powiecie Koszalin” zajęliśmy I miejsce otrzymując puchar z rąk Starosty Koszalińskiego. W czasie obchodów Okręgowego Dnia Działkowca i Dożynek Koszalińskich Ogródów w dniu 23 sierpnia br. przygotowaliśmy stoisko nr 12 pod kierunkiem p. Bogumiły Orczykowskiej, które głosami zwiedzających wyróżnione zostało II miejscem na 13 uczestniczących.

W dożynkach Ogrodu „Jedność” 2008 brało udział ponad 140 działkowców w wybudowanej własnej świetlicy. Uczestnicy dożynek podziwiali przygotowane wystawy najpiękniejszych, unikalnych warzyw, owoców i kwiatów. Po tych emocjach zasiedli wspólnie z rodzinami, sąsiadami do biesiady dożynkowej, by spożywać kielbaski, pieczywo i napoje przy wtórze melodii rozrywkowych. Zabawa dla wielu skończyła się w późnych godzinach wieczornych.

Zastępca Prezesa
/-/ mgr Adam Siwula

Koszalin, 6 września 2008 r.

DNI DZIAŁKOWCĄ

1. Okręgowy Dzień Działkowca w Poznaniu

Doroczne obchody „Okręgowego Dnia Działkowca” w okręgu poznańskim odbyły się w sobotę 23 sierpnia 2008 r. w Rodzinnym Ogrodzie Działkowym im. 2 Armii WP w Poznaniu. Tradycją tego działkowego święta w Okręgu Poznańskim jest, że prawo jego organizacji otrzymuje zwycięski ogród w konkursie „Rodzinny Ogród Działkowy”. W 2007, a także w 2008 r. w tym konkursie zwyciężał właśnie ROD im. 2 Armii WP. Ogród liczący 640 działek na powierzchni 24 ha jest nowoczesnie urządzone i posiada funkcjonalną i utrzymywaną na wysokim poziomie infrastrukturę. Od szeregu lat zarząd ogrodu podejmuje inicjatywy popularyzujące w lokalnym środowisku działalność PZD oraz idee ogrodnictwa działkowego. Jako pierwszy w Okręgu ogród zbudował ścieżkę ekologiczną służącą propagowaniu właściwych zachowań ludzi w otoczeniu przyrody, edukacji ekologicznej i udowadniająca, że w ogrodzie działkowym jest miejsce zarówno dla ludzi jak i ich „mniejszych braci”. Ścieżka powstała staraniem komisji ekologicznej kierowanej przez krajowego instruktora ogrodnictwa Mieczysława Marka. Ogród współpracuje też ze stowarzyszeniami prowadzącymi działalność mieszczącą się w kategorii szeroko rozumianej pomocy społecznej. Współpraca ze „Stowarzyszeniem na rzecz osób z chorobą Alzheimera” przejawia się organizowaniem na terenie ogrodu „Pikniku z Alzheimerem”, w czasie którego podopieczni Stowarzyszenia i ich opiekunowie spotykają się z działkowcami i rozmawiając o problemach tej choroby odpoczywają w działkowej zieleni. Ogród też, jako pierwszy w Okręgu skorzystał z prawa wynikającego z ustawy rodzinnych ogrodach działkowych do nieodpłatnego przekazania działki w użytkowanie dla Stowarzyszenia Osób Niewidzących i Słabo widzących, które wykorzystuje ją do prowadzenia ogrodoterapii swoich podopiecznych. Podopieczni Stowarzyszenia odwiedzili się ogroduwi prezentując podczas święta swoją wystawę dorobku artystycznego. Zebrane w czasie święta plony od delegacji kolegów prezesów oraz z ogrodu przekazano Domowi Dziecka w Poznaniu. Zarząd ROD z okazji święta przygotował i wydał już 18 numer Gazety ROD im. 2 Armii WP, tradycyjnie zredagowanej przez Andrzeja Górczyńskiego.

Organizatorzy święta najbardziej obawiali się o... pogodę. Na szczęście i ona dopisała, pomimo, że wcześniejsze prognozy nie były optymistyczne. Licznie przybyły na zaproszenie organizatorów delegacje działkowców z całego okręgu. W sumie w uroczystości wzięło udział około 800 działkowców. Poczty sztandarowe wystawił OZ PZD oraz powiatowe kolegia prezesów z Nowego Tomysła, Śremu

i Szamotuł. Wśród oficjalnych gości byli posłowie od lat utożsamiający się z działkowcami: Krystyna Łybacka, Stanisław Kalemba i Stanisław Stec. List do działkowców nadesłał poseł Waldy Dzikowski, który docenił działania działkowców o zachowanie ustawy o ROD i ogrodów działkowych w miastach. Pomimo zaproszenia nie przybył na uroczystość poseł PiS. Miasto Poznań reprezentowali zastępca przewodniczącego Rady Miasta, były wojewoda wielkopolski Andrzej Nowakowski i dyrektor Wydziału Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Marek Stachowiak. Na uroczystość przybył także nadzwyczaj ciepło przywitany burmistrz Nowego Tomysła Henryk Helwing. Prezesa PZD reprezentowała Przewodnicząca Krajowej Komisji Rewizyjnej PZD Maria Fojt.

Uroczystości oficjalne poprzedziła uroczysta Msza św. w intencji działkowców, ich rodzin i zmarłych członków Związku odprawiona przez ks. kapelana WP Sebastiana Semrau. Po ceremonii duchowej uroczystość otworzył i prowadził prezes Ogrodu – gospodarza Zdzisław Śliwa. Odegrano hymn działkowców „Zielona Rzeczpospolita”. Starostowie święta Zenon Ptak i Maria Biedna wręczyli prezesowi OZ PZD Henrykowi Sobańskiemu i Marii Fojt tradycyjny bochen chleba, który prezes OZ skrupulatnie podzielił między działkowcami. Po tym ceremoniale głos zabrał prezes OZ PZD Henryk Sobański, który podkreślił wagę święta w obliczu nieustających zagrożeń dla Związku i ogrodów. To dzięki jedności Związku i zdecydowanej postawie działkowców, którzy w liczbie ponad 614 000 poparli ustawę o ROD, odsunięto groźbę likwidacji Związku i doprowadzenia do zmian w prawie mogących zniweczyć dorobek pokoleń polskich działkowców. Prezes podkreślił także znaczenie Międzynarodowego Kongresu Działkowców w Krakowie, który powinien wyznaczyć kierunki rozwoju europejskiego ogrodnictwa działkowego. Po nim głos zabrała kol. Maria Fojt, która w imieniu Prezesa Związku i swoim własnym oraz działkowców zaprzyjaźnionego okręgu z Piły złożyła gratulacje i życzenia działkowcom poznańskim. Zabierający głos posłowie Krystyna Łybacka i Stanisław Kalemba podkreślali wolę poparcia przez swoje kluby działań Związku i obrony ogrodów działkowych. Szczególny aplauz zgotowali działkowcy Krystynie Łybackiej, której działania doprowadziły do uruchomienia zabranego działkowcom autobusu MPK dowożącego ich do ogrodów „Orkan” i im. prof. St. Żalińskiego w Jaryszkach. Działkowcy podziękowali Pani Poseł specjalnym adresem na jej ręce i wiązanką kwiatów. Ważne informacje przekazał działkowcom reprezentujący Marszałka Województwa Wielkopolskiego radny Sejmiku Waldemar Witkowski (też działkowiec), który zapewnił, że

Urząd Marszałkowski odstąpi od pobierania opłat za wodę od ogrodów działkowych mających aktualne pozwolenia wodno-prawne. Dyrektor M. Stachowiak podziękował natomiast działkowcom za rekordowy, bo liczący już ponad 3000 działek, udział w kolejnej XV edycji konkursu „Zielony Poznań”.

Po oficjalnych wystąpieniach wręczono odznaczenia związkowe i ogłoszono wyniki konkursów „Rodzinny Ogród Działkowy 2008”, „Wzorowa Działka 2008” i „Kronika ROD”. Wyniki konkursów przedstawił przewodniczący krajowej i zarazem okręgowej komisji konkursowej Sylwester Chęciński. Laureatami konkursów zostali m.in.:

- Rodzinny Ogród Działkowy im 2 Armii WP w Poznaniu,
- Rodzinny Ogród Działkowy im. M. Kopernika w Śremie,
- Rodzinny Ogród Działkowy im. k. Świerczewskiego w Nowym Tomyślu oraz 3 inne Ogrody. W konkursie

Wzorowa Działka 2008 wyróżniono dyplomami i nagrodami rzeczowymi 26 działek, które uzyskały maksymalne ilości punktów możliwych do zdobycia. Autorów 6 „Kronik ROD” wyróżniono także dyplomami uznania.

Atmosferę prawdziwie świąteczną podkreślały także występy zespołów artystycznych: orkiestry dętej z Obornik Wlkp., znanego zespołu folklorystycznego „Łany” oraz chóru męskiego „Orły Białe”.

Imprezą towarzyszącą był „Primowy Dzień Działkowca”, w czasie którego częstowano działkowców kawą, organizowano zabawy i konkursy dla dzieci i dorosłych. Także przygotowana „grochówka z wkładką” smakowała wszystkim uczestnikom święta. Po obiedzie przyjezdni uczestnicy święta zostali oprowadzeni po ogrodzie, gdzie mogli zobaczyć piękne działki laureatów konkursu krajowego p. Baraniaków, czy też działki laureatów konkursu okręgowego p. Kubickiej i p. Paskorskich.

A wieczorem rozpoczęła się zabawa taneczna...

Opracował
Wiceprezes OZ PZD
Zdzisław Śliwa

Gazeta ROD im. 2 Armii Wojska Polskiego

Nasz Ogród – wczoraj i dziś...

2 listopada 1981 roku dowódca Garnizonu Poznań wydał rozkaz nr 7, w którym przeznaczył 22 hektary poligonu Wyższej Oficerskiej Szkoły Służb Kwatermistrzowskich na Ogród Działkowy dla żołnierzy zawodowych, emerytów i rencistów oraz pracowników cywilnych wojska.

Tego, ile pracy wykonali działkowcy w pierwszych latach istnienia Ogrodu trudno obliczyć. Powierzchnia wielu działek zasypana była kamieniami, gruzem, śmieciami. Gleba przeważnie nie nadawała się do uprawy. Każdy z działkowców ogrodził swój teren i wykonał wiele innych prac. Rozpoczęto budowę magazynu, ogrodzenia. Koszty tych oraz innych przedsięwzięć były duże. Partytowali w nich członkowie POD.

Ostatnie lata to działania związane m.in. z konserwacją urządzeń wodociągowych i energetycznych, opłotowania. W roku 1999 przejęto teren po jednostce wojskowej. W budynkach – które były w opłakanym stanie – otwarto sklep spożywczy, a przede wszystkim świetlicę. Dużo sił i środków włożono też w utworzenie sektora „K”, a w nim 45 działek. W roku 2001 doprowadzono do niego wodę, rozbudowano też świetlicę i urządzono plac zabaw dla dzieci.

Rok później, w ramach akcji „Bezpieczny Ogród” rozpoczęto nocne patrolowanie jego terenu – od listopada do kwietnia. W konkursie „Pracowniczy Ogród Działkowy 2004” zdobyliśmy II miejsce w okręgu poznańskim. W roku 2005 zostaliśmy laureatami ogólnopolskiego konkursu. W roku 2006 rozpoczęliśmy budowę studzienek licznikowych.

Rok 2007 w życiu Polskiego Związku Działkowców to czas walki o obronę jego istnienia i ustawy o Rodzinnych Ogradach Działkowych. Był też rokiem 80-lecia powstania Związku Towarzystw Ogradów Działkowych i 25-lecia naszego Ogrodu. Miniony czas to także bezprecedensowy sukces w konkursie Okręgu Poznańskiego na Najlepszy Ogród. Zwyciężyliśmy w nim. Indywidualnie wygrała działka E77 Bogumiły i Aleksandra i Baraniaków. Teraz startowaliśmy w konkursie krajowym. Jego wyniki poznamy 6 września bieżącego roku.

Na powierzchni 24,5 ha jest w Ogrodzie 640 działek. W związku z opuszczeniem terenu przez stację radionawigacyjną PAŻP na terenie przylegającym powstały dwie dodatkowe o łącznej powierzchni 840 m². Taki jest dzisiaj nasz Ogród.

Prezes ROD im. 2 Armii Wojska Polskiego
/-/ dr Zdzisław Śliwa

2. Zarząd ROD im. Mikołaja Kopernika w Krotoszynie

Obchody Dnia Działkowca 2008 r. w ROD im. Mikołaja Kopernika w Krotoszynie

W dniu 9 sierpnia 2008 roku odbyły się uroczyste obchody „Dnia Działkowca 2008 r.” w ROD im. Mikołaja Kopernika w Krotoszynie.

W obchodach z ramienia Okręgowego Zarządu PZD w Kaliszu uczestniczyli:

– członek Prezydium OZ PZD w Kaliszu kol. Leon Kusterka

– członek OZ PZD w Kaliszu kol. Henryk Aleksandrowicz

W obchodach uczestniczył również Prezes Kolegium Prezesów z Powiatu Krotoszyńskiego kol. Leon Kusterka.

Z okazji Dnia Działkowca 2008 r. okolicznościowe wystąpienie wygłosił Prezes Zarządu ROD kol. Józef Kościelny.

Przy okazji obchodów wyróżniono niektórych wieloletnich Działkowców oraz aktywistów Ogrodu.

Srebrną odznaką „Zasłużony Działkowiec” otrzymali: kol. Ryszard Kokot – gospodarz ogrodu, członek Zarządu, aktywny członek, kol. Zdzisław Buniowski – Przewodniczący Komisji Rewizyjnej.

Brazową odznakę „Zasłużony Działkowiec” otrzymali: kol. Irena Nowacka, kol. Edward Kowal, kol. Mieczysław Kaczmarek.

Odnaczenia wręczyli przedstawiciele OZ PDZ w Kaliszu kol. Leon Kusterka i Henryk Aleksandrowicz w asyście Prezesa Ogrodu kol. Józefa Kościelnego.

Ponadto wyróżniono dyplomami za pracę w 2008 r. oraz za działalność na rzecz ogrodu kol. Andrzej Broda, Hieronim Troszczyński, Mirosław Zawada, Grzegorz Kempniak, Bogusław Szwarczyński, Bogdan Siberna, Ryszard Kokot, Jan Wojcieszak, Iwona Bielawna, Urszula Szwarczyńska, Halina Jendryke.

Przy okazji obchodów „Dnia Działkowca 2008 r” dokonano wręczenia nagród i dyplomów za udział w konkursie ogrodu pt. „Piękna Działka 2008 r”. Laureatami konkursu zostali: kol. Andrzej Broda, Mieczysława Kaczmarek,

Bronisław Łuczak. Prezes Zarządu Ogrodu dokonał wręczenia dyplomów i nagród.

Wyróżnienia w konkursie w postaci dyplomów otrzymali: kol. Edward Kowal, Aleksy Regulski, Stefania Krawczyk, Józef Pachciarek, Sylwester Sworowski.

Członkowie Zarządu OZ PZD w Kaliszu kol. Leon Kusterka i kol. Henryk Aleksandrowicz złożyli życzenia z okazji obchodów. Przekazali również życzenia od Prezesa OZ PZD w Kaliszu kol. Jerzego Wdowczyka.

Po części oficjalnej odbyło się spotkanie aktywu w którym udział wzięli odznaczeni, laureaci konkursu oraz sponsorzy imprezy.

Odbyła się również wspólna zabawa, która trwała do późnych godzin nocnych i spotkania działkowców przy piwie, kiełbasie, kawie w czasie których to działkowicze mogli między sobą wymieniać poglądy i doświadczenia.

Przy okazji obchodów Dnia Działkowca nie zapomniano również o naszych najmłodszych. Dla nich zorganizowano gry, konkursy, zabawy z nagrodami, które to prowadziły harcerki z Zastępu III Zośki Drużyna 25 DH-EK Pasięka im. Szarych Szeregów w Krotoszynie w składzie: Dominika Zawada, Martyna Sekula, Kinga Poprawa, Jagoda Fabisika.

Na zakończenie Prezes Zarządu Ogrodu wręczył grupie Harcerek podziękowania w postaci dyplomów oraz upominki ufundowane przez Zarząd Ogrodu.

Prezes Zarządu podziękował również wszystkim sponsorom naszej imprezy, którzy w różny sposób wsparli nasze obchody „Dnia Działkowca 2008 r”.

Przy okazji Zarząd ROD im. Mikołaja Kopernika z okazji „Dnia Działkowca 2008 r” składa Krajowej Radzie oraz wszystkim ogrodom i wszystkim Działkowcom w kraju najserdeczniejsze życzenia oraz życzy udanych obchodów „Dnia Działkowca 2008 r” w swoich ogrodach.

Za Zarząd Ogrodu

Prezes

/-/ Józef Kościelny

3. Głos Milicza z dnia 1 września 2008 r.

ŚWIĘTO DZIAŁKOWCÓW

W sobotę 30 sierpnia w Domu Działkowca przy Sułkowskiej działkowcy z trzech milickich ogrodów obchodzili swoje święto. Były srebrne i złote odznaczenia, dyplomy i podziękowania, degustacja potraw z tegorocznych zbiorów i zabawa taneczna do białego rana.

Do wspólnych obchodów Dnia Działkowca przyłączyły się trzy milickie ogrody działkowe: „Przy Sułkowskiej”, „Niskie Łąki”, „Pod Kasztanami”. Zebranych działkowców powitał prezes ogrodu „Przy Sułkowskiej” członek Zarządu Okręgu Alojzy Kłos, wspólnie

z prezesami pozostałych ogrodów – Anna Dzieciuchowicz i Henrykiem Bronieckim. Z ramienia okręgu była obecna Barbara Paradowska. – *Dla rolników honorowaniem pracy na roli są dożynki, dla nas pracujących w ogrodach Dzień Działkowca. Pragniemy abyście się państwo bawili jak najlepiej i mile spędzili czas* – mówi prezes A. Kłos, dodając, że takie spotkanie jest okazją do przyjrzenia się ogrodom i korzystnym zmianom, jakie w nich zachodzą. – *Zmienia się przeznaczenie i charakter ogrodów. Działki już nie są tylko miejscem pracy, ale przede wszystkim rekreacji i wypoczynku. Dlatego cieszy fakt, że przybywa zadbanych i ukwieconych działek, które są wizytówką naszego miasta. Oby jeszcze zaczęło ubywać tych zaniedbanych* – dodał prezes. Następnie przyszedł moment na wręczenie odznaczeń dla zasłużonych działkowców i dyplomów za prace społeczne na rzecz ogrodu.

– W ogrodzie „Przy Sułkowskiej” srebrną odznaką PZD Wzorowy Działkowiec otrzymali: Józef Waleński, Ryszard Kościelniak, Krystyna Bień, Irena Skiba, Stanisław Nowicki, Kazimierz Ziarko i Bronisław Woźniak. Brązową odznakę otrzymała Józefa Traczyńska. Ponadto dyplomy za udział w konkursie na najładniejszą działkę oraz prace społeczne na rzecz ogrodu otrzymali: Franciszek Palczewski, Roman Janaś, Kazimierz Sofiński, Józef Waleński, Bożena Polis, Bogumiła Pernak, Henryk Andruszczyszyn, Anna Połubek, Grażyna Malik, Maria

Papierowska, Jadwiga Wierchniańska oraz za szczególny wkład pracy – Zbigniew Fiuk i Kazimierz Ziarko.

– W ogrodzie „Pod Kasztanami” brązowe odznaki PZD „Zasłużony Działkowiec” otrzymali: Józef Ciszkiwicz, Alfred Ciupak, Zbigniew Filipkowiak, Franciszek Rosiewicz, Krystyna Ryba i Marian Stępień, a za pracę społeczno-użyteczne: Teresa Gryśko, Henryk Kałużny, Kazimierz Praszka i Ryszard Rzepka.

– W ogrodzie „Niskie Łąki” nie było odznak. Prezes Anna Dzieciuchowicz wręczyła działkowcom dyplomy za ładną działkę i pracę społeczno-użyteczne na rzecz ogrodu. Otrzymali je: Tadeusz Herwich, Mirosław Wolf, Lesław Panek, Renata Cymbała, Józef Waliczek, Edyta Matusz, Stanisław Iwanicki, Jerzy Nelka, Teresa Fleszar, Henryk Pawliczak, Krystyna Rząsa, Piotr Krajewski, Tadeusz Jabłoński, Irena Nestoruk i Małgorzata Wróbel.

Po części oficjalnej na wszystkich działkowców czekał poczęstunek, przygotowany ze zbiorów na działkach. Było pyszne leczo warzywne, schabowe z cukini, sałatki jarzynowe, ziemniaczki z koperkiem, pieczone grzybki oraz kompot ze świeżych owoców. Po degustacji rozpoczął się wieczorek taneczny, a przygrywał Tadeusz Milian.

Do organizacji obchodów Dnia Działkowca zaangażowało się wiele osób, m. in. Irena Próchniak, Grażyna Ciesielska, Józefa Traczyńska, Krystyna i Tadeusz Bień, Teresa Fleszar, Krystyna Rząsa, Anna Dzieciuchowicz, Zofia Broniecka, Władysław Głuszek i Teresa Greško.

Adrianna Ogorzała

4. Święto działkowców szczecińskich

Dni 15-16 sierpnia 2008 roku pozostaną na długo w pamięci szczecińskich działkowców. 15 sierpnia, to również wielkie święto dla maleńkiego XIII wiecznego kościoła Augustianów w Jasienicy, gdzie o godzinie 12.00 odezwały się dzwony a kiedy ich głosy uciły, kapłan – celebrant w asyście krzyża i ministrantów wprowadził uroczystość do kościoła sztandar Okręgowego Zarządu PZD.

Wzruszający był moment poświęcenia sztandaru, kiedy kapłan klęcząc całuje sztandar PZD, a następnie drżącym głosem oświadcza, że na taki moment czekać musiał aż 50 lat.

Po poświęceniu płonów i złożeniu podziękowań celebrantowi wszyscy odśpiewali patriotyczną pieśń „Boże coś Polskę...” i odprowadzili sztandar.

Organizatorzy przez cały czas drżeli o pogodę, a prognozy były wyjątkowo niepomyślne. Noc deszczowa i ulewa przysporzyła organizatorom wiele kłopotów, ale poradzono sobie z tym dość szybko i odtworzono przygotowany plac uroczystości w ROD „Chemik” w Dębostrowie.

O godzinie 11.00 Prezes ROD „Chemik” wita Prezesa PZD – Pana Eugeniusza Kondrackiego, zebranych działkowców i gości, samorządowe władze województwa, powiatu i miasta Polic, Zarząd Zakładów Chemicznych Police, Posła na Sejm oraz wszystkich uczestników uroczystości.

W przemówieniu okolicznościowym Prezes OZ PZD w Szczecinie – Pan Tadeusz Jarzębak, podkreślił znaczenie ROD dla rodzin działkowców i walkę Związku o ich zachowanie.

Prezes PZD – Eugeniusz Kondracki pozdrowił działkowców, przedstawił obraz sytuacji, zmagania się Związku z przeciwnościami oraz pomysłami na likwidację ogrodów, podkreślając wielką odpowiedzialność działkowców, którzy wspierają tę walkę PZD o to, aby ogrody zachować dla przyszłych pokoleń. Ta walka, trwająca nieprzerwanie od momentu transformacji, przez prawie 20 lat, daje widoczne rezultaty. Rodzinne ogrody działkowe istnieją i rozwijają się a przywileje działkowców zostały zachowane i umocnione ustawą o ROD. Podkreślił iż jedyną

drogą gwarantującą przyszłość ogrodów działkowych w Polsce jest obrona obowiązującej ustawy o ROD oraz pełna integracja rodziny działkowców a także aktywna walka o te ogrody każdego działkowca i każdego organu Związku.

Następnie odbyła się ceremonia wbicia pamiątkowych gwoździ sztandarowych przez przedstawicieli 44 fundatorów sztandaru. Prezes PZD – Pan Eugeniusz Kondracki podjął sztandar i po słowach skierowanych do wszystkich działkowców, wręczył sztandar Prezesowi OZ PZD w Szczecinie, który zaprezentował sztandar zebranych i przekazał uroczyste pocztowi sztandarowemu, składając jednocześnie uroczyste przyrzeczenie. Odegrano Hymn Państwowy i poczet sztandarowy przedefilował w rytmie marsza przed zebranymi.

Prezes PZD wręczył 23-em osobom odznaczenia „Za Zasługi dla PZD” oraz dla 37-u osób Złote Odznaki „Za-

służony Działkowiec”. Wręczył jednocześnie dyplomy i puchary Jubileuszowe dla ROD „Nad Jeziorem” z okazji Jubileuszu 40-lecia oraz dla ROD „Pod Dębem” z okazji 25-lecia istnienia.

Po przemówieniach gości, wręczeniu wieńca dożynkowego złożeniu, podziękowań dla władz samorządowych a zwłaszcza dla Prezesa PZD, nastąpiła chwila relaksu dzięki występowi zespołu pieśni i tańca „Balbiny” z Miejskiego Ośrodka Kultury w Policach.

W drugiej części uroczystości odczytano uchwałę Prezydium OZ PZD w Szczecinie w sprawie wyników konkursu i wyróżniono najlepsze rodzinne ogrody działkowe oraz działki okręgu szczecińskiego, wręczono wyróżnienia, puchary, upominki, dyplomy i zaproszenia na poczęstunek.

Mimo deszczu odbyły się zaplanowane koncerty i występ cygańskiej orkiestry.

5. Dzień Działkowca w ROD „Leśne Oczko”

W dniu 30.08.2008 r. połączone ogrody ROD „Leśne Oczko” z Drzonkowa i Nowego Kisielina obchodziły tradycyjny Dzień Działkowca. Miejscem spotkania był ogród w Nowym Kisielinie. Całość rozpoczęła się o godz. 1500, gdy członkowie Zarządu ROD Bożena Majchrzak i Zbigniew Jurków zaprosili prezesa ROD Ryszarda Furtaka do przedstawienia programu uroczystości. Na początku wręczono dyplomy nowym działkowcom, w kategorii „debiut roku”. Chodziło o wyróżnienie pięknie zagospodarowanych działek, szczególnie tych uprawianych od niedawna.

Następnie rozpoczął się mecz siatkówki pomiędzy drużyną składającą się z działkowców z Nowego Kisiel i drużyną mieszaną działkowców z Drzonkowa i Nowego Kisielina. W sumie po pięciosetowym meczu wygrała ta

druga drużyna. Zwycięzcy i pokonani otrzymali puchary. Później wszyscy udali się na działkę siedziby Zarządu ogrodów, by kontynuować poczęstunek oraz rozgrywki w bulle, które prowadził Krzysztof Najborowski. Tam po kilkugodzinnych zawodach ponownie wygrała ekipa z Drzonkowa.

Gospodarze z Nowego Kisielina byli bardzo gościnni dla swoich przyjaciół z

Drzonkowa! Biesiada przy ognisku ze śpiewami przy gitarze zakończyła nasze udane spotkanie, już późno wieczorem.

W imieniu Zarządu ROD „Leśne Oczko” dziękuję wszystkim, którzy zaangażowali się w nasze święto, dziękuję za obecność i za uczestniczenie w zawodach.

Ryszard Furtak

6. Gazeta Lubuska z dnia 11 września 2008 r.

Na działkowych dożynkach były wieńce i grochówka

Ani ciemne chmury, ani wiatr nie przstraszyły ok. 300 działkowców, którzy zjechali do Krosna Odrzańskiego na Okręgowe Dni Działkowca.

Był błydy świt, gdy z całego okręgu zaczęli przyjeżdżać pierwsi goście do Krosna Odrzańskiego, do rodzinnego ogrodu działkowego im. 100-lecia Ogrodnictwa Działkowego.

Aby przygotować plony ze swoich grządek, które do południa musiały zostać obejrzone i ocenione przez komisję. A musiała ona obejrzeć: 25 koszy i wieńców, 14 kronik

ogrodowych, 11 wystaw przetworów z plonów działek. Dżemy, powidła, konfitury, kompoty, musy, miody... Długo by trzeba było wszystko wyliczać. Działkowcy prezentowali niebywałych rozmiarów – zarówno w wersji maxi, jak i mini – dynie, arbuzy, kabaczki. Wszystko, co rodzi ziemia, przy odrobinie ludzkiej chęci i miesięcy pracy. Można było zobaczyć nietypowe, czasem bardzo egzotyczne owoce i warzywa. Wyhodowane właśnie na lubuskich działkach.

Zielone płuca miast

Było jak na prawdziwych dożynkach. Książd poświęcił plony. Na zmarzniętych czekała grochówka. Nie zabrakło występów artystycznych ogrodowego zespołu lokalnego „Jarzębinki”. Była nawet delegacja zagranicznych gości – grupa działkowców z Guben, którzy współpracują ze swoimi gubińskimi kolegami.

– *Rodzinne działki z roku na rok wyglądają pięknie. A w ostatnich latach trzykrotnie wzrosła kwota dotacji na inwestycje, infrastrukturę, remonty i wyposażenie techniczne działek* – mówił Marian Pasińskim prezes Okręgowego Zarządu Polskiego Związku Działkowców

(PZD) w Zielonej Górze. Podkreślił, że dla wielu ludzi własna działka jest często jedyną szansą oderwania się od szarej rzeczywistości betonu. Dla wszystkich ogrody są zielonymi płucami naszych miast i najtańszą miejską strukturą rekreacyjno-wypoczynkową.

Wicewojewoda Jan Świrepo (działkowicz od 42 lat) na osłodę zmartwień i chłodną aurę na dworze, podarował laureatom działkowych konkursów wyrób z własnej działki – piołunówkę. Starosta krośnieński Jacek Hoffmann dziękował za kultywowanie tradycji i podkreślał, że do uprawy roli – nawet tej najmniejszej, jaką jest działka – trzeba dojrzeć.

Gratulacje dla działkowców

Na zwycięzców konkursu czekały nagrody godne profesjonalistów: sekatory, opryskiwacze, piły spalinowe, kosiarki elektryczne, węże ogrodowe i ... aparaty fotograficzne, by uwiecznić plony.

Nagrody ufundowali Okręgowy Zarząd Polskiego Związku Działkowców, Ireneusz Cał (przedsiębiorca rozprawdzający środki do produkcji), a przede wszyst-

kim Andrzej Chinalski (burmistrz Krosna Odrzańskiego) i J. Hoffmann (starosta powiatu krośnieńskiego).

Oprócz nich na uroczystej gali w domu działkowca byli także posłowie Bogusław Wontor i Marek Cebula oraz Tadeusz Jarzębiak, członek Prezydium Krajowej Rady i prezes Okręgowej Rady Związku Działkowców ze Szczecina, a także Bogdan Bakalarz, burmistrz Lubka.

NAGRODY DLA DZIAŁKOWCÓW

PIĘKNE GRZĄDKI

* Wzorowa Działka Roku 2008 – państwa Wandy i Kazimierza Boguckich z ogrodu RELAKS w Droszkowie

* Rodzinny Ogród Działkowy Roku 2008 – ogród im. 100-lecia Ogrodnictwa Działkowego z Krosna Odrzańskiego

KRONIKI DZIAŁKOWE

I miejsce – ogród Sawanna z Ochli

II miejsce – Żwirek z Gubina

III miejsce – ogród 35-lecia z Zielonej Góry

KOSZE I WIEŃCE DOŻYŃKOWE

I miejsce – ogród Zamecko ze Świebodzna

II miejsce – Zastal I z Zielonej Góry

III miejsce – Dozamet z Nowej Soli

PLONY

I miejsce – ogród Sawanna z Ochli

II miejsce – Kolejarz ze Zbąszynka

III miejsce – Słowackiego z Zielonej Góry

WINO, MIÓD I PRZETWORY WŁASNEJ PRODUKCJI

I miejsce – ogród 35-lecia z Zielonej Góry

II miejsce – ogród Sawanna z Ochli

III miejsce – Garnizonowy z Krosna Odrzańskiego

Krajowa Rada PZD 00-839 Warszawa, ul. Towarowa 7a

Prezes, Sekretariat tel 22 654-62-32 tel./fax 22 620-61-12, e-mail: prezespzd@pzd.pl
Sekretarz tel. 22 654-62-33, Główny Księgowy tel. 22 654-62-36, Księgowość tel. 22 890-96-46,
Organizacyjno-Prawny tel. 22 620-64-45, 22 850-12-01, Radca Prawny tel. 22 654-62-35,
Wydział Gospodarki Grantami tel. 22 654-62-34, Administracja, Kadry tel. 22 850-01-15,
PZD w internecie: www.pzd.pl,
Redakcja „działkowiec” tel. 22 620-60-21, fax 22 654-62-37, Kolportaż tel. 22 652-34-42

Lp	OZ PZD	Kod	Adres	Kier.	Telefon
1.	Bydgoszcz	85-098	ul. Piotrowskiego 11	0-52	322-86-29, fax 322-90-91
2.	Częstochowa	42-200	Bór 201	0-34	365-92-44 tel./fax
3.	Elbląg	82-300	ul. Kościuszki 106	0-55	233-81-06
4.	Gdańsk	80-244	ul. Grunwaldzka 100/102	0-58	345-13-47, fax 341-75-25
5.	Gorzów Wlkp	66-400	ul. Śląska 45	0-95	722-38-36 tel./fax
6.	Kalisz	62-800	ul. 3 Maja 3	0-62	757-52-00 tel./fax
7.	Koszalin	75-643	ul. Sezamkowa 16	0-94	342-49-84
8.	Legnica	59-220	ul. Mickiewicza 12	0-76	866-05-14, fax 862-67-97
9.	Lublin	20-080	ul. Królewska 17	0-81	532-24-35 tel./fax
	Biuro w Białej Podlaskiej	21-500	ul. Warszawska 12	0-83	343-72-65
	Biuro w Zamościu	22-400	ul. Bazylińska 3	0-84	639-29-54
10.	Łódzki w Łodzi	91-202	ul. Warecka 3	0-42	655-94-54, fax 655-94-30
11.	Małopolski w Krakowie	31-325	ul. Makowskiego 1	0-12	638-23-95, 638-24-63
	Biuro w Nowym Sączu	33-300	ul. Borelowskiego 27 skr. 59	0-18	442-22-55
12.	Mazowiecki w Warszawie	01-470	ul. Dywizjonu 303 nr 7	0-22	836-51-65 tel./fax
	Biuro w Ciechanowie	06-400	ul. Orylska 3 a	0-23	672-29-83
	Biuro w Ostrołęce	07-400	ul. Traugutta 44	0-29	760-47-67
	Biuro w Płocku	09-402	ul. Dworcowa 12 A	0-24	364-95-90
	Biuro w Radomiu	26-600	ul. Żeromskiego 116 B	0-48	340-21-60
	Biuro w Siedlcach	08-100	ul. Młynarska 28	0-25	644-84-58
13.	Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	10-512	ul. Kopernika 39	0-89	527-55-12, fax 523-70-38
14.	Opolski w Opolu	45-564	ul. Solskiego 15	0-77	454-28-52 tel./fax
15.	Piła	64-920	ul. 11 Listopada 3	0-67	212-51-64
16.	Podlaski w Białymstoku	15-245	ul. Ciołkowskiego 2/5	0-85	732-22-58 tel./fax
	Biuro w Łomży	18-400	ul. Sadowa 2	0-86	216-24-75
	Biuro w Suwałkach	16-400	ul. Kościuszki 71	0-87	566-29-65
17.	Poznań	61-056	ul. Umultowska 1	0-61	823-61-71, fax 823-69-41
	Biuro w Lesznie	64-100	ul. Towarowa 1	0-65	520-37-56
18.	Podkarpacki w Rzeszowie	35-103	ul. Hanasiewicza 6A	0-17	853-24-38 tel./fax
	Biuro w Przemyślu	37-700	ul. Barska 15	0-16	670-38-61
	Biuro w Tarnobrzegu	39-400	ul. Św. Barbary 6	0-15	822-45-51 tel./fax
19.	Słupsk	76-200	ul. Gdańska 19	0-59	842-44-13 tel./fax
20.	Sudecki w Szczawnie Zdroju	58-310	ul. Kolejowa 22	0-74	840-05-53 tel./fax
	Biuro w Jeleniej Górze	58-500	ul. Wojska Polskiego 25	0-75	752-27-33
21.	Szczecin	70-402	ul. Kaszubska 57	0-91	433-80-59, fax 448-02-89
22.	Śląski w Katowicach*	40-521	ul. Kormoranów 1	0-32	255-40-85, fax 255-16-30
23.	Świętokrzyski w Kielcach	25-394	ul. Bohaterów Warszawy 4	0-41	342-36-69, fax 341-10-56
24.	Toruńsko-Włocławski	87-100	ul. Lubicka 12 a	0-56	655-32-13 tel./fax
	Biuro we Włocławku	87-800	ul. Kilińskiego 9	0-54	232-47-27
25.	Wrocław	54-241	ul. Starogroblowa 4	0-71	354-41-60, tel./fax 354-41-62
26.	Zielona Góra	65-036	ul. Wyspiańskiego 13	0-68	452-57-67, fax 452-57-66

* delegatury rejonowe OZ PZD woj. śląskiego:

Bielsko-Biała – ROD im. Mickiewicza ul. Daliowa 23 (032 822-93-27), **Bytom** – ROD „Pstrowski” ul. Brzezińska 56 (032 289-90-33); **Chorzów** – ul. Niedźwiedzińska 1 (032 249-98-19); **Gliwice** – ROD „Wyzwolenie” ul. Mieleckiego 16 (032 231-87-97); **Jaworzno** – ROD „1000-lecia” ul. Langego (tel. 615-52-06); **Katowice** – **Siemianowice Śl.** – ROD „Szarotka” ul. Wieczorka (0-501-423-515); **Ruda Śląska** – ROD „Tulipan” ul. Robotnicza (032 340-05-84); **Rybnik** – ROD „Jedność – Florian” ul. Wodzisławska 87, skr. poczt. 42 (032 423-06-77); **Sosnowiec** – ROD „Pogoń” ul. Lwowska 3 (032 291-47-78); **Tarnowskie Góry** – ROD „Faser” ul. Bytomska 25, skr. poczt. 190 (0 695-220-170); **Tychy** – ROD „Barbara” ul. Brzozowa; **Zabrze** – ul. Matejki 37 (032 271-84-10)